

ALTINCI ÇAĞIRIŞ
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
MİLLİ MƏCLİSİNİN
V SESSİYASI İCLASININ

PROTOKOLU № 56

Milli Məclisin iclas salonu.
25 may 2021-ci il.

İclasda Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin
Sədri Sahibə Qafarova sədrlik etmişdir.

İclasda Milli Məclisin 114 deputatı iştirak etmişdir.

Qeydiyyat	(saat 11.01 dəq.)
İştirak edir	91
Yetərsay	83

İclasda dəvət olunmuşlar:

Samir Vəliyev, Azərbaycan Respublikası energetika nazirinin müavini.

Ələsgər Həsənov, Azərbaycan Respublikası Energetika Nazirliyinin Elektroenergetika və enerji səmərəliliyi şöbəsinin müdiri.

İclasın gündəliyinə aşağıdakı məsələlər daxil idi:

1. Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı – Şuşa şəhəri haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

2. Azərbaycan Respublikasının Bosniya və Herse-qovinada (Sarayevo şəhərində) Səfirliyinin təsis edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi.

3. “Dənizçinin şəxsiyyət sənədi haqqında Əsasnamə”nin və “Dənizçinin şəxsiyyət sənədinin spesifikasiyası, təsviri və nümunəsi”nin təsdiq olunması barədə” Azərbaycan Respublikasının 2008-ci il 1 fevral tarixli 541-IIIQ nömrəli Qanununda dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

4. “Dövlət rüsumu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

5. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

6. Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsində, “Daşınmaz əmlakın dövlət reyestri haqqında” və “İpoteka haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

7. “Baytarlıq haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

8. Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsində və “Sığorta fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

9. “Dövlət satınalmaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

10. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Mə-

cəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

11. “Tibbi sığorta haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

12. “Azərbaycan Respublikasının dövlət sərhədi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

13. Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində və Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

14. Azərbaycan Respublikasının 1994-cü il 23 sentyabr tarixli 886 sayılı Qanunu ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin qarnizon və qarovul xidmətləri nizamnaməsi”ndə, 1994-cü il 23 sentyabr tarixli 887 sayılı Qanunu ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin Daxili xidmət nizamnaməsi”ndə, 1997-ci il 3 oktyabr tarixli 377-IQ nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş “Hərbi xidmətkeçmə haqqında Əsasnamə”də, “Vətən uğrunda həlak olanların xatirəsinin əbədiləşdirilməsi haqqında”, “Tarix və mədəniyyət abidələrinin qorunması haqqında”, “Gənclər siyasəti haqqında” və “Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himnindən istifadə qaydaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

15. “Məşğulluq haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

16. Azərbaycan Respublikasının Torpaq Məcəlləsində,

Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində, “Antiinhisar fəaliyyəti haqqında”, “Enerji resurslarından istifadə haqqında”, “Yerin təki haqqında”, “Qaz təchizatı haqqında”, “Energetika haqqında”, “Lisenzialar və icazələr haqqında” və “Tikinti və infrastruktur obyektləri ilə əlaqədar investisiya layihələrinin xüsusi maliyyələşmə əsasında həyata keçirilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

17. “Elektrik enerjisi istehsalında bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə haqqında” Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

18. “Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Qeyd. 2020-ci ilin mart ayında Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı COVID-19 koronavirusunun törətdiyi yoluxucu xəstəliyi pandemiya elan etmişdir. Bu pandemiya qarşı ölkəmizdə həyata keçirilən tədbirlərlə əlaqədar Milli Məclisin 21 deputatı plenar iclas salonunun lojasında əyləşdiyinə görə əl qaldırmaqla səs vermişdir.

Aşağıdakı məsələlər müzakirə edilmişdir:

Gündəlik haqqında.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Anar İsgəndərov, Elman Nəsirov, Siyavuş Novruzov, Mələhət İbrahimqızı, Razi Nurullayev, İqbal Məmmədov, Əli Məsimli, Rauf Əliyev, Ceyhun Məmmədov, Sahib Alıyev, Zahid Oruc, Səttar Möhbəliyev

Təklif: Gündəlik qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 11.02 dəq.)
Lehinə	90
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	90
Nəticə: Qəbul edildi	

1. Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı – Şuşa şəhəri haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Qənirə Paşayeva, Mahir Abbaszadə, Azay Quliyev, Tural Gəncəliyev, Azər Badamov, Fazil Mustafa, Erkin Qədirlı, Əli Hüseynli, Nigar Arpadarai, Musa Quliyev, Siyavuş Novruzov

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.25 dəq.)
Lehinə	98
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	98
Nəticə: Qəbul edildi	

2. Azərbaycan Respublikasının Bosniya və Herseqovinada (Sarayevo şəhərində) Səfirliyinin təsis edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Səməd Seyidov

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvərmənin nəticələri	(saat 12.30 dəq.)
Lehinə	99
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	99
Nəticə: Qəbul edildi	

3. “Dənizçinin şəxsiyyət sənədi haqqında Əsasnamə”nin və “Dənizçinin şəxsiyyət sənədinin spesifikasiyası, təsviri və nümunəsi”nin təsdiq olunması barədə” Azərbaycan Respublikasının 2008-ci il 1 fevral tarixli 541-IIIQ nömrəli Qanununda dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Məsimli

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvərmənin nəticələri	(saat 12.32 dəq.)
Lehinə	102
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	102
Nəticə: Qəbul edildi	

4. “Dövlət rüsumu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.32 dəq.)

Lehinə 99

Əleyhinə 1

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 100

Nəticə: Qəbul edildi

5. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Tahir Mirkişili

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.34 dəq.)

Lehinə 103

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 103

Nəticə: Qəbul edildi

6. Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsində, “Daşınmaz əmlakın dövlət reyestri haqqında” və “İpoteka haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.34 dəq.)

Lehinə 101

Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	101
Nəticə: Qəbul edildi	

7. “Baytarlıq haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Tahir Rzayev

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.35 dəq.)
Lehinə	97
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	97
Nəticə: Qəbul edildi	

8. Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsində və “Sığorta fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Hüseynli

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.37 dəq.)
Lehinə	103
Əleyhinə	0
Bitərəf	0

Səs vermədi	0
İştirak edir	103
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 1-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.37 dəq.)

Lehinə	102
--------	-----

Əleyhinə	0
----------	---

Bitərəf	0
---------	---

Səs vermədi	1
-------------	---

İştirak edir	103
--------------	-----

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 2-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.38 dəq.)

Lehinə	102
--------	-----

Əleyhinə	0
----------	---

Bitərəf	0
---------	---

Səs vermədi	0
-------------	---

İştirak edir	102
--------------	-----

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.38 dəq.)

Lehinə	102
--------	-----

Əleyhinə	0
----------	---

Bitərəf	0
---------	---

Səs vermədi	0
-------------	---

İştirak edir	102
--------------	-----

Nəticə: Qəbul edildi

9. “Dövlət satınalmaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Tahir Mirkişili, Bəxtiyar Sadıqov

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin
Səsvermənin nəticələri (saat 12.42 dəq.)

Lehinə	103
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	103
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 1–6-cı maddələr qəbul edilsin
Səsvermənin nəticələri (saat 12.45 dəq.)

Lehinə	101
Əleyhinə	2
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	103
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 7–12-ci maddələr qəbul edilsin
Səsvermənin nəticələri (saat 12.46 dəq.)

Lehinə	102
Əleyhinə	2
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	104
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 13–18-ci maddələr qəbul edilsin
Səsvermənin nəticələri (saat 12.46 dəq.)

Lehinə	100
Əleyhinə	2

Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	103
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 19–24-cü maddələr qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.47 dəq.)

Lehinə	101
Əleyhinə	2
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	103
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.47 dəq.)

Lehinə	104
Əleyhinə	2
Bitərəf	1
Səs vermədi	1
İştirak edir	108
Nəticə: Qəbul edildi	

10. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Hüseynli

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.48 dəq.)

Lehinə	105
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0

İştirak edir 105
Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 1-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.49 dəq.)

Lehinə 105

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 105

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 2-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.49 dəq.)

Lehinə 101

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 2

İştirak edir 103

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.50 dəq.)

Lehinə 106

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 106

Nəticə: Qəbul edildi

11. “Tibbi sığorta haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əhliman Əmiraslanov

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.51 dəq.)

Lehinə 103

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 103

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 1-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.52 dəq.)

Lehinə 102

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 103

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 2-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.52 dəq.)

Lehinə 98

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 99

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.53 dəq.)

Lehinə 102

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 102

Nəticə: Qəbul edildi

12. “Azərbaycan Respublikasının dövlət sərhədi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Arzu Nağıyev

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin
Səsvermənin nəticələri (saat 12.54 dəq.)
Lehinə 102
Əleyhinə 0
Bitərəf 0
Səs vermədi 0
İştirak edir 102
Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 1–2-ci maddələr qəbul edilsin
Səsvermənin nəticələri (saat 12.55 dəq.)
Lehinə 102
Əleyhinə 0
Bitərəf 0
Səs vermədi 0
İştirak edir 102
Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 3–4-cü maddələr qəbul edilsin
Səsvermənin nəticələri (saat 12.55 dəq.)
Lehinə 103
Əleyhinə 0
Bitərəf 0
Səs vermədi 0
İştirak edir 103
Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin
Səsvermənin nəticələri (saat 12.56 dəq.)

Lehinə	101
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	101
Nəticə: Qəbul edildi	

13. Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində və Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Arzu Nağıyev

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin
Səsvermənin nəticələri (saat 12.58 dəq.)

Lehinə	103
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	104
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 1-ci maddə qəbul edilsin
Səsvermənin nəticələri (saat 13.00 dəq.)

Lehinə	105
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	105
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 2-ci maddə qəbul edilsin
Səsvermənin nəticələri (saat 13.00 dəq.)

Lehinə	106
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	106
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.01 dəq.)

Lehinə	106
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	106
Nəticə: Qəbul edildi	

14. Azərbaycan Respublikasının 1994-cü il 23 sentyabr tarixli 886 sayılı Qanunu ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin qarnizon və qarovul xidmətləri nizamnaməsi”ndə, 1994-cü il 23 sentyabr tarixli 887 sayılı Qanunu ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin Daxili xidmət nizamnaməsi”ndə, 1997-ci il 3 oktyabr tarixli 377-IQ nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş “Hərbi xidmətkeçmə haqqında Əsasnamə”də, “Vətən uğrunda həlak olanların xatirəsinin əbədiləşdirilməsi haqqında”, “Tarix və mədəniyyət abidələrinin qorunması haqqında”, “Gənclər siyasəti haqqında” və “Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himnindən istifadə qaydaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.59 dəq.)

Lehinə	101
Əleyhinə	0
Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	102

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 1–3-cü maddələr qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.02 dəq.)

Lehinə	105
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	105

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 4–7-ci maddələr qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.02 dəq.)

Lehinə	104
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	104

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.03 dəq.)

Lehinə	99
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0

İştirak edir
Nəticə: Qəbul edildi

99

15. “Məşğulluq haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Musa Quliyev

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin
Səsvermənin nəticələri (saat 13.04 dəq.)
Lehinə 101
Əleyhinə 0
Bitərəf 0
Səs vermədi 0
İştirak edir 101
Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: Layihə qəbul edilsin
Səsvermənin nəticələri (saat 13.05 dəq.)
Lehinə 103
Əleyhinə 0
Bitərəf 0
Səs vermədi 0
İştirak edir 103
Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin
Səsvermənin nəticələri (saat 13.05 dəq.)
Lehinə 102
Əleyhinə 0
Bitərəf 0
Səs vermədi 1
İştirak edir 103
Nəticə: Qəbul edildi

16. Azərbaycan Respublikasının Torpaq Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində, “Antiinhisar fəaliyyəti haqqında”, “Enerji resurslarından istifadə haqqında”, “Yerin təkli haqqında”, “Qaz təchizatı haqqında”, “Energetika haqqında”, “Lisenzialar və icazələr haqqında” və “Tikinti və infrastruktur obyektləri ilə əlaqədar investisiya layihələrinin xüsusi maliyyələşmə əsasında həyata keçirilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Tahir Rzayev

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvərmənin nəticələri (saat 13.07 dəq.)

Lehinə 102

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 102

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 1–3-cü maddələr qəbul edilsin

Səsvərmənin nəticələri (saat 13.07 dəq.)

Lehinə 104

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 104

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 4–6-cı maddələr qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.08 dəq.)

Lehinə 101

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 101

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 7–9-cu maddələr qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.08 dəq.)

Lehinə 104

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 104

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.09 dəq.)

Lehinə 105

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 105

Nəticə: Qəbul edildi

17. Elektrik enerjisi istehsalında bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Sadiq Qurbanov, Musa Quliyev, Eldar Quliyev, Asim Mollazadə, İltizam Yusifov, Razi Nurullayev, Fazil Mustafa, Məşhur Məmmədov

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin	
Səsvərmənin nəticələri	(saat 13.44 dəq.)
Lehinə	101
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	101
Nəticə: Qəbul edildi	

18. “Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Kamal Cəfərov, Etibar Əliyev, Fatma Yıldırım, Ceyhun Məmmədov, Əziz Ələkbərov, Sahib Alıyev, Tural Gəncəliyev

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin	
Səsvərmənin nəticələri	(saat 14.09 dəq.)
Lehinə	92
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	2
İştirak edir	94
Nəticə: Qəbul edildi	

**Azərbaycan Respublikası
Milli Məclisinin Sədri**

Sahibə Qafarova

MİLLİ MƏCLİSİN İCLASI

25 may 2021-ci il. Saat 11.

*Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Sədri
Sahibə Qafarova sədrlik edir*

Sədrlik edən. Xoş gördük, hörmətli həmkarlar, hörmətli media nümayəndələri. Hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, qeydiyyatdan keçin.

Qeydiyyat	(saat 11.01 dəq.)
İştirak edir	72
Yetərsay	83

Şakir müəllim, siz də məlumat verin.

Ş.Şabanov, *Milli Məclis Aparatının Milli Məclisin, komitələrin və komissiyaların işinin təşkili şöbəsi müdirinin müavini.*

Qeydiyyatdan 19 deputat keçmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, yetərsay var. İclasa başlaya bilərik.

Hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, cari məsələlərlə bağlı kim yazılmaq istəyirsə, yazılsın. 30 dəqiqəmiz var.

Buyurun. Heç kim çıxış eləmək istəmir? Yoxsa...

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Biz gündəliyi təsdiq eləməmişik. Ona görə də gündəliyi təsdiq eləyək, sonra. 10 nəfər çıxış eləyə bilər. Yuxarıdan sizdə çıxış edən olacaq, Şakir müəllim?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Olmayacaq. Deməli, burada sonuncu çıxış edən Sahib Alıyev olacaq.

Gündəliyə münasibət bildirin, xahiş edirəm.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.02 dəq.)
Lehinə	71
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	71
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, gündəlik qəbul olundu.

Həmin siyahı yerindədir, heç kim narahat olmasın.

Anar İsgəndərov. Buyurun.

A.İsgəndərov. Çox hörmətli Sahibə xanım, hörmətli həmkarlar, media nümayəndələri. 2020-ci il Azərbaycan tarixinə şərəfli bir il kimi daxil olmuşdur. Uzun illər düşmən tapdağı altında qalan torpaqlarımızı azad etdik. Müharibənin 1-ci mərhələsi uğurla başa çatdı. Bu şanlı qələbənin əldə olunmasında Azərbaycan əsgər və zabidləri böyük hünər göstərdilər. Vətən yolunda şəhidlərimiz oldu. Allah onlara rəhmət eləsin. Təbii ki, yaralı qazilərimiz var, Allahdan onlara can sağlığı arzulayıyıq.

Bəli, hamımıza məlumdur ki, 2020-ci il dekabrın 8-də dövlət başçısı tərəfindən “YAŞAT” Fondunun yaradılması haqqında sərəncam imzalandı və “YAŞAT” Fondu Hima-yəçilik Şurası yaradıldı. Bu illər ərzində Azərbaycanın yaralı əsgərlərinə və şəhid ailələrinə hər cür yardım verilirdi. Burada bir cəhəti qeyd etmək lazımdır ki, bəlkə də Azərbaycan tarixində birinci hadisə idi, dövlət başçısının sərəncamı ilə “YAŞAT” Fondunun yaradılmasından iki həftə sonra Azərbaycanın bütün bölgələrində 70-ə qədər komissiya yaradıldı. İki həftə ərzində şəhid ailələri ilə bağlı lazım olanlar diqqətə çatdırıldı.

Bilirsiniz ki, bu gün “YAŞAT” Fondunun xətti ilə marafon keçirilir. Bütün dünya azərbaycanlıları Azərbaycanın uğuruna nə qədər sevinirlərsə, mən əminəm ki, onların 2-ci imtahanı da bu gün bizim həmin marafondan hansı formada çıxacağımız olacaq. Yəni məlumdur, ermənilər də hər il dünyanın ayrı-ayrı yerlərində marafonlar keçirirlər. Ancaq göz yaşı içində marafon keçirirlər. Kimdənsə nə isə xahiş etmək başqa şeydir. Amma 44 günlük müharibədən sonra şəhid ailələrinə hər cür yardım göstərmək üçün Azərbaycan xalqı, dünya azərbaycanlıları bu işdə yaxından iştirak edəcəklər. Bu gün marafonun sonuncu günüdür və mən əminəm, bu, uğurla nəticələnəcək və dünya azərbaycanlıları bir daha sübut edəcəklər ki, Qarabağın azad olması haqq işimizdir. Bu işdə biz əlimizdən gələni edəcəyik. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Elman Nəsirov, buyurun.

E.Nəsirov. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli həmkarlar, hörmətli media nümayəndələri. Bugünkü çıxışında deputatı olduğum Cəlilabad rayonu ilə bağlı iki məsələni qaldırmaq istəyirəm. Bir həftə bundan əvvəl seçicilərimlə

və şəhid ailələri ilə görüşlərim keçirildi. Bu görüşlər çərçivəsində ən çox qaldırılan iki məsələni bu gün parlamentin kürsüsündən səsləndirmək istəyirəm.

Birinci məsələ Cəlilabad sahibkarlarının, fermerlərinin həyəcan təbili ilə bağlıdır. Onlar bu gün çox böyük əzab-əziyyətlə yetişdirdikləri o faraş kartof məhsulunun Rusiya bazarına çıxarılmasında çox ciddi problemlə üz-üzə qalıblar. Cəlilabadda 5400 hektar kartof əkilib və yaxşı da məhsuldarlıq var. Amma bu gün bizim fermerlərimiz çox böyük bir gərginlik içərisindədirlər. Söyləyirlər ki, Rusiya sərhədində, Samux gömrük postunda yüzlərcə TIR kartof məhsulları ilə dayanıb, böyük növbələr əmələ gəlib. Min bir əzab-əziyyət hesabına yetişdirdikləri məhsul gözlərinin qarşısında məhv olub gedir.

Ona görə də mən fürsətdən istifadə edib, Dövlət Gömrük Komitəsinə, onun rəhbərliyinə müraciət edirəm ki, bu məsələlərdə son dərəcə aktivlik göstərmək lazımdır. Əks halda, bax, bu qədər məhsulun hamısı o fermerlərin gözü qarşısında məhv olub gedir. Hesab edirəm, bu, bir həyəcan təbilidir və inanın, mən bu iclasa gələnə qədər də 10-a yaxın sahibkar Cəlilabaddan zəng edib çox xahiş ediblər ki, mən çıxış eləyib məsələni qaldırım.

İkinci məsələ isə yolla bağlıdır. Ulu öndər Heydər Əliyev deyirdi ki, yol iqtisadiyyatdır, mədəniyyətdir, bir sözlə, həyat deməkdir. Cənab İlham Əliyev, Prezidentimiz də söyləyir ki, yol mədəniyyət, rahatlıq, müasirlikdir, həm də ölkənin səviyyəsinin göstəricisidir. Bu gün çox gözəl yollarımız var. Hətta Davos Ümumdünya İqtisadi Forumunun 2020-ci il hesabatında göstərilir ki, Azərbaycan dünyada yolların səviyyəsinə görə 24–27-ci yerdədir. Elə deputatı olduğum Cəlilabad rayonuna getmək üçün saat yarım, 2 saat vaxt lazımdır. Çox gözəl yolumuz var. Amma təsəv-

vür edin ki, Cəlilabaddan Cəlilabada getmək üçün də 2 saat vaxt lazımdır. Mən bu yaxınlarda Cəlilabadın Təklə, Boyxanlı, Məlikqasımlı kəndlərinin yollarında oldum. Olduqca bərbad vəziyyətdədir. 1981-ci ildə çəkilməmiş yollardır. Təsəvvür edin ki, bir xəstəsi olan 35 kilometrlik yolu 2 saata Cəlilabada aparıb çıxara, ya çıxarmaya və həmin xəstənin taleyinin necə olacağı da böyük sual altındadır. Ona görə də çox xahiş edirəm ki, “Azərbaytoyol” bu məsələyə diqqət ayırsın və nəhayət, bu problem də öz həllini tapsın. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Elman müəllim.

Siyavuş Novruzov, buyurun.

S.Novruzov. Təşəkkür edirəm. Hörmətli Sədr, hörmətli deputatlar. 44 günlük Vətən müharibəsi Azərbaycanın uğuru ilə başa çatdı. Müharibənin 1-ci mərhələsini başa vurmaqla 2-ci mərhələdə: diplomatik, siyasi, elmi və digər sahədə mübarizəmizi davam elətdirməliyik.

Hörmətli Sədr, mən istərdim ki, Sizin İtaliyada da qaldırdığınız bir neçə məsələ ilə əlaqədar fikir bildirim. Erməni kəşfiyyatı Azərbaycanda erməni çörəyi yeyən bloqerlərin vasitəsi ilə ayrı-ayrı məsələləri ortaya atırsa, insanlarımızın istiqamətini dəyişməsin deyə, biz 4 prinsiplial məsələ üzərində ciddi şəkildə öz təbliğatımızı və işimizi qurmalıyıq. Onlardan biri sərhədlərin dəqiqləşdirilməsidir. Bilirsiniz ki, hazırda bu proses gedir və bu prosesdən bir addım da geri çəkilmək olmaz.

İkincisi, nə yolla olur-olsun Zəngəzur dəhlizinin açılmasıdır. Zəngəzur dəhlizinin açılması müharibənin 2-ci mərhələsinin həlli deməkdir. Bu baxımdan, Zəngəzur dəhlizinin açılmasına çox böyük ehtiyac var. Biz bütün təbliğatımızı və işlərimizi buna sərf etməliyik. Bu, həm bizim, həm də digər ölkələrin maraqlarına, xüsusi ilə də

bizə qardaş olan Türkiyənin marağına xidmət edir.

Üçüncü məsələ minaların xəritəsinin alınmasıdır. Bunu biz geniş təbliğ etməliyik. Beynəlxalq hüququn prinsiplərini, Cenevrə Konvensiyasını ortaya qoymalıyıq və bu, tələb olunmalıdır. Ermənistanın dünyada insanlara qarşı apardığı cinayət işini bütün dünya ictimaiyyətinə çatdırmalıyıq və ən əsas şərt Ermənistanın Azərbaycan Respublikasının ərazi bütövlüyünü tanıması üçün biz bu məsələni birdəfəlik həll etməliyik ki, gələcək nəsillər üçün heç bir məsələ saxlamayaq. Bu məsələ köklü şəkildə, birdəfəlik öz həllini tapsın.

Hörmətli Sədr, bir məsələyə də toxunmaq istəyirəm. Azərbaycanın milli-mənəvi dəyərlərinə, əxlaqına, mənəviyyətinə yad olan bir qrup insan ermənidən, ayrı-ayrı kəşfiyyat orqanlarından pul alaraq, xaricdə oturmaq alıb anti-Azərbaycan mövqeyi sərgiləyirlər. Əxlaqsız fikirləri, tərbiyəsiz sözləri ilə, insanları ləkələməklə, insanların mənəviyyətinə qarşı bir terror aktı həyata keçirməklə məşğuldurlar. Bunların məqsədi ondan ibarətdir, burada oturanlar hesab etsin, onlar bundan çəkinirlər və nəticə etibarilə nə dövləti, nə də Prezidenti müdafiə etməsinlər ki, bunları söyəcəklər. Mən hesab edirəm ki, biz buna qarşı hamılıqla ciddi mübarizə aparmalıyıq və onlara öz yerlərini göstərməliyik. Düzdür, onlar buna layiq deyillər, amma hər halda mübarizəmiz davam etməlidir. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Mələhət İbrahimqızı. Mələhət xanım, buyurun.

M.İbrahimqızı. Çox sağ olun, xanım Sədr. Hörmətli həmkarlarım, mən vacib bir məsələni sizinlə bölüşmək istəyirəm. Bildiyimiz kimi, may ayı Azərbaycan xalqının tarixində ən əlamətdar, tarixi aylardandır. 10 may çağdaş dövlətimizin qurucusu ulu öndərimizin doğum günüdür.

28 may islam aləmində və Şərqdə ilk demokratik Cümhuriyyətin qurulduğu gündür və bununla bərabər, sözsüz ki, bir sıra bayramlar da var. Mən vaxtın azlığından qeyd edə bilmirəm. Beynəlxalq aləmdə də çox əlamətdar bayramlar və tarixi günlər qeyd edilir ki, bunlardan biri də analar günüdür. Analar günü müxtəlif mədəniyyətlərə malik olan ölkələrdə, Amerika Birləşmiş Ştatlarında, İngiltərədə və bir çox Avropa ölkələrində qeyd edilir.

Qardaş Türkiyədə analar günü bizim milli mədəniyyətimizin, milli dəyərlərimizin ruhuna tam uyğun, ana məbədi, ucaldığımız ana abidəsi, ana ruhuna uyğun şəkildə, bir el bayramı kimi qeyd olunur. Sözsüz ki, 8 Mart Beynəlxalq Qadınlar Günüdür. Sual verilə bilər. Təbii, 8 Mart Beynəlxalq Qadınlar Günü siyasi motivlidir və insan hüquqları baxımından təsis olunmuşdur.

Azərbaycan xalqının dəyərlərində ana çox müqəddəs bir varlıqdır. Şəhidlərimizin qanı ilə yoğrulmuş vətən torpağına, dilimizə olan sevgimizi biz “ana vətən”, “ana torpaq”, “ana dili” deyər səsləndiririk. Bu yaxınlarda möhtərəm Prezidentimiz Naxçıvana səfəri zamanı babası və nənəsi, yəni ulu öndərimiz Heydər Əliyevin valideynlərinin məzarını ziyarət edərkən bütün cəmiyyətə də bir mesaj göndərdi ki, bax, mənim babam və nənəm Azərbaycan xalqının qədərini müəyyən edən bir şəxsiyyətin formalaşmasında, ərəsəyə çatmasında böyük xidmətləri olan insanlardır. Biz bu gün Üzeyir Hacıbəyov, Hüseyn Cavid, Cəlil Məmmədquluzadə kimi yüzlərcə dahi şəxsiyyətin anaları qarşısında baş əyirik. Biz bu gün Mübariz İbrahimov, Polad Həşimov kimi yüzlərcə şəhidimizin, Şuşa uğrunda əlbəyaxa döyüşən şəhidlərimizin anaları qarşısında baş əyirik. Bu mənada hesab edirəm ki, il ərzində anaların şərəfinə bir gün də olsa, analar günü qeyd

olunsa, daha yaxşı olar.

Bu gün xarici ölkələrə aid bəzən bizim Azərbaycan xalqının adətinə uyğun olmayan müxtəlif adət-ənənələr, necə deyərlər, çox asanlıqla cəmiyyətdə yer tapa bilir. Amma bu bayram, hesab edirəm ki, bugünkü gəncliyin vətənpərvər ruhda formalaşmasında da çox əhəmiyyətli bir gün olar. Biz bunun şahidiyik, 1993-cü ildə ölkəmiz parçalanmaq təhlükəsi qarşısında olanda ulu öndər xalqımızın rəhbərliyinə gələrək qısa müddət ərzində daxildən və xaricdən olan bütün təhlükələri, necə deyərlər, darıdaqın etdi, bugünkü qüdrətli Azərbaycanın əsasını qoydu. Məhz bu Milli Məclisdə həmkarımız Eldar İbrahimovun qaldırdığı 15 iyunun Milli qurtuluş bayramı kimi qeyd olunması məsələsi barədə Milli Məclis tarixi bir qərar qəbul etdi. Bu gün ictimaiyyət də, xalqımız da bu mənada Milli Məclisə minnətdardır. Hesab edirəm...

Sədrlik edən. Sağ olun, Mələhət xanım.

Razi Nurullayev, buyurun.

R.Nurullayev. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli deputatlar. Bir neçə gündür, onlarca vətəndaşdan şikayətlər gəlir ki, AZAL-ın təyyarə biletləri çox bahadır. Az qala iki ildir ki, vətəndaşlarımız ölkədən kənara çıxma bilmir. Həkimə, sanatoriyaya, müalicəyə, qohum-əqrəbasının yanına getmək istəyənlər var. Necə getsinlər? Bizim vətəndaşlarımız, əsasən, Şimali Qafqaza gedirlər. Минеральные Воды-ya uçmaq üçün AZAL-ın qiyməti 900 manata yaxındır və iyul ayına kimi də biletlər satılıb.

Əfsanəvi futbolçumuz Maşallah Əhmədov Bakıdan Минеральные Воды-ya bir saata qaçardı. Минеральные Воды Sinqapurdur, Nyu-Yorkdur, yoxsa Tokiodur? Kimin pulu var, alsın, getsin. Pulu olmayanlar, maaşla yaşayanlar, kasıb olanlar, tələbələr və digər həssas qruplar

ayaqlarını uzadıb ölsünlər?

Yaxşı, xaricə uçmaq seçilmişlər, xüsusi biznes imtiyazına malik olanlar, maaşla yaşamayanlar və qeyri-qanuni yollarla varlananlar üçündürsə, o zaman Azərbaycanda olan sanatoriyaları göstərək, maaşla yaşayanlar və ümumiyyətlə, maaşı olmayanlar gedib orada sağlamlıqlarını bərpa etsinlər. Bizdə sanatoriya var? 3–4 sanatoriya var, elə onlar da pullular üçündür. Kasıb da gedib, Bakının kənarında zibilə batmış, antisanitar vəziyyətdə olan çirkli bir gölməçə var, orada dincəlsin. Bu yanaşma ədalətli deyil.

AZAL dövlət şirkətidir. Dövlət də vətəndaşlarının normal həyatı üçün şərait yaradır. Təyyarə bileti 14 günlük müalicədən baha başa gəlir. Bu məsələyə təcili əncam çəkilsin. Normal dövlət quraq. Normal. Elə dövlət ki 10 milyonluq xalqın hər bir fərdi seçilmişlər içində olsun. Əgər münasibət dəyişməzsə, bizim də münasibətimiz uyğun olmalı, olacaq, get-gedə daha da sərtləşəcək və konkret işəadici faktlarla buradan səsləndiriləcək. Normal dövlət quraq. Normal. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. İqbal Məmmədov.

İ.Məmmədov. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli deputat həmkarlarım. Təmsil etdiyim Lerik rayonu ilə bağlı seçicilərimin mənə ünvanladığı narazılıqları səsləndirmək istəyirəm.

Lerik rayonunda aparılan torpaq islahatları nəticəsində pay torpaqlarının sonradan yaradılan kadastr xəritəsində düzgün tərtib edilməməsi bu gün əhalinin çox hissəsinin haqlı narazılığına səbəb olmuşdur. Belə ki, kəndli pay torpağında əkib-becərdiyi məhsullar üçün nəzərdə tutulan subsidiyanı almaq istədikdə kadastr xəritəsində həmin torpaq sahəsi başqasının adına olduğuna görə bu güzəştlərdən bəhrələnmə bilmir. Torpaq islahatına görə bir

kəndin əhalisinin pay torpağı kadastr xəritəsinə görə başqa kəndin yaxınlığındakı pay torpağına düşür. Seçicilərim dəfələrcə mənə ünvanlıqları narazılıqlarda bildirirlər ki, vaxtı ilə bələdiyyələrdən aldıkları, bələdiyyə xəritələrinə uyğun ərazilərdə özlərinə ev və ya xüsusi mülkiyyət tikib, mülkiyyət sənədi almaq istədikdə, kadastr xəritəsində həmin mülkiyyətin tikildiyi torpaq sahəsinin Dövlət Meşə Fonduna və ya başqasına məxsus torpaq sahəsi olduğunu görürlər. Bu səbəbdən mülkiyyət sənədi ala bilmirlər. Buna səbəb 1995-ci ildən Nazirlər Kabinetinin qərarı ilə keçmiş kolxoz və sovxozların istifadəsində olan 2389 hektar meşə ətrafı torpaqların Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin balansından alınıb “Azərmeşə” İstehsalat Birliyinə təhvil verilməsi olmuşdur. Bu səbəbdən rayonun 17 kəndi Dövlət Meşə Fondu torpaqlarında yerləşir. Həmin kəndlərin altında 727 hektar torpaq sahəsi var. Bu ərazilərdə əhali uzun illərdir ki, məskunlaşmış, yaşayış evləri tikilmiş, meşə ilə örtülü olmayan sahələrdə əkin işləri aparılmışdır. Əhalinin çoxsaylı müraciətlərinə əsasən həmin kəndlərin altında olan 727 hektar dövlət meşə torpaqlarının onların daimi mülkiyyətinə verilməsi ilə bağlı rayon icra hakimiyyətinin sərəncamı olmuş, kənd bələdiyyələri və ərazi icra nümayəndələri tərəfindən müvafiq qərarlar qəbul olunmuş, sənədlər müvafiq orqanlara göndərilmişdir. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabineti tərəfindən 2005-ci il 2 noyabr tarixində məktubla həmin torpaqların vətəndaşların xüsusi mülkiyyətinə verilməsi ilə bağlı Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinə və keçmiş Dövlət Torpaq və Xəritəçəkmə Komitəsinə müvafiq tapşırıq verilsə də, bu məsələ bu günə kimi öz həllini tapmamışdır.

Söylədiyim narazılıqların həllindən ötrü müvafiq

orqanlardan xahiş edirəm ki, Lerik rayonunun 17 kəndində əsrlərlə yaşayan əhalinin uzun müddət istifadəsində olan 727 hektar Dövlət Meşə Fondu torpaqlarının onların xüsusi mülkiyyətinə verilməsinə və yenidən düzgün fakta əsasən elektron xəritələr çəkilib dövlət reyestrində qeydiyyatı alınmasına köməklik eləsinlər. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Əli Məsimli. Buyurun, Əli müəllim.

Ə.Məsimli. Çox sağ olun. Ötən il koronavirusa qarşı mübarizə tədbirləri çərçivəsində sosial funksiyasına görə çox mühüm əhəmiyyət kəsb edən məsələlərdən biri də aztəminatlı ailələrdən çıxan tələbələrin təhsil haqqının dövlət büdcəsi tərəfindən qarşılınması oldu. Bu məqsədlə ayrılan vəsaitin 26 milyon manatı işləndi, bunun nəticəsində isə 20800 tələbənin təhsil haqlarının özləri yox, dövlət büdcəsi tərəfindən ödənilməsi təmin olundu. Biz bunu çox yüksək qiymətləndiririk.

Hörmətli Sədr, həmin humanist addım bu il də davam edir. Yeni qərara görə, yenə də aztəminatlı ailələrdən çıxan bakalavr səviyyəsində olan tələbələrin təhsil haqları dövlət tərəfindən qarşılanaq. Bir daha təkrarlayıram ki, bu, çox humanist bir addımdır. Amma bir nüansı qeyd etmək istəyirəm ki, burada pay torpaqları məsələsi əhalinin, həqiqətən, aztəminatlı, sosial müdafiəyə ehtiyacı olan bir hissəsinin övladlarını kənarda qoyur. Ona görə mən çox istəyərdim ki, bu məsələyə yenidən baxılsın.

Hörmətli Sədr, ona görə ki, kiçik torpaq sahələrindən əldə edilən gəlir ehtiyac meyarından, yəni 170 manatdan qat-qat aşağıdır. Qoy, heç olmasa, 5 hektara qədər torpaq sahəsinə malik və gəlirləri adambaşına bölünəndə ehtiyac meyarından aşağı olan təbəqələrdən, ailələrdən olan

tələbələrin də təhsil haqqının ödənilməsinə bir yol açılsın. Bu nöqteyi-nəzərdən, hesab edirəm, çox humanist bir addım olar ki, qanunvericilikdə müəyyən araşdırmalar aparılsın, bunun maliyyə tutumu müəyyənləşdirilsin. Eyni zamanda, bu istiqamətdə atılan addımların məbədi, tamamı kimi, 5 hektara qədər torpaq sahəsi olan, amma gəlirlərinə görə aztəminatlı hesab edilən ailələrdən çıxan tələbələrin də təhsil haqqının dövlət büdcəsi tərəfindən qarşılanması təmin olunsun. Mən hesab edirəm ki, təhsil prioritetdir, bura qoyulan investisiya heç vaxt batmır və bu, bizim gələcəyimiz olduğuna görə, bu həssas məsələyə diqqət yetirilməsini çox xahiş edirəm. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim.

Hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, heç kim yazılmasın. Dediym kimi, aşağıdakı cərgədən axırıncı çıxış edən Sahib Aliyev olacaq və bir nəfər də yuxarı cərgədən yazılıb, Elşad Mirbəşir oğlu.

Rauf Əliyev. Buyurun, Rauf müəllim.

R.Əliyev. Təşəkkür edirəm. Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli millət vəkilləri. Mən də bir məsələyə toxunmaq istəyirəm.

Keçən plenar iclasda burada mənim həmkarlarım məsələ qaldırdılar ki, biz artıq ermənilərə qarşı informasiya müharibəsində fəal olmalıyıq. Doğrudan da, onlar bu gün fəallaşmış və müxtəlif ölkələrdə müxtəlif proseslər gedir. Mən sizə deyim, bu yaxınlarda Bolqarıstanda, deməli, onlar bir onlayn konsert keçiriblər. O onlayn konserti “Artsaxda ölənlərə həsr olunur” adlandırıblar. Ona görə biz səfirliklə danışdıq, – Sahibə xanım, Sizə də minnətdarlığımı bildirirəm ki, Siz bizim dostluq qrupuna kömək edirsiniz, – 28 mayda Sofiyada mərkəzi radioda Azərbaycanla əlaqədar böyük bir veriliş gedəcək. Orada

çoxlu çıxışlar olacaq, o cümlədən həmkarım Musa Qasımlıya minnətdarlığımı bildirirəm, o sualları cavablandırıb və ora göndərüb. Mən də göndərmişəm, səfir çıxış edəcək, eyni zamanda, Bolqarıstanın millət vəkilləri, gənclər təşkilatlarının nümayəndələri, idmançılar və sair çıxış edəcək.

Bu məsələni mən nə üçün qaldırdım. Mən bir dəfə də bu kürsüdən demişdim ki, bir səfirliklə və ya Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsi ilə bunu həll etmək, onlara qarşı iş aparmaq çox çətinidir. Mütləq mədəniyyət mərkəzləri yaranmalıdır, kömək edilməlidir. Çünki bu informasiya müharibəsini bu yolla udmaq olar. Onlar tam fəallaşblar və biz çalışırıq, onlarla mübarizə aparırıq, amma buradan aparırıq. Ona görə mən aidiyyəti orqanlara bir daha müraciət edirəm ki, bu məsələyə diqqət yetirsinlər. Diqqətinizə görə minnətdaram.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Rauf müəllim. Ceyhun Məmmədov. Buyurun, Ceyhun müəllim.

C.Məmmədov. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli həmkarlar, hörmətli media nümayəndələri. Zaman-zaman biz bir sıra beynəlxalq təşkilatların, dövlətlərin guya Azərbaycanda mövcud olan erməni irsinin dağılmasından narahatlıqlarını dilə gətirdiklərinin, bununla da Azərbaycana təzyiq etməyə cəhd göstərdiklərinin şahidi oluruq. Hamımıza məlumdur ki, əslində, Qarabağ ərazisində erməni irsinə aid hansı isə dini abidə mövcud deyil. Bu abidələr azərbaycanlılara, alban irsinə aiddir və bu baxımdan, aşağıdakı reallıqları biz yaxşı xatırlayırıq.

Tarix boyu ermənilər alban irsinə, dini abidələrinə qarşı saxtalaşdırma həyata keçirmiş, onların bir qismini isə tamamilə dağıtmışlar. Digər bir mühüm məsələ. Alban Apostol kilsəsinin Çar Rusiyası dövründə Sinodun qərarı ilə ləğv edilməsində əsas rolunu ermənilər oynayıblar. O da tarixi

bir həqiqətdir. Digər bir mühüm məsələ isə həmin dövrdən başlayaraq Alban Apostol kilsəsinin din xadimlərinin ermənilər tərəfindən təqib olunması və qətlə yetirilməsidir.

Bu narahatlıqlar ifadə edilərkən, təbii olaraq, bizdə belə bir sual yaranır ki, niyə Ermənistan ərazisindəki Azərbaycan mədəni irsinə qarşı törədilən vəhşiliklər xatırlanılmır, bununla bağlı heç bir fikir səsləndirilmir? Azərbaycan abidələrində 30 ilə yaxın müddətdə inək, donuz saxlanıldı, böyük əksəriyyəti dağıdıldı və buna heç bir reaksiya verilmədi. Eləcə də Şuşa şəhərində qədim Azərbaycan məscidi İran məscidi kimi təmir olundu və yenə də biz həmin dövrdə nə beynəlxalq qurumların, nə də həmin dövlətlərin hansı isə bir bəyanatının şahidi olmadıq.

Azərbaycana gəldikdə isə dəfələrlə qeyd etdiyimiz kimi, bu gün şəhərin mərkəzində erməni kilsəsi qorunur, narahatlığa heç bir əsas yoxdur. Bir neçə gün bundan əvvəl də cənab Prezident Qəbələdə Nic kəndində yeni bir kilsənin açılışında iştirak etdi. Bu baxımdan, hesab edirəm, informasiya müharibəsində istifadə edəcəyimiz əsas silahlardan biri də ermənilərin həyata keçirdikləri bu vəhşiliklərin və saxtalaşdırmanın ifşa olunmasıdır. Bu baxımdan, bu irsin öyrənilməsi üçün mən hesab edirəm, dövlət qurumlarının nümayəndələrindən ibarət bir işçi qrupunun yaradılması, tədbirlər planının hazırlanması xüsusi önəm daşıyır.

Digər bir məsələ, bu kilsənin bərpaı istiqamətində söylərin gücləndirilməsi xüsusi önəm daşıyır. Digər vacib bir məsələ isə respublikanın müxtəlif bölgələrində olan alban kilsələrinin təmir olunması və bu istiqamətdə söylərin sürətləndirilməsidir. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Sahib Alıyev, buyurun.

S. Alıyev. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım Sədr, dəyərli həmkarlar, mən bu Məclisdə ikinci Qarabağ savaşında əhalinin say nisbətinə görə ən çox itki verən rayonlardan birini, Tərtəri təmsil edirəm. Dünən biz baş leytenant Qəmbər Qəmbərlinin timsalında 60-cı şəhidimizi də torpağa tapşırıdık. Onun nəşi yaxın günlərdə tapılmışdır. Eyni zamanda, ən çox dağıntılara məruz qalan da məhz Tərtər rayonudur, bütövlükdə, 9294 ev, yaşayış mənzili dağıdılmışdır ki, onun 5303-ü Tərtərin payına düşür.

Mən burada bilərəkdən dəqiq statistika açıqlamaq istəmirəm. Amma orasını sizin diqqətinizə çatdırım ki, hazırda bərpa olunan, yaxud tam dağıdılan evlər vardı ki, yenidən tikilənlərin sayı bərpa olunacaqlardan azdır. Eyni zamanda, mən bu Məclisdə çıxış edərkən onu da diqqətinizə çatdırmışdım ki, dəyən zərəri qiymətləndirərkən bir çox strukturlar ədalətsizliyə və diqqətsizliyə yol veriblər. Ödənilən kompensasiyaları da insanların çoxu ala bilməyib. Ona görə də yaxşı olardı ki, ilk növbədə tam dağıdılan evlər yenidən tikilsin. Onların içərisində şəhid ailələrinin evləri də var. Tərtər adətən ən çox qaçqın və məcburi köçkün qəbul edən rayondur. İndi həmin rayonun bir çox insanları başqa yerlərdə çox uyğunsuz şəraitdə yaşamağa məhkumdurlar. Bunu diqqətə çatdırmaq istəyirəm.

Eyni zamanda, hər kəsi “YAŞAT” Fondunun bu gün keçirdiyi marafona fəal qoşulmağa çağırıram. Çünki çox insanlarımız vardı, Qarabağ savaşında iştirak etmək istəyirdilər. Bu yolla onlar bir növ öz iştiraklarını göstərmiş olurlar. Dövlətimizin bütün diqqəti hazırda işğaldan azad olunan torpaqlarda olduğundan, mən təklif edirəm ki, bəlkə o dağıdılmış evlərlə bağlı da biz elliklə hərəkətə

gəlməliyik. Bəlkə bununla bağlı da bir fondun yaradılmasına ehtiyac var. Bəlkə biz burada da bir “dəmir yumruq” olduğumuzu, birlikdə güclü olduğumuzu təsdiqləməliyik. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Mənə dedilər ki, Elşad Mirbəşir oğlunun əvəzinə Zahid Oruc çıxış edəcək. Elşad müəllim, sözünüzü Zahid müəllimə vermişiniz. Zahid müəllim, buyurun.

Z.Oruc. Hörmətli Sədr, söz verdiyinizə görə çox təşəkkür edirəm. Hakimiyyətə gəldiyi ilk gündən Rəcəb Tayyib Ərdoğan deyirdi ki, “Bir millət ictimai-siyasi gündəliyini özü formalaşdırmırsa, müstəqilliyini mütləq itirəcək”.

Müharibədən əvvəl informasiya məkanımızın da bir hissəsinin işğal altında olduğu hər kəsə bəllidir. İndi Vətən müharibəsində qələbədən sonra milli gündəliyimizi kim formalaşdırır? Görmək çətin deyil ki, hər gün sürətlə yayılan saxta xəbərlərin təsiri güclənir və troll orduları informasiya məkanımızın bir hissəsinə nəzarət edir. “TikToklaşan” media, “TikTok” mədəniyyəti 1001 xırdavat ictimai şüuru yaradır. Azərbaycana qarşı maliyyələşdirilən informasiya platformalarında iqtidarı linc etmək üçün aşağıdakı tezislər irəli sürülüb.

1. Dövləti şəhid ailələri ilə üz-üzə qoyun və onun müqəddəsliyinə dayanan təbliğatını ləkələyin.

2. Dövləti qazilərlə qarşıdurmada qələmə verin və belə mənzərə yaradın ki, düşmənlə silahla vuruşan oğullar məmurlarla da eyni üsulla mübarizə aparmalıdır.

3. Dövləti Rusiya ilə gizli işbirliyində ittiham edin və “Kremlə idarə olunan iqtidar” imicinə hər gün yeni cizgilər qatın.

4. Dünyada azərbaycanlılarla bağlı baş verən istənilən neqativ hadisəni, ölən-itən, ailə draması yaşayan hər kəsi

hakimiyyətlə əlaqələndirin. Onların cansız varlığını, şəxsi uğursuzluqlarını iqtidarın üzərinə atıb, onu dünya xəbər məkanında hədəfə çevirin.

Dövlət rəhbərinə və ailəsinə qarşı şəxsi, açıq və daimi hücumlar çirkli kampaniyanın ana xəttini təşkil edir. Bir yandan da bəzi yerli media orqanları kütləvi oxucu axtarışında Azərbaycan və Bakı kimi müqəddəs adları süni reytinglərin əsirinə çevirib, ləkələyirlər. Bir neçə başlığı “Google”-da axtarışa verin. Görün, nə görəcəksiniz. “Azərbaycanda şok olay” başlığı 6 milyon 350 min, “Azərbaycanda dəhşət” 3 milyon 270 min, “Azərbaycanda rüsvayçılıq” 210 min dəfə oxunub. Eyni başlıqlar Bakı şəhərinin adı ilə də bağlıdır. “Bakıda şok” 6 milyon 200 min, “Bakıda dəhşət” 3 milyon 270 min və sair. Əlbəttə ki, bu sensasiyalar digər xəbər başlıqlarında da özünü göstərir. “Azərbaycanda oğul atasını güllələyib”. “Azərbaycanda oğul atasını döyüb öldürüb” və sair.

Mən istəmirəm, bunların hətta oxunması, bu parlamentdə səslənməsi belə neqativ bir mühit formalaşdırır. Cəmiyyətimizi maksimalizmə elə öyrədirlər ki, sensasiya və şok olmayan nəticəni, normal xəbəri qəbul edə bilməsin. Beləliklə, biz doğru xəbərin meydanını genişləndirməliyik. Mətbuatın müstəqilliyini artırmaq və peşəkarlığını qaytarmaq üçün mediadan uzaqlaşmış yüzlərcə insanın yerini doldurmaq vacibdir. Saxta informasiya ilə mübarizə üçün yeni dövlət strategiyasına ehtiyac var. Bəli, Vətən müharibəsində qələbə qazanmışıq. Amma informasiya məkanında gündəlik, bəzən hər dəqiqə davam edən hücumlara cavab vermək lazımdır. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, bizim 3 dəqiqə vaxtımız var. Mən baxıram, Səttar müəllim təkidlə yazıldı. Buyurun.

S.Möhbaliyev. Çox sağ olun. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəkilləri. Mən çıxış etməyəcəkdim. Hörmətli deputat yoldaşımız Razi müəllim sanatoriyalar haqqında danışdı ki, Azərbaycanda sanatoriya­ların vəziyyəti o qədər də yaxşı deyil. Mən məsuliyyətlə deyə bilərəm, Azərbaycanda Həmkarlar İttifaqları Təşkilatının balansında olan sanatoriyalar, – bilirsiniz ki, bu sanatoriyalarda qaçqın-köçkün bacı-qardaşlarımız yaşamışdı, onlar gedəndən, binalar boşalandan sonra, – ən yüksək standartlara uyğun təmir edilib. Mən bunu göstərə bilərəm, Azərbaycan Həmkarlar İttifaqları Konfederasiyası bütün sanatoriyalarda bizim zəhmətkeşlərin, istirahətə gedən insanların müalicəsi və onların istirahəti üçün münbit şərait yaradır. Mən sizin nəzərinizə çatdırıram ki, sanatoriyalara, həm özəl, həm də həmkarlar təşkilatının sanatoriya­larına biz 100 mindən artıq yollayışlar alırıq. Bunların 85 faizi pulsuz verilir. Yəni bu, nə Rusiyada, nə də digər yerlərdə var.

İkinci bir məsələ, mən sizin nəzərinizə çatdırıram ki, deyək, Azərbaycan Həmkarlar İttifaqları Təşkilatının büdcəsindən də əlavə, yəni biz Konfederasiya olaraq insanların istirahəti üçün sanatoriyalara, istirahət mərkəzlərinə, turist istirahət mərkəzlərinə yenə də minlərcə yollayış veririk. Belə götürsək, 200 mindən artıq insan həmkarlar təşkilatlarının xətti ilə istirahətə gedir. İkinci bir məsələ, mən deyim ki, Nazirlər Kabineti ilə bağlanmış baş sazişlə sahə nazirlikləri ilə həmkarlar təşkilatları arasında bağ­lanan müqavilələrə uyğun olaraq, idarə, müəssisələr öz gəlirindən həmkarlar təşkilatlarına işçilərinin istirahətini təşkil etmək üçün əlavə vəsait ayırır. O cümlədən mən sizin nəzərinizə çatdırım, Dövlət Neft Şirkəti 5 milyona yaxın vəsait ayırır ki, o vəsait həmkarlar təşkilatına daxil olur. O vəsaitlə də orada çalışan işçilərin ailələrinin istira-

həti təşkil olunur.

Yəni mənim deməyim odur ki, Azərbaycanda fəaliyyət göstərən sanatoriyaların şəraiti Rusiyada fəaliyyət göstərən sanatoriyaların şəraitindən 10 qat yaxşıdır. Mən bunu nəyə görə deyirəm? Çünki orada, Rusiyada fəaliyyət göstərən sanatoriyaların 80 faizi həmkarlar təşkilatlarının balansındadır. Biz onlarla yaxınq, mən oranın icra komitəsinin üzvüyəm, o sanatoriyalarda olmuşuq. Mən sizə deyim, bu müharibə dövründə belə Azərbaycana Rusiyadan istirahətə gələnlərin sayı artıb. Keçən il 60-dan artıq şəxs Rusiyanın müxtəlif şəhərlərindən Şıxov sanatoriyasına, Azərbaycana istirahətə gəlirlər. Deməyim odur ki, ölkə Prezidentinin rəhbərliyi altında Naftalanda kurort zonasının yaradılması üçün böyük işlər görülür. Orada “Çinar”, “Qarabağ” sanatoriyaları, digər sanatoriyalar layihələşdirilib tikilib və o cümlədən “Qalaaltı”, Lənkəranda “İstisu” sanatoriyası bərpa olunub, yenisi tikilib. Müasir standartlara uyğun müasir tibbi cihazlarla da təmin olunub.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, indi isə gündəliyin məsələlərinə keçirik. Gündəlikdə 18 məsələ var. Gündəliyin 1-ci məsələsi Azərbaycan xalqının milli, mədəni və mənəvi varlığının rəmzlərindən biri olan Şuşa şəhəri haqqındadır. Bildiyiniz kimi, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev may ayının 7-də “Şuşa şəhərinin Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı elan edilməsi haqqında” Sərəncam imzalamışdır. Bu sənəd Şuşa şəhərinin nəinki ölkəmizin və regionun, həm də dünyanın ən gözəl şəhərlərindən birinə çevrilməsi ilə bağlı dövlət başçısının qarşıya qoyduğu hədəfin əldə edilməsi yolunda ilk addım olmuşdur. Bu istiqamətdə həyata keçirilən fəaliyyətin institusional əsaslarını möhkəmləndirmək məqsədi ilə

möhtərəm Prezidentimiz tərəfindən Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı – Şuşa şəhəri haqqında qanun layihəsi Milli Məclisə təqdim olunmuşdur. Bu gün biz həmin qanun layihəsini birinci oxunuşda müzakirə edəcəyik. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən Mədəniyyət komitəsinin sədri hörmətli Qənirə xanım Paşayevaya söz verirəm. Qənirə xanım, buyurun.

Q.Paşayeva, Milli Məclisin Mədəniyyət komitəsinin sədri.

Hörmətli Sədr, dəyərli həmkarlarım, mətbuat və media təmsilçiləri. 2020-ci il Azərbaycan xalqı üçün tarixi ədalətin bərpa olunduğu zəfər, qələbə və qürur ili kimi tarixin qızıl səhifəsinə yazıldı. Qarabağımızın azad edilməsi hər bir azərbaycanlının ruhunu təzələdi, yaralarımıza məlhəm oldu, qırılan ümidlərə çıraq yandırdı. Silahlı Qüvvələrimizin Ali Baş Komandanı, möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyev ulu öndərin vəsiyyətini sədaqətlə yerinə yetirdi, doğma Qarabağımızı, əziz Şuşamızı azadlığa qovuşdurdu.

44 günlük Vətən müharibəsində şəhid olan, ümumən, ərəzi bütövlüyümüzün, dövlət müstəqilliyimizin bərpası uğrunda canlarından keçən, misilsiz qəhrəmanlıqlar göstərərək şəhidlik zirvəsinə ucalan igid vətən övladlarının əziz xatirəsini bir daha ehtiramla yad edib, yaralı qazilərimizə şəfalar arzulayırıq.

Cənab Prezidentimizin qanunvericilik təşəbbüsü qaydasında parlamentə ünvanladığı Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı – Şuşa şəhəri haqqında qanun layihəsi, adından da görüldüyü kimi, özündə 30 illik həsrətin bitdiyi, arzularımızın gerçəkləşmə qovuşduğu bir tarixi hadisənin, Ali Baş Komandanımızın başçılığı ilə müzəffər ordumuzun müəllifi olduğu şanlı qəhrəmanlığı ehtiva edir. Bu

qanun layihəsi dövlət–xalq birliyinin təntənəsindən qaynaqlanan fundamental hüquqi sənədin layihəsidir.

İcazənizlə, bu yerdə 2 məqamın üzərində xüsusi dayanmaq istərdim. Birinci məqam müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev amilidir. Şuşa şəhərinin işğaldan azad olunma xəbərinin xalqa çatdırılması zamanı biz güclü lider, intellektli şəxsiyyət, dünya siyasətini dərindən bilən dövlət xadimi, nadir “Dəmir yumruq” əməliyyatının müəllifi, xalqı ilə bir olan dövlət başçısı və mental dəyərlərə söykənən Azərbaycan oğlunun parlaq örnəyini gördük. Əslində, bütün dünya gördü. Əcdadımızın hər bənənəsi ilə çağdaş elektron hərbin universal birliyini yaradan Ali Baş Komandanın başçılığı ilə müzəffər ordumuz bir çoxlarının mümkünsüz dediyini mümkün etdi. Bu gün fəxrlə deyirik ki, Azərbaycan dövlətinin, xalqımızın başını uca edən, XXI yüz ilin müharibəsini zəfərlə sonuclandıran İlham Əliyevin adı xalqımızın şanlı tarixinə müəllifi olduğu zəfərlə qoşa yazıldı.

Vətən müharibəsinin başladığı ilk gündən cəsəətli, prinsipial və ardıcıl mövqeyini ortaya qoyan möhtərəm Prezidentimiz “Şuşasız bizim işimiz yarımçıq qalar” – söyləmişdi və verdiyi bütün vədlər kimi, bu sözüə də ən qısa müddətdə əməl etdi. Bununla da xalqımızın qəlbindən ağır Şuşa ağrısı silindi. Ali Baş Komandanımızın fəxərlə, qürur hissi ilə səsləndirdiyi “əziz Şuşa, sən azadsan, əziz Şuşa, biz qayıtmışıq, əziz Şuşa, biz səni dirçəldəcəyik, Şuşa bizimdir, Qarabağ Azərbaycandır” sözləri bu gün xalqımız üçün yeni zəfərlərin müjdəçisidir. “Şuşasız Qarabağ, Qarabağsız isə ümumiyyətlə, Azərbaycan yoxdur” – ümummilli lider Heydər Əliyev Şuşanın ölkəmiz üçün dəyərini bu sözlərlə ifadə etmişdi. Prezident İlham Əliyevin bildirdiyi kimi, Şuşa tək cə şuşalılar üçün

yox, bütün azərbaycanlılar, vətəni, millətini sevən hər bir vətəndaşımız üçün əziz bir şəhərdir, əziz bir torpaq, əziz bir qala, əziz bir abidədir.

İkinci məqam Şuşanın azad olunması ilə mədəniyyətimizin və incəsənətimizin yeni intibah dövrünə qədəm qoyması ilə bağlıdır. Şuşanın azad olunması mədəniyyətimizin, incəsənətimizin, necə deyərlər, milli ruh və qürurumuzun azad olunması deməkdir. Bir neçə gün öncə cənab Prezident İlham Əliyevin və Birinci vitse-prezident hörmətli Mehriban xanım Əliyevanın iştirakı ilə Şuşada keçirilən “Xarıbülbül” festivalı Azərbaycanın bütün dünyaya verdiyi multikultural ismarış idi. “Xarıbülbül” festivalının keçirildiyi Şuşa Qarabağın hərbi-strateji baxımdan ən önəmli yeri olmaqla yanaşı, həm də Azərbaycan mədəniyyətinin, özəlliklə də musiqi sənətinin tarixi mərkəzi, Qafqazın konservatoriyası kimi tanınır. “Xarıbülbül” festivalında Azərbaycanda yaşayan bütün xalqların nümayəndələrinin öz mahnıları ilə çıxış etməsi bu baxımdan ölkəmizin min illər boyu sürdürdüyü multikultural dəyəərə verdiyi qiymətin ifadəsidir. Fürsətdən istifadə edərək, möhtərəm Prezidentimizlə bərabər bu şərəfli missiyanın daşıyıcısı olan Mehriban xanım Əliyevaya da minnətdarlığımızı bildirmək istərdim.

Şuşa şəhəri tarixən Azərbaycanın mədəni, ictimai-siyasi həyatının mühüm mərkəzlərindən biri olmuşdur. 1977-ci ildə xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə “Şuşa şəhərinin tarixi hissəsini tarix-memarlıq qoruğu elan etmək haqqında” Qərar qəbul edilmişdir. Həmin qərar nəticəsində Şuşada abidələrin qorunması, görkəmli mədəniyyət və incəsənət xadimlərinin xatirələrinin əbədiləşdirilməsi istiqamətində önəmli addımlar atılmışdır.

Ermənistanın Azərbaycana qarşı başladığı hərbi, siyasi

təcavüz nəticəsində 1992-ci il mayın 8-də Şuşa şəhəri işğal edilmiş və xalqımızın bu şəhərdəki tarixi-mədəni irsinin sıradan çıxarılmasına başlanılmışdır. Nəhayət, ordumuzun 2020-ci ildəki qətiyyətli əks-hücumu ilə tarixi ədalət bərpa edilmiş və noyabrın 8-də Şuşa şəhəri işğaldan azad olunmuşdur.

Şəhərə, onun tarixi-mədəni irsinə və təbiətinə vurulmuş zərərin təxirəsalınmadan inventarizasiyası aparılmış, bərpa işlərinə başlanılmışdır. Bərpa-quruculuq işlərinin təşkilində çevikliyi və səmərəliliyi təmin etmək üçün Şuşada dövlət idarəetməsinə də xüsusi diqqət yetirilmişdir. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin işğaldan azad olunmuş ərazilərdə ilk xüsusi nümayəndəsi məhz Şuşaya təyin edilmişdir. Tarixi-mədəni önəmi və Azərbaycan xalqı üçün müstəsna mənəvi dəyərə malik olması Şuşaya xüsusi qayğı və həssaslıqla yanaşılmasını zəruri edir.

Azərbaycan Prezidenti Şuşada dövlət idarəetməsinin və hüquqi tənzimləmənin daha da təkmilləşdirilməsi məqsədi ilə “Şuşa şəhərinin Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı elan edilməsi haqqında” 2021-ci il mayın 7-də Sərəncam imzalamışdır. Həmin sərəncamdan irəli gələn və bu gün diqqətimizə təqdim olunan Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı – Şuşa şəhəri haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi Şuşa şəhərində tarixi-mədəni irsin bərpasına və qorunub saxlanılmasına xidmət etməklə yanaşı, onun davamlı inkişafına münbit ortam yaradacaqdır.

Konseptual şəkildə qeyd etmək istərdim ki, Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı – Şuşa şəhəri haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi indi vurğulayacağım bu əsas hüquqi məsələləri tənzimləyir.

1-ci maddəyə əsasən Şuşa şəhərinin hüdudlarında Şuşa Şəhəri Dövlət Qoruğu yaradılır. Şuşa Şəhəri Dövlət Qoru-

ğunun xüsusi nümayəndəliyinin nəzdində yaradılacaq publik hüquqi şəxs tərəfindən idarə edilməsi nəzərdə tutulur. 2-ci maddədə Şuşa Şəhəri Dövlət Qoruğuna bitişik ərazidə mühafizə zonasının müəyyənləşdiriləcəyi təsbit edilir. 3-cü maddə Şuşa şəhərində dövlət siyasətinin əsas istiqamətlərini müəyyən edir. 4-cü maddədə Şuşa Şəhəri Dövlət Qoruğunda xüsusi tənzimləmənin tətbiqi məqsədi ilə hüquqi əsaslar müəyyən edilir.

Növbəti 5–12-ci maddələrdə Şuşa Şəhəri Dövlət Qoruğunda, əsasən, şəhərin tarixi-mədəni irsinin qorunmasına yönəlmiş təməl prinsiplər təsbit olunur. Yəni tarix və mədəniyyət abidələrinin qorunması, ətraf mühitin mühafizəsi, tikinti-memarlıq və şəhərsalma fəaliyyəti, sahibkarlıq fəaliyyəti, turizm fəaliyyəti, habelə yerli, ölkə və beynəlxalq səviyyəli tədbirlərin keçirilməsi, reklam fəaliyyəti, nəqliyyatın təşkili, o cümlədən Şuşa Şəhəri Dövlət Qoruğunun ərazisinə giriş-çixışın tənzimlənməsi, mənzil fondunun idarə edilməsi.

Layihənin 13-cü maddəsi Şuşa Şəhəri Dövlət Qoruğunun ərazisində dövlət idarəetməsinin təşkili və Şuşa Şəhəri Dövlət Qoruğunun maliyyələşməsi məsələlərini tənzimləyir. Bu maddəyə əsasən Şuşa Şəhəri Dövlət Qoruğunun maliyyələşdirilməsinə fiziki və hüquqi şəxslərdən dəstək məqsədi ilə xüsusi fondun yaradılması təsbit edilir. Əslində, bu istiqamətdə insanlarımızın, xalqımızın fikirləri və arzuları da çox yüksəkdir. Eyni zamanda, Şuşa Şəhəri Dövlət Qoruğunda hüquq mühafizə və məhkəmə orqanları istisna olmaqla, digər orqanların öz xidmətlərini üç inzibati binadan, ASAN, DOST və KOB Evləri və ya yalnız elektron qaydada göstərəcəyi nəzərdə tutulur.

14-cü maddədə Şuşa Şəhəri Dövlət Qoruğuna əlavə dəstək məqsədi ilə vergi və digər məcburi ödənişlərdən

mümkün maliyyələşmə üçün zəmin yaradır. Nəhayət, sonuncu, 15-ci maddə bu qanunun pozulmasına görə məsuliyyət tədbirlərini nəzərdə tutur.

Hörmətli Sədr, dəyərli həmkarlarım. Milli Məclisin 4 komitəsinin – Mədəniyyət, Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu, İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq və Regional məsələlər komitələrinin dünən keçirilən birgə iclasında ətraflı müzakirələr aparıldı. Əlaqədar dövlət orqanlarının rəhbərlərinin, publik hüquqi şəxslərin də iştirak etdiyi müzakirələrdə yüksək səviyyədə hazırlanan qanun layihəsi yekdilliklə dəstəklənərək plenar iclasa təqdim olundu.

Xanım Sədr, mən fürsətdən istifadə edərək, bu müzakirələrin çox yüksək səviyyədə keçirilməsi işinə dəstəyinizə görə Sizə təşəkkür eləmək istərdim.

Komitələrin dünənki birgə müzakirəsində də vurğulandığı kimi, ötən ilin may ayında bəlkə xəyal etmək mümkün deyildi ki, 1 il sonra tam yeni reallıq yaranacaq və Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı – Şuşa şəhəri haqqında qanun layihəsini müzakirə edəcəyik. Bu, böyük bir tarixi hadisədir. Bu reallığı yaradan müzəffər ordumuzun Ali Baş Komandanına və müzəffər ordumuza bir daha minnətdarlığımızı bildirərək, bütün həmkarlarımı bu önəmli qanun layihəsinə səs verməyə dəvət edirəm. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Qənirə xanım.

Hörmətli həmkarlar, Qənirə xanım da qeyd etdi, 4 komitədə baxılıb. İndi isə 3 komitənin sədrlərinə müraciət etmək istəyirəm. Əli müəllim, Sizin sözlünüz var?

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Tahir müəllim, Sizin?

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Siyavuş müəllim?

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Heç kimin sözü yoxdur. Çox sağ olun. Çıxış etmək istəyənlər çoxdur. Məndə olan siyahıda 18 nəfərdir. Təklif var, çıxışlar 5 dəqiqəyə qədər olsun. Razısınız?

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Mahir Abbaszadə. Buyurun.

M.Abbaszadə. Çox sağ olun, Sahibə xanım. Hörmətli həmkarlar, 2020-ci il Azərbaycan tarixində qızıl həflərlə yazılacaq il idi. Ona görə ki, biz 30 illik həsrətimdə qaldığımız işğal altında olan torpaqları məhz 2020-ci ilin sentyabrından başlayaraq əks-hücum əməliyyatları nəticəsində geri ala bildik. Azad olunmuş torpaqların içərisində Qafqazın incisi olan Şuşa şəhərinin geri qaytarılması, düşməndən tamamilə təmizlənməsi xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Çünki cənab Prezident öz çıxışlarında qeyd edirdi ki, əgər biz Şuşanı geri ala bilməsək, bizim işimiz yarımçıq qalacaq. Tarix göstərdi ki, biz başlanmış işi tamamilə yerinə yetirə bildik və Şuşa şəhəri işğaldan azad olundu.

Şuşa şəhərinə yaxın olan rayonların birində böyüyüb, boya-başa çatan insan kimi, mənim üçün bu, çox qürurlu bir tarix idi. Çünki 1992-ci ilin may ayında Şuşanın işğal edilməsi mənim gözlərimin qarşısında baş verirdi. Bu şəhərin qayıtması bizim şanlı tariximizin əsas səhifələrindən biri idi. Məhz Şuşa şəhəri işğaldan geri alındıqdan sonra orada quruculuq işlərinin başlanması, eyni zamanda, şəhərdə yeni idarəetmə formasının tətbiq edilməsi Azərbaycan tarixində yeni bir mərhələdir.

Bu yaxınlarda orada keçirilmiş “Xarıbülbul” festivalında iştirak edən şəxslərdən biri olaraq, böyük Üzeyir bəyin, Bülbulün, Xan Şuşinskiyin və neçə-neçə Şuşadan çıxmış, Azərbaycan mədəniyyətində öz sözünü demiş insanların

lent yazılarının orada verilməsi, eyni zamanda, Azərbaycanda yaşayan bütün xalqların mədəniyyətlərini təmsil edən nümayəndələrin çıxışları, möhtərəm cənab Prezidentimiz İlham Əliyevin və Birinci vitse-prezident Mehriban xanımın orada iştirak etməsi, vaxtı ilə ulu öndərin işğal altında olan torpaqların geri qayıtması ilə bağlı nikbin çıxışlarının səsləndirilməsi və sonda Şuşa şəhərində atəşfəşanlıqın keçirilməsi bir daha göstərir ki, Şuşa geri alınarkən cənab Prezidentin xalqımıza müraciətində dediyi “biz qayıtmışıq, biz səni dirçəldəcəyik” həqiqətinin bizim üçün nə qədər yaxın olduğunu bir daha sübut edirdi. Bir Azərbaycan vətəndaşı, bir qarabağlı kimi mən orada iştirak etməkdən böyük qürur hissi duyurdum və Allaha da təşəkkür edirdim ki, həyatıma, ömrümə belə günlər yazılmışdır.

Bu gün müzakirə etdiyimiz qanun layihəsi də bir daha göstərir ki, ölkə rəhbərinin Qarabağın işğaldan azad olunması, Şuşanın dirçəldilməsi, inkişaf etdirilməsi ilə bağlı dediyi yüksək planlar zaman-zaman yerinə yetiriləcək. Biz Şuşanı dirçəldəcəyik, quracağıq, yaradacağıq və ölkə rəhbərinin qeyd etdiyi kimi, buraya məcburi köçkün həyatına məhkum olmuş, 30 il səfil vəziyyətdə yaşamış insanlar qayıdacaq. Şuşanın daimi sakinləri qayıdacaq və burada yaşayıb-yaradacaqlar.

Şuşanın geri alınması Azərbaycanın hər b tarixinin çox araşdırılmalı olan bir mərhələsi idi. Şuşanın divarlarından Şuşaya tərəf qalxmış Azərbaycan əsgərlərinin xatirəsi həmişə yaddaşımızda qalacaq, əbədi qalacaq. Biz ömrümüzün sonuna qədər Şuşa uğrunda canını vermiş şəhidlərimizə və Şuşa uğrunda yaralanaraq sağlamlığını itirmiş qazilərimizə də borclu olaraq qalacağıq. Mən millət vəkillərinin hər birini bugünkü müzakirə olunan qanun layihəsini dəstəkləməyə və müsbət səs verməyə dəvət

edirəm. Çox sağ olun, minnətdaram.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Azay Quliyev.

Şakir müəllim, sonra yuxarıdakı cərgədən Tural Gənçəliyev hazırlaşsın. Azay müəllimdən sonra.

A.Quliyev. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli həmkarlar, hörmətli mətbuat nümayəndələri. Bu gün biz Şuşanı və bütün torpaqlarımızı erməni işğalçılarından və vandallarından təmizləyən Ali Baş Komandanın daha bir tarixi qərarına şahidlik edərək Milli Məclisə təqdim etdiyi Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı – Şuşa şəhəri haqqında qanun layihəsini böyük fəxr və qürur hissi ilə müzakirə edirik. Qanun layihəsinin hər maddəsinin məzmunu, fəlsəfəsi və ruhu bizə o qədər yaxın və doğmadır ki, onun hər biri haqqında ətraflı danışmaq olar. Lakin mən istərdim ki, müzakirə etdiyimiz layihə haqqında ümumi şəkildə, daha çox onun siyasi və mənəvi əhəmiyyətindən danışım.

Cənab Prezident İlham Əliyevin Şuşanı Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı elan etməsindən və şəhidlərimizin əziz xatirəsinə həsr olunan möhtəşəm “Xarıbülbul” musiqi festivalının bərpasından sonra belə bir təşəbbüslə çıxış etməsini Vətən müharibəsində qazandığımız möhtəşəm hərbi qələbənin mənəvi, siyasi, hüquqi və mədəni müstəvidə davamı hesab edirəm. Bu qanunu qəbul etməklə biz təkcə Qarabağın deyil, bütün Qafqazın incisi olan Şuşanın Azərbaycan üçün nə qədər böyük əhəmiyyət daşıdığını, Azərbaycan xalqının qan yaddaşındakı yerini və rolunu qanun formasında yeni çalarlarla əbədiləşdiririk. Bu qanun layihəsi cənab Prezidentin Şuşada verdiyi “biz Şuşaya əbədi qayıtdıq və burada əbədi yaşayacağıq” mesajının qanunvericilik səviyyəsində təsdiqi, həm də Azərbaycan

xalqının, dövlətinin və hakimiyyətinin öz torpağına, keçmişinə, mədəniyyətinə və tarixi irsinə sahib çıxmaq və onları qorumaq bacarığının parlaq nümayişidir.

Dövlət başçısının bu təşəbbüsü Şuşanın timsalında “ağıllı şəhər” və modern idarəetmə konsepsiyasının, azad edilmiş şəhər və kəndlərin quruculuq və bərpasının, xüsusi ilə bu ərazilərin inkişaf modelinin dünyaya təqdimatı, dost ölkələrin Qarabağ quruculuğu prosesində yaxından iştirakı üçün həm dəvət, həm də etibarlı bir zəmanətdir.

Bu gün biz belə bir qanun layihəsini qəbul etməklə, bir tərəfdən, işğaldan azad edilmiş ərazilərə böyük qayıdışın necə və nə qədər möhtəşəm olacağını göstərmiş oluruq, digər tərəfdən isə, münaqişədə zərər çəkmiş bütün ərazilərdə sülh və əmin-amanlıq şəraitində birgəyaşayışın real perspektivlərini nümayiş etdiririk. Eyni zamanda, yenidən işğaldan azad edilmiş Şuşa haqqında ayrıca qanunun qəbulu döyüş meydanında acı məğlubiyyətə uğramış və sərhədlərimizdən kənara atılmış Ermənistan və onun revanşist xəyallarla yaşayan siyasətçilərinə göndərilən növbəti bir mesajdır. Ona görə də düşünürəm ki, Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı kimi Şuşanın statusunu və təhlükəsizliyini möhkəmləndirən və onu əbədi edən bu təşəbbüs dostlarımızı sevindirdiyi kimi, dünya erməniləri və onların havadarlarını da o qədər məyus edəcək və regionda Azərbaycanın xeyrinə dəyişmiş geosiyasi mühiyyətə də müsbət mənada təsirsiz ötürməyəcək.

Hörmətli həmkarlar, fürsətdən istifadə edib, torpaqlarımızı işğaldan azad edən, bütöv Azərbaycanın banisi kimi tarixə düşən müzəffər Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevə çox böyük siyasi uzaqgörənliklə hazırlanan və Milli Məclisə təqdim olunan Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı – Şuşa şəhəri haqqında qanun layihəsinə görə

təşəkkür edir və layihənin qəbul edilməsi münasibəti ilə xalqımızı bəri başdan təbrik edirəm. Əminəm ki, qanun layihəsi Milli Məclisdə yekdilliklə qəbul ediləcək və cənab Prezident tərəfindən imzalandıqdan sonra tezliklə öz tarixi funksiyasını yerinə yetirməyə başlayacaqdır. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Azay müəllim.

Tural Gəncəliyev.

T.Gəncəliyev. Çox sağ olun. Hörmətli Sədr, hörmətli həmkarlar. Bir Şuşa sakini, şuşalı olaraq mən də qanunverici təşəbbüsün subyektinə xüsusi təşəkkürümü çatdırıram ki, Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı – Şuşa şəhəri haqqında qanun layihəsi bu gün Milli Məclisin müzakirəsinə təqdim olunmuşdur. Həqiqətən, çox qürur, fəxarət hissi keçiririk. 1992-ci ilin 8 may tarixində biz öz torpaqlarımızdan boynubükük şəkildə, etnik təmizləməyə məruz qalaraq, qətl edilərək qovulmuşduq. Lakin bu gün artıq biz Şuşa şəhərinin mədəniyyət paytaxtı elan edilməsi, Şuşa şəhərinin yenidən qurulması, Azərbaycanın ən gözəl guşələrindən birinə çevrilməsi və bundan irəli gələrək də bu qanun layihəsini müzakirə edirik. Çox şükürlər olsun, Ali Baş Komandanımızın rəhbərliyi altında ordumuz bizə bu günləri yaşatdı.

Çox hörmətli Qənirə xanım qanun layihəsi haqqında ətraflı məlumat verdi. Mən də bəzi deputat həmkarlarımla bir yerdə 2 həftə öncə Şuşa şəhərində “Xarıbülbül” festivalında iştirak etdim. 29 il sonra öz dədə-baba yurduma qayıtmaq mənim üçün çox qürurverici idi. Oxuduğum musiqi məktəbi, təhsil aldığım orta məktəb, yaşadığım ata-baba yurdumun darmadağın edildiyini gördüm və bütün bunlar bir daha düşmənin nə qədər amansız olduğunu, talançılıq və qarətçilik etdiyini göstərdi. Hətta daşlara,

kəsəklərə belə heç bir aman göstərilməmişdi, şəhərimiz darmadağın edilmişdi.

Qeyd edildiyi kimi, Şuşa şəhəri həmişə Azərbaycan xalqının mənəviyyatı olmuşdur. Bu şəhəri işğal etməklə bizim ruhumuzu sındırmaq, mənəviyyatımızı alçaltmaq istədilər. Lakin alınmadı. 29 il sonra biz qayıtdıq və ruhumuzu qoruduq. Beləliklə, yeni bir tarix yazdıq, bütün dəngələri dəyişdik və Şuşa şəhərinin təsadüfi deyil ki, işğaldan azad olunmasından sonra məhz Ermənistan kapitulyasiya aktını imzalamağa məcbur olmuşdu.

Qanun layihəsində çox gözəl, incə məqamlar öz əksini tapmışdır. Şuşa şəhərində yeni texnologiyalar, idarəetmə sistemi, nou-haunun tətbiq ediləcəyi artıq hamı üçün bəllidir. Beləliklə də Şuşa şəhəri, artıq qeyd edildiyi kimi, nəinki Azərbaycanın, dünyanın ən gözəl mədəniyyət paytaxtlarından biri olacaq. Mən də öz həmkarlarımla fikirlərinə qoşularaq qanun layihəsini çox mütərəqqi, təqdirəlayiq hesab edirəm və böyük məmnuniyyətlə şəhərimizin, mədəniyyət paytaxtımızın bərpa edilməsi, yenedən qurulması istiqamətində bu qanun layihəsinin qəbulunu dəstəkləyəcəyəm. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Tural müəllim.

Azər müəllim, buyurun, indi Sizin növbənizdir.

A.Badamov. Təşəkkür edirəm. Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli həmkarlar. Müzakirəmizə təqdim olunmuş Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı – Şuşa şəhəri haqqında qanun layihəsini yüksək dəyərləndirirəm. Çünki qanun layihəsində Şuşa şəhərini bundan sonra necə görmək istədiyimiz əks olunmuşdur. Şuşa şəhəri 28 il düşmən əsarətində, həbsdə olmuşdur. Ermənilər Şuşamızı işğal etdiyi dövrdə şəhərin tarixini, mədəniyyətini, mənsubluğu özündə əks etdirən abidələrimizi və milli dəyərlərini

məhv etmiş və özünüküləşdirməyə çalışmışdılar. Amma Şuşanın milli mədəniyyətimizə bağlılığı o qədər yüksək olmuşdur ki, ermənilərin 28 illik vandallıqlarına və vəhşiliklərinə baxmayaraq, bu şəhər milli ruhumuzu özündə yaşada bilmişdir. Bizim üçün Şuşanın dağıdılmış hər bir daşı, hər bir abidənin qalıqları, viran qoyulmuş hər bir küçəsi əzizdir.

Şuşa yolumuzu gözləyirdi. Ulu öndər Heydər Əliyevin müdrik bir kəlamını xatırlatmaq istəyirəm. Vətən müharibəsi bütün xalqın, hər bir vətəndaşın şərəf və namusunu qorumaq üçün aparılan müharibədir. Şuşanın abad edilməsi şərəf və namus işimiz idi. 44 günlük Vətən müharibəsi dövründə cənab Prezident “Şuşasız bizim işimiz yarımçıq qalardı”, deyirdi. Nəhayət, Ali Baş Komandanımızın rəhbərliyi altında müzəffər ordumuz dağlardan, qayalardan dırmaşaraq əlbəyaxa döyüşlərlə Şuşanı düşmən əsarətindən azad etdi. İndi şəhərə yenidən həyat qaytarılır. Şuşanın azad olunmasında ölkəmizdəki milli birlik və milli həmrəylik qalib gəldi və hər birimiz şuşalıyıq anlamı bizi qələbəyə apardı. Məhz Şuşada keçirilən ilk “Xarıbülbul” festivalında da bu milli birlik və həmrəylik nümayiş olundu.

Şuşa bizim üçün mədəni, tarixi baxımından xüsusi əhəmiyyət daşıdığından bu şəhərimizə münasibətdə xüsusi yanaşma ortaya qoyulmalı idi. Müzakirəyə təqdim olunmuş qanun layihəsində Şuşaya xüsusi yanaşmanın bütün istiqamətləri əks olunmuşdur. Şuşa şəhərinin hüdudlarında dövlət qoruğu yaradılır. Bu o deməkdir ki, Şuşa şəhəri tarixiliyini özündə saxlamaqla bərpa olunacaq və bundan sonra mədəniyyət abidəsi olaraq qorunacaqdır.

Həqiqətən, Şuşanın hər bir daşında, kəsəyində musiqi sədaları həkk olunmuşdur. Bu şəhər çoxlu tarixi şəxsiy-

yətlər və sənət adamları yetişdirmişdir. Şuşə kimi şəffaf havasında xüsusi musiqi notlarını yaşadır. Şuşa öz tarixini yaşatmaqla bir muzey şəhəri kimi yaşamalıdır. Bura həm qədimliyi və mədəni tarixiliyi özündə yaşatmalı, həm də müasirliyin çeşnələrini də birləşdirməlidir. Bu şəhərdə görüləcək işlər dövlət nəzarətində olmalı və gələcəkdə icra olunacaq hər bir hərəkət Şuşanın tarixi, mədəni irsinə xələl gətirməməlidir. Təqdim olunmuş qanun layihəsində qeyd etdiyim bütün məqamlar qeyd olunmuşdur və Şuşa şəhərinə yanaşmamızın tarixi çağırışlarına uyğunluğu əks olunub. Qanun layihəsi konseptual baxımdan zəngindir, çox əhəmiyyətlidir və dəstəkləyirəm. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Azər müəllim.

Fazil Mustafa. Yuxarıki cərgələrdən sonra Erkin Qədirli hazırlaşsın.

Fazil müəllim, buyurun.

F.Mustafa. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəkilləri. Cənab İlham Əliyev Ali Baş Komandan kimi Şuşanı Azərbaycanın hərbi-strateji əhəmiyyət daşıyan paytaxtı kimi 44 günlük savaşa böyük bir ustalıqla, böyük bir məharətlə idarəetmə nümunəsi göstərərək azad etdi. Bu gün isə bu qanun layihəsi Prezident İlham Əliyevin Şuşa üzərindən Azərbaycanın həm ermənilərlə, həm də Azərbaycana düşmən olan ölkələrlə bir mədəni savaşının başlanğıcıdır. Çünki bu qanun layihəsi ilə biz göstəririk ki, savaşa uğramız kimi, həm də mədəni bir mühiti yaratma qabiliyyətinə sahib olan millətik. Bunun da öncüllüyünü ölkə Prezidenti aparır və sevindiricidir ki, qısa bir müddətdə belə bir qanun layihəsi təqdim olunur. Mən qanun layihəsinin fəlsəfəsini, konsepsiyasını yüksək qiymətləndirirəm, dəstək verəcəyəm. Amma bu qanun layihəsi ilə bağlı bəzi fikirlərimiz səslənməlidir ki, bu

fikirilər ümumi işimizə faydalı olsun.

Dünən biz komitələrin birgə iclasında da fikirlərimizi səsləndirdik. Mən çalışacağam, orada səsləndirdiyim fikirlərin təkrarı olmasın. Burada tamamilə yeni məsələlərə nəzər yetirək. Xüsusi ilə birinci növbədə, bu məsələdə Şuşa dövlət qoruğu ilə Şuşa rayonunun prinsip olaraq ayrılmasının və onun qanunvericilikdə müəyyən dərəcədə göstərilməsini məqsədəuyğun hesab edirəm. Şuşa dövlət qoruğu ayrıca bir subyekt, publik şəxs, özü-özünü müəyyən dərəcədə maliyyələşdirən bir qurum olaraq fəaliyyət göstərir. Çünki orada turizmdən, başqa sahədən olan gəlirlər buna imkan yaradacaqdır. Amma burada həm də ora qayıdacaq məcburi köçkünlərin idarə olunması, eyni zamanda, burada təcili olaraq inzibati ərazi quruluşumuzda dəyişikliyin edilməsini təklif edirəm.

Bu, nədən ibarətdir. Mənim təklifimə görə, bu gün bizim əlimizdə olan Şuşaya yaxın olan əraziləri Şuşa rayonu inzibati ərazi vahidində birləşdirmək. Eyni zamanda, Suqovuşan və Talış məntəqələrini Tərtər rayonuna birləşdirmək. Qalan, ermənilərin hazırda yaşadığı əraziyə ya Xankəndi rayonu, ya da Xocalı rayonu statusu verək. Biz statusu qəbul eləmədiyimiz bir halda, status artıq gündəmdən çıxıbdir. Bizim problemimiz yalnız bir rayonla və rayonda olan separatçı qüvvələrlə olur və biz də bunu təcridən həll etmiş olur. Bu, təbii, mənim subyektiv fikrimdir. Bu olarsa, daha çevik bir idarəetməni əldə edə bilərik.

İkinci, Şuşada yaşayan sakinlərin problemlərinin həlli üçün qoruqdan əlavə idarəetmə, inzibati orqanlar, rayonun yerli özünüidarə orqanları ayrıca bir məkanda yerləşdirilməlidir. Çünki bu, birbaşa qoruqla idarəetmə arasında müəyyən problemlərin, ziddiyyətlərin yaranmasına gətirib çıxaracaq.

Bu qanunda nəyi vacib sayıram. Bu, prinsip olaraq bir neçə dəfə qeyd olunub. Tarixi abidələrin, mədəniyyət abidələrinin bərpa olunması. Mən hesab edirəm ki, bu, hər bir bəndin başlanğıcında yazılmalıdır. İşğaldan əvvəl bu ərazidə, Şuşada yaşamış və sonradan məcburi köçkün olmuş vətəndaşların mülkiyyət hüququnun toxunulmazlığı prinsipini əsas götürərək, bundan sonra digər müddəalar sadalanmalıdır. Çünki bir məmurun əlinə bu sənədi versəniz, istənilən vətəndaşın, sabah ora köçəcək vətəndaşın mülkiyyət hüququna qarşı problemlər yarada biləcəkdir. Ona görə də bunu xüsusi vurğulayaq. Çünki bizdə burada tarixi abidədən, memarlıq abidəsindən, məsciddən də önəmli insandır. Ora köçən insandır. O insanı biz əgər orada məskunlaşmağa təşviq edə bilməsək, onda Şuşanın da bizim arzuladığımız modeldə qurulması olduqca problemlə olacaq.

Bir də, bura muzeylər şəhəri deyirik. Şuşanın simvolu kimi biz SSRİ xalq artistlərini, müxtəlif müğənniləri və başqa şəxsləri götürürük. Əslində, Şuşanın simvolu bilirsiniz kimdir? Burada təhsil almış Azərbaycanın ən böyük mütəfəkkiri Əhməd Ağaoğludur. Azərbaycanda tariximiz boyu o miqyasda mütəfəkkir, mənim fikrimcə, olmayıb. Bu adamın irsinin, muzeyinin yaradılması, eyni zamanda, onunla bərabər Çəmənzəminlinin, Haqverdiyevin muzeyinin yaradılması, ora insanların cəlb olunması... Siz təsəvvür edin, mən əminəm ki, Türkiyədən yüzlərcə turist elə Ağaoğlu adına görə ora gələcəkdir. Vaxtı ilə onun oğlu da 1967-ci ildə ora səyahət edib özünün xatirələr kitabında atasının evinin şəklini, fotosunu paylaşmışdı. Bütün bunlar hamısı onu göstərir ki, biz bu şəhərə Azərbaycanın ən cəlbədicisi və eyni zamanda, dünya brendinə çevriləcək bir şəhəri kimi baxmalıyıq. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Erkin Qədirli. Buyurun, Erkin müəllim.

E.Qədirli. Çox sağ olun, xanım Sədr. Hörmətli millət vəkilləri, çox önəmli bir qanun layihəsidir. Eyni zamanda, duyğulandırıcı bir məsələdir. Ona görə mən də məndən öncə deyilən sözlərə qatılıram, bu layihəyə səs verəcəyəm. Amma birinci oxunuşun qaydalarına uyğun olaraq, bir neçə konseptual qeydim var. Onların ikisi hüquqi xarakter daşıyır, biri isə mədəniyyətə aiddir.

Hörmətli millət vəkilləri, diqqət yetirsəniz, qanun layihəsinin müqəddiməsində Prezidentin sərəncamına istinad var. Bunu mən hüquqi baxımdan doğru saymıram. Çünki Prezidentin sərəncamı, eləcə də digər dövlət orqanının hansısa bir qərarı qanunun qəbulu və qüvvədə qalmasının aktuallığına təsir edə bilməz. Çünki nəzəri ehtimal olaraq, sabah sərəncam dəyişdirilə və ya ləğv oluna bilər. Qanun isə qalacaq və o zaman onun aktuallığı nə olacaq, bilinmir. Odur ki, bu məsələdə aparıcı komitə hansıdırsa, xahiş edirəm, bu məsələni qanunvericilik təşəbbüsü hüququ subyektinin diqqətinə çatdırsın. Müqəddimədə sərəncama istinad olmamalıdır. Çünki aydındır, onsuz da Prezidentin təşəbbüsüdür və sair.

Mədəniyyət məsələsindən burada çox danışıldı və daha çox da danışılacaq, əminəm. Biz bilməliyik ki, mədəniyyətin iki komponenti var. Bir folklor, bir də kültür var. Folklor bildiyimiz xalq yaradıcılığıdır. Onun üçün heç dövlət siyasəti də lazım deyil. Deyək ki, yallı rəqsini xalq özü yaradır. Amma misal, baleti xalq yarada bilmir. Kültür üçün intellektual bacarıqlar, texniki imkanlar, inzibati və maliyyə resursları olmalıdır. Necə ki, aşıq və muğam sənəti, bunu xalq özü yaradır. Amma simfonik musiqi artıq xalq yaradıcılığı deyil.

Layihədə, göründüyü kimi, əsas vurğu bərpa və qoruma işlərinə yönəldilib. Bu anlaşılındır. Çünki başqa yerlərdə olduğu kimi, Şuşa da işğaldan çox ağır zərbə alıb. Orada çoxlu dağıntılar var. Onlar tarixi görkəmi qaytarılmaqla bərpa olunmalıdır. Bununla belə, əgər bütün vurğu restav-rasiya və konservasiya, yəni bərpa və qoruma üzərində olacaqsa, Şuşa mədəniyyət paytaxtı ola bilməyəcək. Çünki elə ancaq muzey kimi qalacaq. Orada ancaq folklor qoru-nacaq, kəltür isə inkişaf edə bilməyəcək. Odur ki, strateji olaraq, hesab edirəm, buna çox diqqət yetirilməlidir.

Nəhayət, sonuncu konseptual məsələ, o da hüquqidir. Layihədə çox doğru olaraq qeyd olunub ki, xüsusi mülkiyyətdə olan abidələr satışı çıxarıldıqda satınalmada dövlətin üstün hüququ olmalıdır. Amma bunun gerisi də olmalıdır. Yəni özəlləşdirmədə eyni üstün hüquq Şuşa sa-kinlərində olmalıdır. Bilirsiniz ki, işğaldan azad olunmuş torpaqların heç birində özəlləşdirmə aparılmayıb. Dövləti-mizin buna imkanı olmayıb. Sabah gec-tez özəlləşdirmə aparılanda məhz o yerlərin sakinləri üstün hüquqa malik olmalıdır. Bu, həm tarixi, həm də sosial ədalətə uyğun olacaq. Təşəkkür edirəm, çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Əli Hüseynli, buyurun.

Ə.Hüseynli, *Milli Məclis Sədrinin birinci müavini, Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri.*

Çox sağ olun. Sahibə xanım, əslində, Erkin müəllimin bir qeydi ilə bağlı, sadəcə, bir şərhim var. Çünki Hüquq si-yasəti və dövlət quruculuğu komitəsi olaraq, biz o məsə-lələri diqqətlə araşdırmışıq. Erkin müəllim, nə üçün Sizin preambula hissəsi ilə bağlı bu qeydinizi qəbul etməyi məqsədəuyğun hesab etməzdik? Çünki əgər buradakı sərəncama istinad edilsə idi, diqqətlə baxsanız, görürsünüz

ki, “sərəncamla Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı elan edilmiş Şuşa şəhərinin qorunmasının” və davam edir. Yəni əslində, burada sərəncama olan istinad sərəncamdan doğan bir qanun kimi göstərilmişdir. Sadəcə, Şuşa şəhərinin Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı elan olunmasından dolayı istinad verilib. Başqa cür olsa, Sizinlə razılaşdıq ki, nə üçün qanunda sərəncama istinad olunub. Bu, ancaq preambulada göstərilən bir element olub.

Digər təqdirdə, Sizin o hüquqi yanaşmanızı bölüşürəm ki, biz sərəncamı, qanunu fərqləndirməliyik və sərəncama istinadən qanun qəbul etmirik. Amma mənə, diqqətlə baxsanız, görürsünüz ki, bu, preambulanın mənasını gücləndirmək məqsədi ilə verilmiş bir qanunvericilik texnikasıdır. Çox sağ olun, Sahibə xanım.

Sədrlik edən. Sağ olun. Komitədə də olmuşdu bu məsələ?

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Nigar Arpadarai. Buyurun, Nigar xanım.

N.Arpadarai. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli həmkarlar. Mən bu gün çox xoşbəxtəm ki, Şuşa şəhəri haqqında qanun layihəsinin müzakirəsində iştirak eləyirəm. Bu, hər bir azərbaycanlının ürəyində olan arzu idi ki, bu arzu həyata keçdi və buna görə dövlət başçısına və ordumuza təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Cıdır düzündə muğam sədalarını eşitməkdən gözəl bir hiss ola bilməz. Mən əminəm ki, Şuşa yaxın bir müddət ərzində ən gözəl şəhərə çevriləcəkdir.

Müzakirə etdiyimiz qanun layihəsi çox dolğun bir qanun layihəsidir. Biz kifayət qədər ətraflı məlumat əldə etdik. Hesab edirəm ki, bu qanun layihəsi həm Şuşa şəhərinin gələcək inkişafı üçün önəmlidir, həm də işğaldan azad olunmuş ərazilərdə görüləcək işlərlə bağlı müəyyən

standartların qoyulması baxımından xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Mən icazənilə, diqqəti bir neçə texniki məsələyə yönəltmək istərdim.

Birinci, arayışa görə “Şuşa Şəhəri Dövlət Qoruğunda hüquq mühafizə, məhkəmə orqanları istisna olmaqla, digər orqanların öz xidmətlərini 3 inzibati binadan (ASAN, DOST və KOB Evləri) və ya yalnız elektron qaydada göstərəcəyi nəzərdə tutulur”. Prinsip olaraq, bu, çox təqdirəlayiq bir haldır. Amma burada 3 inzibati bina ifadəsinin göstərilməsini bir qədər uyğunsuz hesab edirəm. Çünki hər 3 qurum bir binada da yerləşə bilər. Ümumiyyətlə, hesab edirəm ki, gələcək illər ərzində onlayn xidmətlərin aktuallığı daha çox artacaq. Şuşada nə qədər az inzibati bina olarsa, bir o qədər yaxşıdır.

Digər tərəfdən, 13.1-ci maddədə göstərilib ki, Şuşa Şəhəri Dövlət Qoruğunun ərazisində dövlət orqanları tərəfindən fiziki və hüquqi şəxslərə göstərilən xidmətlər müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanda və ya elektron qaydada təşkil edilir. Hesab edirəm ki, bu maddə əvvəl qeyd etdiyim maddə ilə bir qədər uyğunsuzluq təşkil edir və burada aydınlaşdırmaya ehtiyac var.

8.2-ci bənddə göstərilir ki, Şuşanın ərazisində onun tarixi, mədəni, elmi, estetik, rekreasiya dəyərlərinə xələl gətirə bilən və sair sahibkarlıq fəaliyyətinin növləri ilə məşğul olmaq qadağandır. Bu maddə çox önəmlidir. Lakin bu maddədə nəzərdə tutulan bir məqamın tətbiqi bir qədər mürəkkəb olacaq. Məsələn, “estetik dəyərlərə xələl gətirmək” anlayışını hüquqi baxımdan müəyyən etmək praktik olaraq mümkün deyil. Yəni burada subyektiv amillər qaçılmazdır. Burada nəzərdə tutulan qadağa isə təfsir üçün imkan yaradacaq. Yəni, hesab edirəm ki, bunu bir qədər dəyişmək lazımdır.

14-cü maddədə Şuşa şəhərinin ərazisində vergilər haqqında danışılır, vergilərə aiddir. Azərbaycan Respublikası ərazisində şamil olunan vergi rejimi Vergi Məcəlləsində müəyyən olunubdur. Yəni bu qanunda məcəllədə göstərilən vergi rejimindən istisna nəzərdə tutulmayıbsa, tutulmayıb və hər hansı bir imtiyazdan da danışılmır, ona görə, hesab edirəm ki, bu maddənin salınmaması da mümkündür. Yəni burada bir qədər uyğunsuzluq var.

Hörmətli həmkarlar, birinci oxunuşun qaydasından bir az kənara çıxdım. Üzrlü hesab edin. Bu gün bu qanun layihəsinə səs verən zaman xüsusi sevinc və çox böyük qürur hissi keçirirəm. Ona görə bir daha hər birinizi, hər bir Azərbaycan vətəndaşını təbrik edirəm. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Nigar xanım. Amma, doğrudan da, kənara çıxdınız. Sizin dedikləriniz ikinci oxunuşa aid idi.

Musa Quliyev. Buyurun, Musa müəllim.

M.Quliyev. Çox sağ olun. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəkilləri. Bəlkə də Azərbaycanın parlamentarizm tarixində ən mühüm qanunlardan birini müzakirə edirik. Çoxdan gözlədiyimiz, hamımızın ürəyindən olan bir qanunu müzakirə edirik. Uzun illər həsrətinə olduğumuz, amma qayıdacağına, bizim olacağına həmişə ümidimizi diri saxladığımız və mübarizəmizi apardığımız Şuşa şəhərinin qorunması, inkişafı, məskunlaşması haqqında cənab Prezidentin imzası ilə gələn bu mübarək qanunu müzakirə edirik.

Azərbaycanın qədim tarixi mərkəzləri çox olub. Amma Şuşa şəhərinin bu mərkəzlərin içərisində xüsusi yeri var. Şuşa bizim xalqımızın ruhunun və qəlbinin paytaxtıdır. Şuşa şəhərinin əsasını Pənahəli xan qoydu, Şuşa şəhərini, Şuşa qalasını yaratdı. Müzəffər Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyev isə Şuşa şəhərini Azərbaycan Ordusunun,

Azərbaycan xalqının dəstəyi ilə işğaldan azad edərək ona əbədi yaşarlıq, əbədi həyat verdi.

Mən qanun layihəsini həm fəlsəfi, həm konseptual aspektdən, həm də müddələrin gərəkliliyi baxımından, hamısını qəbul edirəm. Hesab edirəm ki, millət vəkili həmkarlarımız da bu fikirlə şərikdirlər. Amma hesab edirəm ki, qanun layihəsi qəbul edildikdən sonra bu qanunun tətbiqi ilə bağlı konsepsiyalar hazırlanacaqdır. Xüsusi ilə Şuşa şəhərinin məskunlaşması ilə bağlı konsepsiyalar hazırlanacaq və mən bu konsepsiyaların hazırlanmasında geniş ictimai müzakirələrin olacağına da inanıram. Əlbəttə, biz Şuşanı ən müasir şəhər kimi bərpa edəcəyik, quracağıq. Amma Şuşa təkcə qurulan abidələrlə, tikilən binalarla, salınan parklarla, yollarla bir muzey şəhər və bir mədəniyyət paytaxtı olmayacaq. Şuşa orada məskunlaşan, çalışan, orada yaşayan insanlarla və o insanların dünyaya təqdimatı ilə bir mədəniyyət paytaxtı olacaqdır. Buna görə mən düşünürəm ki, qanun layihəsi qəbul olunandan sonra Şuşanın məskunlaşması ilə bağlı bir konsepsiya hazırlanmalıdır. Çox təəssüflər olsun ki, Şuşanın tarixən formalaşan etnokulturoloji mühitini, onun isti, şirin koloritini tam, olduğu kimi bərpa etmək, geri qaytarmaq mümkün olmayacaqdır. Ancaq biz Şuşanı savadlı, xeyirxah, nəzakətli insanların yaşadığı əsilzadələr şəhərinə çevirə bilərik. Çünki Şuşanı biz özümüzə və dünyaya bir mədəniyyət paytaxtı kimi təqdim ediriksə, orada çalışan, yaşayan, xidmət, fəaliyyət göstərən insanların da, yeni bir insanın da formalaşması üçün düşünməliyik.

Hesab edirəm ki, Şuşa dünyaya Azərbaycanın bir yeni vizit kartı kimi təqdim olunacaqdır. Biz Şuşanı tüstüsüz, siqaret çəkilməyən bir şəhərə çevirməliyik. Yalnız elektromobil avtomobillərin istifadə ediləcəyi bir şəhərə çevir-

məliyik. Şuşanın mühiti, Şuşanın havası, Şuşanın suyu, Şuşanın təbiəti imkan verir ki, oranı gözəl bir kurort şəhərinə, sanatoriyalar şəhərinə çevirək. Beynəlxalq əhəmiyyətli bütün festivallarımızı Şuşada keçirək. Musiqi müsabiqələrimizi, sərgilərimizi Şuşada keçirək və beləliklə, Şuşanı dinamik bir şəhərə çevirək və Şuşaya dünyanın marağını daha da artıraraq. Şuşanı oxuyan, təkcə mahnını oxuyan yox, həm də kitab oxuyan bir şəhərə çevirək. Ən gözəl kitabxanamızı orada yaradaq və bizim xalqımızın nə qədər mədəniyyətli olduğunu Şuşanın timsalında bir daha dünyaya bildirək. Mən buna inanıram və hesab edirəm ki, biz Şuşanı cənab Prezidentin söylədiyi kimi, yenidən bərpa edəcəyik, yenidən Azərbaycan xalqına və dünyaya bəxş edəcəyik.

Hörmətli xanım Sədr, bu məsələ 4 komitədə ətraflı müzakirə olunubdur. Burada da ətraflı müzakirələr getdi. Düzdür, adam özü danışandan sonra bu fikri söyləmək bir qədər doğru səslənir. Amma kiminsə xüsusi bir təklif, kiminsə əleyhinə bir fikri yoxdursa, hesab edirəm ki, təkid edən olmasa, bu qanun layihəsini səsə qoymaq olar, çünki qarşıda da 17 məsələmiz var. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Musa müəllim.

Təklif var, məsələni səsə qoyaq. Necə baxırsınız?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Çox gözəl. Hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm.

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Təklif? Siyavuş müəllim, buyurun.

S.Novruzov, *Milli Məclisin Regional məsələlər komitəsinin sədri.*

Hörmətli Sədr, bizim komitədə də müzakirə olunub. Biz öz təkliflərimizi təqdim etmişik, amma protokol üçün mən

qeyd etmək istəyirəm ki, burada Şuşa şəhərinin ərazisində hansı strukturların yerləşdirilməsi göstərilibdir. Hüquq mühafizə sistemidir, DOST-dur, KOB-dur, ASAN-dır və sair.

Biz Konstitusiyaya uyğun olaraq, orada yerli özünüidarəetmə sistemi yaratmalıyıq. Yəni bu, konstitusion tələbdir. Bu, mütləq burada göstərilməlidir ki, gələcəkdə Şuşa əhalisi ora köçdükdən sonra orada yerli özünüidarəetmə sistemi formalaşmalıdır. Ona görə də onun da qeyd olunması mütləqdir. Mən hesab edirəm, bu, Konstitusiyadan irəli gələn bir məsələdir. Təşəkkür edirəm, təkliflə razıyam.

Sədrlik edən. Bir dəqiqə, Əli müəllimin sözü var. Buyurun, Əli müəllim.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun, hörmətli xanım Sədr. Biz, həqiqətən, komitələrin birgə müzakirəsində fikirləri diqqətlə dinləmişik və bu təkliflər qanunvericilik təşəbbüsü subyektii ilə müzakirə olunub. Bu gün də deyilənlər müzakirə olunacaq. Bələdiyyə məsələsini bizim dəyərli hüquqşünaslar səsəndirmişdilər. Amma axı, burada söhbət Şuşa şəhərindən getsə də, dövlət qoruğundan gedir. Dövlət qoruğu ilə bələdiyyənin əlaqəsini görmürük. Amma bələdiyyələrlə bağlı, – mən, sadəcə, qanunvericilik təşəbbüsü subyektinin təklifini çatdırıram, – biz hansı isə bir variant təklif etsək, bu, müzakirə oluna bilər. Amma bütövlükdə, yenə deyirəm, qanun layihəsi Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı – Şuşa şəhəri haqqındadır. Amma, eyni zamanda, Şuşa şəhərinin dövlət qoruğu yaradılır. Yəni dövlət qoruğu, bələdiyyə, burada, açıqlı deyim ki, bir ziddiyyət görürük.

Sahibə xanım, amma ikinci oxunuşda bunu bir daha müzakirə edəcəyik. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, mən məsələni səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.25 dəq.)
Lehinə	77
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	77
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Xahiş edirəm, Siz yazılı formada verin, gələnlərdən dəfə baxarıq. Buyurun.

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, biz gündəliyin 2-ci məsələsinə keçirik. Bu məsələ Azərbaycan Respublikasının Bosniya və Herseqovinada (Sarayevo şəhərində) Səfirliyinin təsis edilməsi haqqında qanun layihəsidir. Bunu da qeyd edirəm ki, “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Konstitusiya Qanununa uyğun olaraq, qanun layihəsi bir oxunuşda qəbul ediləcəkdir. Məsələyə münasibət bildirmək, məlumat vermək üçün mən sözü Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin sədri hörmətli Səməd Seyidova vermək istəyirəm. Səməd müəllim, buyurun.

S.Seyidov, *Milli Məclisin Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin sədri.*

Çox sağ olun. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli həmkarlar. Bu gün təqdim olunan qanun layihəsi həddindən artıq əhəmiyyətli və vacib bir qanun layihəsidir. Ona görə ki, Azərbaycanın xarici siyasəti bu gün dünyanın hər yerində ən yüksək səviyyədə öz əksini tapır. O cümlədən

bizim üçün xüsusi əhəmiyyət kəsb edən Avropada da.

Sizin bir neçə gün bundan əvvəl İtaliya səfəriniz, bu yaxınlarda Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin Böyük Britaniya rəsmiləri ilə görüşünün keçirilməsi, indi bizim Bosniya və Herseqovina, Avropanın, belə deyək, ən gözəl məkanlarında yerləşən, bizə dost olan ölkə ilə əlaqələrin səfirlik səviyyəsində qurulması və təsdiq olunması həddindən artıq vacib və əhəmiyyətli bir məsələdir. Özü də, xüsusi ilə Bosniya və Herseqovina üçün.

Həmkarlar yaqın xatırlayır ki, 2013-cü ildə fevralın 26-da məhz Xocalı günü Bosniya və Herseqovinanın parlamentində Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün tam dəstəklənməsi və Xocalı soyqırımını ilə bağlı xüsusi qətnamə qəbul olunmuşdur. Beynəlxalq təşkilatlarda dəfələrlə Bosniya və Herseqovinanadan olan deputatların dəstəyini görmüşük. Elə Avropa Şurasının Parlament Assambleyasında o vaxt hələ işğal dövrü, görürsünüz, nə gözəl adlandırırıq, işğal dövrü – ermənilər bizə qarşı su ilə soyqırım siyasəti davam etdirərkən biz Bosniya və Herseqovina deputatları ilə birgə bunun əleyhinə xüsusi bir sənəd formalaşdırdıq və təqdim etdik.

Sarayevoda şəhəri çox gözəl bir şəhərdir və faktiki olaraq bizim Xarici İşlər Nazirliyinin çox gözəl, çox vacib bir addımının bu gün biz şahidiyik. Ona görə ki, infrastruktur var, Azərbaycan orada artıq nümayəndəlik yaratmışdır. Nümayəndəlik Serbiyadan ora təhkim olunmuş səviyyədə fəaliyyət göstərirdi. Ancaq biz Sarayevoda olanda onlar dəfələrcə bizdən xahiş edirdilər, axı, biz artıq müstəqil dövlətlik, artıq sizinlə dostluq və əməkdaşlıq, yüksək səviyyədə münasibətlər qurmuşuq və biz sizdən xahiş edirik, belə bir səfirliyin təşkil olunmasında addım atasınız.

Cənab Prezidentə xüsusi minnətdarlıq bildirmək

lazımdır ki, o bu addımı ataraq Bosniya və Herseqovina ilə əlaqələrimizi yeni bir müstəviyə yüksəltdi. Hamı yəqin ki, mətbuatdan da bilir, bir neçə müddətdən sonra Bosniya və Herseqovinadan Azərbaycana rəsmi səfər olacaq, Azərbaycanın böyük dostu cənab İzetbeqovic Azərbaycana gələcək. Bu nöqtəyi-nəzərdən komitəmiz yekdilliklə Bosniya və Herseqovinada Azərbaycan səfirliyinin açılmasının lehinə öz münasibətini bildirib və mən hörmətli həmkarlardan belə bir mühüm addımın atılması ilə bağlı öz müsbət fikirlərini söyləməyi xahiş edirəm. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Səməd müəllim.

Mən baxıram, 4 nəfər yazılıb. Səsə qoymağa razısınız?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Mən məsələni səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.30 dəq.)
Lehinə	78
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	78
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin növbəti 5 məsələsi üçüncü oxunuşda olan qanun layihələridir. Mən ötən oxunuşlarda da demişdim ki, 3-cü və 4-cü məsələlər mahiyyətə bir-birinə yaxın və bağlı olan qanun layihələridir.

Gündəliyin 3-cü məsələsi “Dənizçinin şəxsiyyət sənədi haqqında Əsasnamə”nin və “Dənizçinin şəxsiyyət sənədinin spesifikasiyası, təsviri və nümunəsi”nin təsdiq olunması barədə” Qanunda dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsidir, gündəliyin 4-cü məsələsi isə “Dövlət rüsumu haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Mən indi Əli Məsimlidən xahiş edəcəyəm. Əli müəllim, Siz ümumi məlumat verin. Həmişə olduğu kimi, müzakirəni bir yerdə, səsverməni ayrı keçirəcəyik. Buyurun, Əli müəllim.

Ə.Məsimli, *Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsi sədrinin müavini*.

Çox sağ olun, hörmətli Sədr. Dənizçinin şəxsiyyət sənədlərinə həsr olunmuş hər iki layihə ikinci oxunuşdan keçəndən sonra İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinə bu barədə heç bir təklif və irad daxil olmadığına görə, hörmətli Sədr, bu layihələri üçüncü oxunuşda da səsə qoymağı xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim. Çıxış etmək istəyən yoxdur və icazənilə, mən 3-cü məsələni səsə qoyuram, buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.32 dəq.)
Lehinə	82
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	82
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edildi.

İndi isə, hörmətli həmkarlar, mən xahiş edirəm, 4-cü məsələyə, yəni “Dövlət rüsumu haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinə münasibət bildirin. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.32 dəq.)
Lehinə	79
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	80
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, bu qanun layihəsi də üçüncü oxunuşda qəbul edildi.

İndi isə, hörmətli həmkarlar, siz də bilirsiniz ki, gündəliyin növbəti iki məsələsi, yəni 5-ci və 6-cı məsələlər Konstitusiyaya Məhkəməsinin tövsiyəsi ilə Milli Məclisdə hazırlanmışdır və bunlar da mahiyyətə bir-birinə yaxındır. 5-ci məsələ Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsidir, 6-cı məsələ isə Mülki Məcəllədə, “Daşınmaz əmlakın dövlət reyestri haqqında” və “İpoteka haqqında” qanunlarda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Tahir müəllim, Tahir Mirkişili, mən Sizdən xahiş edirəm, ümumi məlumat verin. Müzakirələri bir yerdə, səsverməni ayrı keçirəcəyik. Buyurun.

T.Mirkişili, Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri.

Çox sağ olun, hörmətli Sədr. Hörmətli Sədr, ikinci oxunuş zamanı hər iki qanun layihəsi üzrə deputat həmkar-

larımdan hər hansı bir təklif daxil olmadığı üçün mətni olduğu kimi səsə qoymağı Sizdən xahiş edirəm. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Tahir müəllim. Bu məsələyə, Əli müəllim, sizdə də baxılıb. Sözlünüz var?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Yoxdur. Sözü olan, sualı olan da yoxdur, ona görə, Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsinin qəbul edilməsinə, xahiş edirəm, münasibət bildirin. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.34 dəq.)
Lehinə	83
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	83
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, sizdə vəziyyət necədir?

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edildi.

İndi isə, hörmətli həmkarlar, mən Mülki Məcəllədə, “Daşınmaz əmlakın dövlət reyestri haqqında” və “İpoteka haqqında” qanunlarda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsini üçüncü oxunuşda səsə qoyuram. Xahiş edirəm, münasibət bildirin. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.34 dəq.)
Lehinə	81
Əleyhinə	0
Bitərəf	0

Səs vermədi	0
İştirak edir	81
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, növbəti məsələ gündəliyin 7-ci məsələsidir. Bu məsələ “Baytarlıq haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən Tahir müəllim Rzayevdən xahiş edirəm, məlumat verin.

T.Rzayev, *Milli Məclisin Aqrar siyasət komitəsinin sədri.*

Hörmətli Sədr, “Baytarlıq haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsinə ikinci oxunuşda heç bir təklif və irad bildirilmədiyinə görə səsə qoyulmasını xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Tahir müəllim, çox sağ olun. Çıxış etmək istəyən yoxdur. Ona görə mən məsələni səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.35 dəq.)
Lehinə	77
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	77
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edildi.

İndi isə, hörmətli həmkarlar, gündəliyin növbəti məsələlərinə keçirik. Növbəti 9 məsələ ikinci oxunuşda olan qanun layihələridir. Beləliklə, biz gündəliyin 8-ci məsələsinə keçirik. Bu məsələ Mülki Məcəllədə və “Sığorta fəaliyyəti haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün, Əli müəllim, mən Sizdən xahiş edəcəyəm. Buyurun, məlumat verin.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun, xanım Sədr. Bu məsələ sığorta agentlərinin statusunu müəyyən edir. Birinci oxunuşda təkliflər və iradlar daxil olmamışdır. İkinci oxunuşda səsə qoyulmasını təklif edirəm, Sahibə xanım.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim. Tahir müəllim, sizin komitədə də baxılıb. Sözlünüz var?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Yoxdur. Çox sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, bildiyiniz kimi, ikinci oxunuş olduğuna görə biz əvvəlcə qanun layihəsini əsas kimi qəbul etməliyik. Buyurun, qanun layihəsinə əsas kimi münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.37 dəq.)
Lehinə	83
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	83
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi əsas kimi qəbul edildi.

Mən baxıram ki, çıxış etmək istəyən yoxdur. Ona görə də biz qanun layihəsinin növbəti səsvermələrinə keçirik. Birinci səsvermə qanun layihəsinin maddələri üzrə olmalıdır. Burada iki maddə var. Xahiş edirəm, qanun layihəsinin 1-ci maddəsinə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.37 dəq.)
Lehinə	82
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	83
Nəticə: Qəbul edildi	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, 1-ci maddə qəbul edildi.

İndi isə, hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, 2-ci maddəyə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.38 dəq.)
Lehinə	82
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	82
Nəticə: Yətərsay yoxdur	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, 2-ci maddə də qəbul edildi. İndi isə, hörmətli həmkarlar, qanun layihəsini mən ikinci oxunuşda bütövlükdə səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.38 dəq.)
Lehinə	82
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	82
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin 9-cu və 10-cu məsələləri cənab Prezidentin bir məktubu ilə Milli Məclisə daxil olub. Beləliklə, gündəliyin 9-cu məsələsi “Dövlət satınalmaları haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Tahir müəllim, mən Sizdən xahiş edirəm, məlumat verin.

T.Mirkişili. Hörmətli Sədr, “Dövlət satınalmaları haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi haqqında birinci oxunuşda, düşünürəm ki, biz geniş məlumat verdik. Qısa şəkildə desəm, bu qanun layihəsi satınalma prosedurlarında vaxt müddətlərinin dəqiqləşdirilməsini, icra proseslərinin daha şəffaf olmasını, eyni zamanda, satınalma prosedurları və metodlarından biri olan kotirovka sorğusunun tamamilə elektronlaşmasını özündə ehtiva edir.

Birinci oxunuş zamanı çıxış edən deputat həmkarlarımızın əksəriyyətinin çıxışı ümumi xarakter daşdığından,

yalnız bir çıxışla bağlı münasibət bildirmək istəyərdim. Deputat həmkarım Razi Nurullayevin qaldırdığı, qəzetlərdə elan verilməsi ilə bağlı məsələyə aydınlıq gətirmək istəyərdim. Qeyd edim ki, bu səhər həm də həmkarım Bəxtiyar müəllim Sadıqovla bu məsələni biz müzakirə etdik. Qeyd edim ki, qanunun əvvəlki versiyasında, yəni heç bir dəyişiklik olmadan 25.1-ci maddədə açıq tenderlərin keçirilməsi zamanı dövlət qəzetlərində elan verilməli olduğu göstərilir. Biz bu maddəyə toxunuruq, heç nə dəyişmir. Qanunun 25.2-ci maddəsində ikimərtəbəli tender keçirilən zaman elanın dövlət qəzetlərində verilməsi məsələsi var. Biz bu maddəyə də toxunmadıq, heç nə dəyişilmir. Qanunun 25.1.1-ci maddəsi deyir ki, elektron satılma keçirilən zaman açıq tenderlər barəsində elan portalda verilir. Bu, əvvəlki qanunda olan versiyadır. Biz buna da toxunuruq.

Yalnız bir məsələ var. İndiyə qədər kotirovka sorğularının keçirilməsi zamanı elanın dövlət qəzetlərində verilməli olduğu barədə “Dövlət satılmaları haqqında” Qanunda heç bir tələb yox idi. Bu tələb satılma orqanı tərəfindən proseslərin daha şəffaf olması məqsədi ilə kotirovka keçirən təşkilatlar qarşısında tələb kimi qoyulub. Qanunda göstərilməsə də, amma dövlət qəzetlərində belə kotirovka sorğularının elanı olub. Bu gün qanunda edilən dəyişiklik 25.1.1-də kotirovkaların elektron formada keçirilməsi ilə bağlı olduğuna görə, elanın da elektron formada verilməsi haqqında belə bir dəyişiklik var.

Biz Bəxtiyar müəllimlə danışdıq, mən düşünürəm ki, kotirovka sorğusunun elektron formada olması ilə bağlı məsələnin dövlət qəzetlərinin maliyyə vəziyyətinə təsir etməsi mümkündür. Belə bir problem var. Amma mən hesab edirəm ki, həmin problemin həlli belə bir qanunun

subyektı və obyektı ola bilməz. Bunu başqa bir formada, başqa bir qanunda, yaxud başqa müzakirədə həll etməyə çalışacağıq. Deputat həmkarlarımı bu qanun layihəsini dəstəkləməyə çağırıram. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Tahir müəllim, çox sağ olun.

İndi isə, hörmətli həmkarlar, bu ikinci...

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Mən Bəxtiyar müəllimə söz verəcəyəm, amma indi yox. Biz hələ qanun layihəsinə əsas kimi münasibət bildirməliyik. Buyurun, hörmətli həmkarlar, mən qanun layihəsini əsas kimi səsə qoyuram.

Səsvərmənin nəticələri	(saat 12.42 dəq.)
Lehinə	83
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	83
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, hörmətli həmkarlar, qanun layihəsi əsas kimi qəbul edildi.

Bəxtiyar müəllim, indi buyurun.

B.Sadıqov. Çox sağ olun. Hörmətli sədarət, hörmətli deputatlar, hörmətli media nümayəndələri. Qanun layihəsində, xüsusən 50-3.1-ci maddə ilə bağlı bizim, belə deyək, əndişəmiz var idi. Orada qəzetlərdən reklam bazarının yığışdırılması barədə, – yəni yeganə reklam bazarıdır, mən hörmətli Sədrimizə, Sahibə xanıma təşəkkür edirəm, – söhbətimiz oldu. Bizə doğru addım atdı və mən inanıram ki, qəzetimizə kömək olunacaq. Bir daha minnətdaram.

Tahir müəllimlə də bizim söhbətimiz oldu. Məsələlərə aydınlıq gətirildi. İnanıram ki, bundan sonra bizim maliyyə durumumuzla bağlı problemlər olmayacaq.

Amma mən bir məsələni qeyd etmək istəyirəm. Bu qanunda, deməli, bir neçə yerdə – 25.1, 25.2, 41.1 və 50-3.1-ci maddələrdə “dövlət qəzetləri” ifadəsi işlənilir. “Dövlət qəzetləri”, jurnalistikada belə anlayış yoxdur, rəsmi dövlət qəzeti var. Bu, statusdur. Bu status da Milli Məclisin Nizamnaməsi ilə “Azərbaycan” qəzetinə veriləndir. Var iqtidar qəzetləri, müxalifət qəzetləri, partiya qəzetləri, müstəqil qəzetlər, ədəbiyyat qəzetləri, sarı qəzetlər, reket qəzetlər və sair. Mən təsnifatda, əsasən, bu qrupları saydım. Ona görə mən istərdim ki, bu maddələrdə o ifadə – “dövlət qəzetləri” dəqiqləşdirilsin, “rəsmi qəzetlər” ifadəsi yoxdur. “Rəsmi dövlət qəzetində dərc olunur” – bu şəkildə olanda həm jurnalistika baxımından düzdür, həm də belə dəqiq olur, biz reklam bazarından bəhrələyə bilərik. Çünki biz dövlət büdcəsində deyilik və işimizi uğurla davam etdirə bilərik. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Bəxtiyar müəllim. Əslində, mən keçən iclasda bunu dedim. Biz bu məsələyə qayıdacağıq. Təbii ki, “Azərbaycan” qəzeti dövlət qəzetidir və mütləq Milli Məclis də ona dəstək olmalıdır.

Hörmətli həmkarlar, daha çıxış etmək istəyən yoxdur. Mən qanun layihəsini maddələr üzrə səsə qoymalıyam. Böyük bir layihədir. Yəni 24 maddədən ibarətdir. Mən onları 6-6 səsə qoyacağam. İndi isə xahiş edirəm, 1-ci maddədən 6-cı maddəyə qədər, 6-cı maddə də daxil olmaqla, münasibət bildirin. Buyurun.

Əleyhinə	2
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	83
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, bu maddələr qəbul edildi.

İndi isə 7–12-ci maddələrə, xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.46 dəq.)
Lehinə	81
Əleyhinə	2
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	83
Nəticə: Qəbul edildi	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, bu maddələr də qəbul edildi.

İndi isə 13-cü maddədən 18-ci maddəyə qədər, 18-ci maddə də daxil olmaqla, xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.46 dəq.)
Lehinə	79
Əleyhinə	2
Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	82
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, bunlar da qəbul edildi.

Nəhayət, 19-cu maddədən 24-cü maddəyə qədər münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.47 dəq.)
Lehinə	80
Əleyhinə	2
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	82
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

İndi isə, hörmətli həmkarlar, mən qanun layihəsini ikinci oxunuşda bütövlükdə səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.47 dəq.)
Lehinə	83
Əleyhinə	2
Bitərəf	1
Səs vermədi	1
İştirak edir	87
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli deputatlar, gündəliyin 10-cu məsələsinə keçirik. Bu məsələ indi bizim qəbul etdiyimiz layihə ilə

bağlıdır, İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsidir. Əli müəllim, mən Sızdən xahiş edəcəyəm, məlumat verin. Buyurun.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun, hörmətli Sədr. İnzibati Xətalər Məcəlləsində edilən əlavə və dəyişikliklər hörmətli Tahir müəllimin məruzəsi ilə birbaşa bağlıdır. Dövlət satınalmaları məsələsinə verilən əhəmiyyət nəzərə alınaraq, bu sahədə qanunvericiliyin pozulması ilə bağlı dispozişiyada da dəyişiklik edilir, daha doğrusu, “Dövlət satınalmaları haqqında” Qanuna uyğunlaşdırılır. Amma sanksiyalar, keçən dəfə söyləmişdim, 2 dəfə artırılıb, bu da indiki şəraitdə tamamilə məqsədemüvafiqdir. Əlavə təkliflər daxil olmamışdır. Səsə qoyulmasını xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim.

Tahir müəllim, sözünüz var?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Yoxdur. Hörmətli həmkarlar, biz qanun layihəsinə əsas kimi münasibət bildirməliyik. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.48 dəq.)
Lehinə	84
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	84
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi əsas kimi qəbul edildi.

Çıxış etmək istəyən yoxdur və mən qanun layihəsini

maddələr üzrə səsə qoymalıyam. Kiçik bir qanun layihəsidir, 2 maddədən ibarətdir. Buyurun, 1-ci maddəyə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.49 dəq.)
Lehinə	84
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	84
Nəticə: Qəbul edildi	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, 1-ci maddə qəbul edildi. İndi isə 2-ci maddəyə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.49 dəq.)
Lehinə	80
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	2
İştirak edir	82
Nəticə: Yətərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, 2-ci maddə də qəbul edildi.

İndi isə, hörmətli həmkarlar, qanun layihəsini mən ikinci oxunuşda bütövlükdə səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.50 dəq.)
Lehinə	85
Əleyhinə	0

Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	85
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin növbəti 11-ci məsələsinə keçirik. Bu, “Tibbi sığorta haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən hörmətli Əhliman Əmiraslanova söz verirəm. Buyurun, Əhliman müəllim.

Ə.Əmiraslanov, *Milli Məclisin Səhiyyə komitəsinin sədri.*

Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli millət vəkilləri. Qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edildikdən sonra Səhiyyə komitəsinə irad və təkliflər daxil olmamışdır. Qanun layihəsini ikinci oxunuşda da dəstəkləməyinizi xahiş edirəm. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əhliman müəllim.

Tahir müəllim, sizdə də baxılıb.

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Heç bir sözünüz yoxdur. Biz qanun layihəsini gərək əsas kimi qəbul edək. Buyurun, qanun layihəsinə əsas kimi münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.51 dəq.)
Lehinə	82
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	82
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi əsas kimi qəbul edildi.

Çıxış etmək istəyən yoxdur. Ona görə də mən qanun layihəsini birinci növbədə maddələr üzrə səsə qoyacağam. Qanun layihəsi 2 maddədən ibarətdir. Mən 1-ci maddəyə münasibət bildirməyinizi xahiş edirəm. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.52 dəq.)
Lehinə	82
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	83
Nəticə: Qəbul edildi	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, 1-ci maddə qəbul edildi. İndi isə 2-ci maddəyə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.52 dəq.)
Lehinə	78
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	79
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, bu maddə də qəbul edildi.

İndi isə qanun layihəsini ikinci oxunuşda bütövlükdə səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.53 dəq.)
Lehinə	82
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	82
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin 12-ci məsələsinə keçirik. Bu, “Azərbaycan Respublikasının dövlət sərhədi haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin üzvü hörmətli Arzu Nağıyevə söz verirəm. Arzu müəllim, buyurun.

A.Nağıyev, *Milli Məclisin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin üzvü.*

Təşəkkür edirəm, Sahibə xanım. Hörmətli Sədr, hörmətli deputatlar. “Azərbaycan Respublikasının dövlət sərhədi haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi birinci oxunuşda komitə sədri Ziyafət Əsgərovun, deputatlardan Qüdrət Həsənquliyevin, Sahib Aliyevin, Musa Qasımının fikirləri öyrənildikdən sonra qəbul edilmişdir. Sonradan komitədə yenidən baxılmış, müzakirə aparılmış və heç bir əlavə, irad və rəy olmamışdır. İkinci

oxunuş üçün plenar iclasa tövsiyə olunub. Səs verməyinizi xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Arzu müəllim, çox sağ olun.

İndi isə, hörmətli həmkarlar, qanun layihəsini biz əsas kimi qəbul etməliyik. Buyurun, münasibət bildirin. Səsə qoyuram.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.54 dəq.)
Lehinə	82
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	82
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi əsas kimi qəbul edildi.

Çıxış etmək istəyən yoxdur. Biz qanun layihəsinə maddələr üzrə münasibət bildirməliyik. Bu qanun layihəsində 4 maddə var. 2-2 səsə qoyacağam. Buyurun, 1-ci və 2-ci maddələrin qəbul edilməsinə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.55 dəq.)
Lehinə	82
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	82
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, bu maddələr qəbul edildi.

İndi isə növbəti 2 maddəyə – 3-cü və 4-cü maddələrə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.55 dəq.)
Lehinə	83
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	83
Nəticə: Qəbul edildi	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, bu maddələr də qəbul edildi.

İndi isə, hörmətli həmkarlar, mən qanun layihəsini ikinci oxunuşda bütövlükdə səsə qoyuram. Münasibət bildirin, xahiş edirəm.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.56 dəq.)
Lehinə	80
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	80
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin 13-cü və 14-cü məsələləri mahiyyətə bir-birinə yaxındır. Gündəliyin 13-cü

məsələsi Əmək Məcəlləsində və Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir, gündəliyin 14-cü məsələsi isə Silahlı Qüvvələrin 2 nizamnaməsində, “Hərbi xidmətkeçmə haqqında Əsasnamə”də, “Vətən uğrunda həlak olanların xatirəsinin əbədiləşdirilməsi haqqında” Qanunda və digər 3 qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir.

Hörmətli Arzu müəllimdən yenə xahiş edəcəyəm, Siz hər iki layihə haqqında məlumat verin, müzakirələri bir yerdə, səsverməni ayrılıqda keçirəcəyik. Buyurun.

A.Nağıyev. Təşəkkür edirəm, xanım Sədr. Hörmətli deputatlar, birinci qanun layihəsi Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində və Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi ilə bağlıdır. Qanun layihəsi “Vətən müharibəsi qəhrəmanı” adı verilmiş şəxslərə nəzərdə tutulmuş güzəşt və imtiyazlarla əlaqədardır. Hər iki komitədə, – mən hər iki komitəni təmsil etdiyim üçün, – müzakirələr aparılmışdır.

2-ci məsələ “Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin qarnizon və qarovul xidmətləri nizamnaməsi”ndə və digər nizamnamələrdə dəyişikliklə bağlıdır. Eyni zamanda, “Vətən müharibəsi qəhrəmanı” adı verilmiş şəxslərlə bərabər, “Zəfər” və “Qarabağ” ordeni ilə təltif edilmiş şəxslər də həmin kateqoriyaya daxil edilir.

Hər 2 məsələ komitə sədri Qənirə Paşayevanın, deputatlardan Azər Badamovun, Elman Məmmədovun fikirləri dinlənildikdən sonra ayrı-ayrılıqda səsə qoyularaq, birinci oxunuşda qəbul edilib. İkinci oxunuşda hər iki komitədə yenə də baxılıb, əlavə rəy və tövsiyələr olmamışdır. Xahiş edirəm, ikinci oxunuşda layihələrə səs verəsiniz.

Sədrlik edən. Arzu müəllim, çox sağ olun. Sizdən başqa bu məsələyə 5 komitədə də baxılıb. Ona görə mən

soruşmaq istəyirəm. Musa müəllim, Tahir müəllim, Qənirə xanım, Adil müəllim, Əli müəllim.

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Yoxdur. Çox sağ olun. Ona görə də mən qanun layihələrini ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul etməyinizi xahiş edəcəyəm. Bir-bir səsə qoyacağam. Beləliklə, xahiş edirəm, Əmək Məcəlləsində və Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsinin əsas kimi qəbul edilməsinə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.58 dəq.)
Lehinə	82
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	83
Nəticə: Qəbul edildi	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, bu qanun layihəsi əsas kimi qəbul edildi.

İndi isə 14-cü məsələni, qanun layihəsini biz əsas kimi qəbul etməliyəm. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.59 dəq.)
Lehinə	80
Əleyhinə	0
Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	81
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, bu qanun layihəsi də əsas kimi qəbul edildi.

Çıxış etmək istəyənlər yoxdur. Mən qanun layihələrini maddə-maddə və sonra bütövlükdə səsə qoyacağam. Bəlləklə, Əmək Məcəlləsində və Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsi 2 maddədən ibarətdir. 1-ci maddəni səsə qoyuram. Xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.00 dəq.)
Lehinə	84
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	84
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, 1-ci maddə qəbul edildi.

İndi isə 2-ci maddəyə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.00 dəq.)
Lehinə	85
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	85
Nəticə: Qəbul edildi	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, 2-ci maddə də qəbul edildi.

Mən yuxarıdakı cərgələrdən xahiş edirəm, səsvermədə hamı iştirak etsin. Telefonları qırağa qoyun. Mən bilirəm, bununla bağlı media yazacaq. Telefonları əlinizdə saxlamayın.

İndi isə qanun layihəsini ikinci oxunuşda bütövlükdə səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.01 dəq.)
Lehinə	85
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	85
Nəticə: Qəbul edildi	

Mediadan da xahiş edirəm, bu barədə yazmasınlar.

Düz edib yazırlar, ancaq mən istəmirəm. Kimsə oturur, səsvermə gedir, hörmətli deputatımızın əlində telefon var, heç başını da, əlini də qaldırmır.

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Silahlı Qüvvələrin 2 nizamnaməsində, “Hərbi xidmət-keçmə haqqında Əsasnamə”də, “Vətən uğrunda həlak olanların xatirəsinin əbədiləşdirilməsi haqqında” Qanunda və digər qanunlarda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi 7 maddədən ibarətdir. Mən onları iki yerə bölüb səsə qoyacağam. Buyurun, 1-ci, 2-ci və 3-cü maddələrin qəbul edilməsinə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.02 dəq.)
Lehinə	84
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	84
Nəticə: Qəbul edildi	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, bu 3 maddə qəbul edildi.

Qalan 4 maddəni də mən səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.02 dəq.)
Lehinə	83
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	83
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, bu maddələr də qəbul edildi.

İndi isə qanun layihəsinə ikinci oxunuşda bütövlükdə münasibət bildirməyinizi xahiş edirəm. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.03 dəq.)
Lehinə	78
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, saat 1-dir. Əgər etiraz etmirsinizsə, fasiləsiz...

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin 15-ci məsələsinə keçirik. Bu məsələ isə “Məşğulluq haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Məsələ haqqında məlumat vermək üçün mən hörmətli Musa Quliyevdən xahiş edəcəyəm. Musa müəllim, buyurun.

M.Quliyev, *Milli Məclisin Əmək və sosial siyasət komitəsinin sədri.*

Çox sağ olun. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəkilləri. “Məşğulluq haqqında” Qanunda dəyişiklik birinci oxunuşda ətraflı müzakirə olunmuşdur. Əsas mahiyyəti özünüməşğulluğun təşkil olunmasında nəzarətin və şəffaflığın artırılması ilə bağlı qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi ilə əlaqədardır. Qanunun predmetinə aid əlavə və təkliflər daxil olmamışdır. Xahiş edirəm, ikinci oxunuşda qanun layihəsini dəstəkləyəsiniz.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Musa müəllim.

Hörmətli həmkarlar, mən qanun layihəsini əsas kimi səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri

(saat 13.04 dəq.)

Lehinə

80

Əleyhinə

0

Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	80
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi əsas kimi qəbul edildi.

Çıxış etmək istəyən yoxdur. Ona görə də mən maddələr üzrə səsverməyə keçirəm. Qanun layihəsi kiçik bir layihədir. Ona görə də xahiş edirəm, maddələr üzrə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.05 dəq.)
Lehinə	82
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	82
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, maddələr üzrə qəbul edildi.

İndi isə qanun layihəsini mən bütövlükdə səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.05 dəq.)
Lehinə	81
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin 16-cı məsələsinə keçirik. Bu məsələ Torpaq Məcəlləsində, İnzibati Xətalər Məcəlləsində, “Antiinhisar fəaliyyəti haqqında” Qanunda və digər 6 qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Mən qanun layihəsinə dair məlumat vermək üçün hörmətli Tahir Rzayevə söz verirəm. Buyurun, Tahir müəllim.

T.Rzayev. Sağ olun. Hörmətli Sədr, deputat həmkarlarım adıçəkilən qanunlara edilmiş dəyişikliklərə birinci oxunuşda müsbət münasibət bildirdilər. Heç bir irad olmadı. Ona görə də ikinci oxunuşda səsə qoyulmasını Sizdən xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Tahir müəllim, çox sağ olun. Bu məsələyə 3 komitədə baxılıb. Heç kimin sözü yoxdur?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Hörmətli həmkarlar, çıxış etmək istəyən də yoxdur. Xahiş edirəm, qanun layihəsinin əsas kimi qəbul edilməsinə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.07 dəq.)
Lehinə	81
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	81
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi əsas kimi qəbul edildi.

Çıxış etmək istəyən yoxdur. Mən qanun layihəsini maddələr üzrə səsə qoyacağam. Bu qanun layihəsi 9 maddədən ibarətdir. Beləliklə, 1-ci, 2-ci və 3-cü maddələrə, xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.07 dəq.)
Lehinə	83
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	83
Nəticə: Qəbul edildi	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, 3 maddə qəbul edildi.

İndi isə növbəti 3 maddəni – 4-cü, 5-ci və 6-cı maddələri səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.08 dəq.)
Lehinə	80
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	80
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

7-ci, 8-ci, 9-cu maddələrə, xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.08 dəq.)
Lehinə	83
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	83
Nəticə: Qəbul edildi	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, bu maddələr də qəbul edildi.

İndi isə, hörmətli deputatlar, mən qanun layihəsini ikinci oxunuşda bütövlükdə səsə qoyuram. Xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.09 dəq.)
Lehinə	84
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	84
Nəticə: Qəbul edildi	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, bizim 2 məsələmiz qalıb. Bu məsələlər birinci oxunuşda olan qanun layihələridir. Odur ki, mən xahiş edirəm, çıxışlar zamanı birinci oxunuşun

tələblərinə riayət edin.

17-ci məsələ. Bu məsələ Elektrik enerjisi istehsalında bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə haqqında qanun layihəsidir. Qanun layihəsini Təbii ehtiyatlar, energetika və ekologiya komitəsinin sədri hörmətli Sadiq Qurbanov təqdim edəcək. Sadiq müəllim, buyurun.

S.Qurbanov, *Milli Məclisin Təbii ehtiyatlar, energetika və ekologiya komitəsinin sədri.*

Təşəkkür edirəm. Dəyərli Sahibə xanım, hörmətli deputatlar. Öncə qeyd etmək istərdim ki, müzakirəyə çıxarılan qanun layihəsi qanunvericilik təşəbbüsü qaydasında cənab Prezident tərəfindən Milli Məclisə təqdim olunmuş və Milli Məclisin Təbii ehtiyatlar, energetika və ekologiya komitəsinin 19 may tarixdə keçirilmiş iclasında baxılaraq plenar iclasa tövsiyə olunmuşdur.

Bərpa olunan enerji mənbələrinin müasir dünyamızda rolu kifayət qədərdir və bunun əhəmiyyətini nəzərə alaraq, bu sahə ilə bağlı həm dünyada, həm də Azərbaycanda olan mövcud vəziyyətlə bağlı sizə məlumat vermək istərdim.

Hazırda bir çox inkişaf etmiş ölkələr enerji mənbələrinin idxalından asılılığı azaltmaq, daxili təbii və bərpa olunan resurslardan istifadə etmək, karbon emissiyalarının yaratdığı global istiləşmə problemlərinin aradan qaldırılmasına töhfə vermək məqsədi ilə müasir çağırışlara uyğun olaraq, ekoloji siyasət həyata keçirirlər. Beynəlxalq təşkilatların hesabatlarına əsasən demək olar ki, bərpa olunan enerji mənbələrindən enerji məqsədli istifadəyə hər il təqribən 300 milyard Amerika Birləşmiş Ştatları dolları investisiya yatırılır. 2010–2019-cu illərdə bu sahəyə yatırılmış investisiya 2,7 trilyon ABŞ dollarından çox olmuşdur. Hazırda dünyada 161 ölkə bu sahədə müəyyənləşdirilmiş konkret siyasətə malikdir və 61 ölkənin elektrik

enerjisini tam şəkildə bərpa olunan enerji mənbələrindən qarşılamaqla bağlı hədəfi mövcuddur. 1 ölkə, yəni Danimarka bütün enerji istehlakını məhz bərpa olunan enerji mənbələrindən əldə etməyi hədəfləyir. Artıq dünya üzrə qoyuluş gücünün üçdə biri, istehsal edilən elektrik enerjisinin isə 27 faizi bərpa olunan enerji mənbələrinin payına düşür. 2025-ci ilə qədər bərpa olunan enerjinin kömürü keçərək enerji istehsalında birinci yeri tutması proqnozlaşdırılır.

İndi istərdim ki, bu gün bu sahədə Azərbaycanla bağlı mövcud vəziyyət haqqında sizləri tanış edim.

Dünyada hasil edilən elektrik enerjisinin 75 faizi istilik elektrik stansiyalarının, 16 faizi isə atom elektrik stansiyalarının payına düşür. Azərbaycanda isə istehsal olunan elektrik enerjisinin 90 faizini istilik elektrik stansiyaları təmin edir. Respublikamızın hazırda elektrik tələbatını, əsasən, 13 istilik elektrik stansiyası və 6 su elektrik stansiyası ödəyir.

Elektrik enerjisi istehsalında istilik elektrik stansiyalarının böyük yer tutması dünyanın ayrı-ayrı yerlərində yənəcəyin çox olması və asanlıqla nəql edilməsi ilə əlaqədardır. Amma onların ekologiyaya vurduğu zərərlər kifayət qədər çoxdur və bu gün bütün insanları düşünməyə sövq edir. Buna görə də cənab Prezident İlham Əliyev yenə də bütün sahələrdə olduğu kimi, enerji sahəsində də dünyanın nəbzini tutaraq 2019-cu ilin dekabrın 5-də “Bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə sahəsində pilot layihələrin həyata keçirilməsi tədbirləri haqqında” Sərəncam imzalamışdır.

Hazırda Azərbaycanda elektrik enerjisinin qoyuluş gücündə bərpa olunan enerji mənbələrinin iri su elektrik stansiyaları da daxil olmaqla, faizi 17 faizdir və iri su

elektrik stansiyaları daxil edilmədiyi təqdirdə isə bu pay 2,3 faizdir. Bu, qoyuluş gücüdür. İstehsal isə iri SES-lərlə birlikdə 5,8 faiz, bərpa olunan enerji mənbələrinin payı isə 1,5 faizdir.

Qeyd edək ki, Azərbaycan bərpa olunan enerji mənbələri potensialı ilə zəngin ölkələrdən biridir. Günəş enerjisi potensialı 23000 meqavat gücündə, külək enerjisi potensialı 3000 meqavat həcmində qiymətləndirilir. Külək və günəş enerjisi üzrə istismar edilən stansiyaların ümumi gücü isə bu günə təqribən 106 meqavatdır. Rəqəmlərdən göründüyü kimi, biz potensialımızdan kifayət qədər istifadə edə bilmirik. Çox aşağı səviyyədə istifadə edirik. Uzaqgörən dövlət başçımız cənab İlham Əliyev tərəfindən bu sahə də iqtisadiyyatın prioritet istiqamətlərindən biri olaraq müəyyən edilib və 2030-cu ilə qədər bərpa olunan enerji mənbələrinin payının 30 faizə çatdırılması müəyyən edilib. 2030-cu ilə qədər bu o deməkdir ki, biz bu istehsalı 106 meqavatdan 1500 meqavat gücə qədər artırmalıyıq.

Eyni zamanda, dövlət başçısının tapşırığı əsasında Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş ərazilərində “yaşıl enerji” zonasının yaradılması ilə əlaqədar müvafiq konsepsiyanın və baş planın hazırlanması da tapşırılmışdır. Bu məqsədlə Energetika Nazirliyinə müvafiq sərəncamla vəsait ayrılmış və Yaponiyanın TEPCO şirkəti ilə artıq müqavilələr imzalanmışdır.

Bunlarla yanaşı, müvafiq sərəncama uyğun olaraq, özəl investisiya hesabına pilot layihələrin həyata keçirilməsi də aparılır. Belə ki, Abşeron, Xızı və Qaradağ rayonu ərazilərində 240 və 200 meqavatlıq külək və günəş enerjisi stansiyalarının inşasına start verilmişdir. Növbəti layihələr əsasında artıq yeni müqavilələr imzalanır. Məsələn, 230

meqavat gücündə günəş elektrik stansiyasının, 200 meqavat gücündə külək elektrik stansiyasının tikintisi ilə bağlı beynəlxalq investorlarla investisiya müqaviləsi imzalanmışdır. İki layihənin icrası nəticəsində il ərzində 1,5 milyard kilovat elektrik enerjisinin istehsalı, bu da illik təqribən 330 milyon kubmetr təbii qaza qənaət, il ərzində təqribən 600 min ton karbon emissiyasının atılmasının qarşısının alınması deməkdir. Layihələr üzrə, ümumilikdə, 810–850 milyon manat investisiya qoyulub.

Hörmətli millət vəkilləri, təqdim olunan qanun layihəsi Energetika Nazirliyi tərəfindən beynəlxalq təcrübə ətraflı şəkildə təhlil edilərək və beynəlxalq məsləhətçi şirkət cəlb edilməklə hazırlanmışdır. Qanun layihəsi hazırlanarkən beynəlxalq maliyyə qurumları, ölkəmizdə bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə sahəsinə investisiya qoyuluşunda maraqlı olan beynəlxalq investisiya şirkətləri və qeyri-hökumət təşkilatları ilə görüşlər keçirilmiş, onların rəy və təklifləri öyrənilmişdir.

Qanun layihəsi preambuladan, 5 fəsildən və 20 maddədən ibarətdir. Enerji istehsalında bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadənin hüquqi, iqtisadi və təşkilati əsaslarını, habelə bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadənin təşviqi məqsədi ilə dəstək mexanizmlərini müəyyən edir və bu sahədə yaranan münasibətləri tənzimləyir. Qanunun qəbulu ölkəmizdə bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə sahəsində mühüm nəticələrin əldə edilməsinə, investisiyaların cəlbinə, ənənəvi enerji resurslarına qənaət edilməsinə və nəticədə ixrac potensialının artırılmasına, ətraf mühitə atılan tullantıların azaldılmasına, dövlət vəsaitlərinə qənaət edilməsinə və yeni iş yerlərinin yaradılmasına imkan yaradacaqdır.

Birinci oxunuşun tələblərinə uyğun səs verməyə dəvət

edirəm. Diqqətinizə görə çox sağ olun. Verilən sualları da müzakirə etmək imkanındayıq.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Sadiq müəllim.

Musa Quliyev. Musa müəllim, sualınız var, buyurun.

M.Quliyev. Çox sağ olun, hörmətli xanım Sədr. Mən hörmətli Sadiq müəllimə ətraflı məlumat və informasiya üçün minnətdarlığımı bildirirəm. Yaxşı qanun layihəsidir. Şübhəsiz ki, dəstəkləyəcəyik. 2 sualım var idi. Maya dəyəri ölçülübmü? Yəni bizdə ənənəvi istilik elektrik stansiyasında alınan hər kilovat enerji ilə müqayisədə bizim bərpa olunan enerji mənbələrindən alınan enerji nə qədər artıq, ya əskik olacaq, yaxud ona bərabər olacaq? Məni maraqlandıran odur ki, sonra elektrik enerjisinin son nəticədə vətəndaşa satılmasında qiymət artımına gedilməyəcək ki?

İkinci sualım ondan ibarətdir ki, Azərbaycanın çox yeri günəşli yerlərdir və vətəndaşlarımız özləri evlərinin üzərində günəş elektrik panellərini alıb qoya bilərlər. Bunun satışının stimullaşdırılması üçün hər hansı bir tədbirlər görülməkmə? Ya lizinqlə satılsın...

Sədrlik edən. Sualınız bitdi, Musa müəllim? Lazımdır, vaxt verim.

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Sadiq müəllim, mən düşünürəm ki, sonda cavab verərsiniz. Bəlkə o biri çıxışlarda da suallar olar.

Eldar Quliyev. Buyurun, Eldar müəllim.

E.Quliyev. Çox sağ olun, xanım Sədr. Hörmətli həmkarlar, bildiyiniz kimi, hazırda bütün dünya ictimaiyyətini narahat edən bir çox global məsələlər vardır ki, onlardan biri də yer üzərində ekoloji tarazlığın təmin edilməsidir. Məhsul istehsalında yeni texnologiya və texnikanın tətbiqi

böyük sürətlə artmış və tətbiq sahəsinin genişlənməsi maddi istehsalda kəskin dönüş yaratmaqla yanaşı, ciddi problemlərə də yol açmışdır. Bu problemləri həll etmək, qlobal inkişafın mənfi təsirinin azaldılması üçün müəyyən tədbirlər görülməsi hər bir dövlətin qarşısında duran əsas vəzifələrdən biridir. Bu tədbirlər sırasında bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə etməklə elektrik enerjisi istehsalı xüsusi önəm daşıyır. Tükənən enerji mənbələrindən fərqli olaraq bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə atmosferin çirklənməsini qorumaqla yanaşı, həm də iqtisadiyyatın davamlı və dayanıqlı inkişafı üçün tükənməz mənbədir. Ona görə də hazırda inkişaf etmiş dünya ölkələrinin böyük əksəriyyəti bu enerji mənbəyindən istifadəyə xüsusi diqqət yetirir və onun xüsusi çəkisinin artırılmasına çalışırlar. Respublikamızda hazırda bu sahənin inkişafı iqtisadiyyatın prioritet sahələrindən biri hesab olunur.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin göstərişi və imzaladığı bir çox sənədlərə əsasən artıq bir neçə ildir ki, bu məsələlərdə qabaqcıl təcrübə də öyrənilir və tətbiq edilir. Belə ki, ölkəmizdə bir çox bölgələrdə artıq hidroenerji, külək enerjisi, günəş enerjisi və digər enerji mənbələrindən istifadə etməklə elektrik enerjisi istehsal edilir. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, respublikamızın elektrik enerjisi istehsalında bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə imkanları çox genişdir.

Hörmətli Prezidentimizin göstərişinə əsasən hazırda bu imkanları dəqiqləşdirmək üçün müvafiq tədbirlər görülür. Hesab edirik ki, Elektrik enerjisi istehsalında bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə haqqında qanun layihəsinin hazırlanması təqdirəlayiqdir. Belə ki, ölkədə həyata keçirilən istənilən fəaliyyətin hüquqi bazasının yaradıl-

ması bu fəaliyyətlə məşğul olanların hüquq və vəzifələrini, habelə məsuliyyətini müəyyən edir. Bu mənada müzakirə etdiyimiz qanun layihəsinin hazırlanmasını, şübhəsiz ki, qəbul edilmiş Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasına uyğun olaraq, respublikanın hüquqi dövlət quruculuğunda atılan yeni bir addım kimi qiymətləndirmək olar. Bu qanunun qəbul edilməsi ölkəmizin müstəqillik illərində iqtisadiyyatında və sosial sahədə qazanılmış misilsiz uğurlardan biridir. Qanun layihəsi konseptual baxımdan qanunvericiliyin tələblərinə tam cavab verir və onun qəbul edilməsi ölkəmizin sosial-iqtisadi inkişafına özünün əhəmiyyətli töhfəsini verəcəkdir.

Mən bu qanun layihəsini dəstəkləyirəm və onun qəbul olunmasına səs verəcəyəm. Hörmətli deputat yoldaşımdan səs verməyi xahiş edirəm. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Eldar müəllim.

Asim Mollazadə. Asim müəllim, buyurun.

A.Mollazadə. Çox sağ olun, Sahibə xanım. Hörmətli millət vəkilləri, bizdə Böyük qayıdışla bağlı bu qanunun tezliklə qəbuluna böyük bir zərurət var. Qarabağı cənnətə çevirmək, yaşıl təbiəti qorumaq üçün orada mütləq alternativ bərpa olunan enerji istifadə olunmalıdır. Bu istiqamətdə Prezidentin müvafiq göstərişləri və strateji planı var. Biz bu prosesdə qanunvericilik bazasını sürətlə yaratmağa məcburuq. Çünki Qarabağa qayıdış Azərbaycan xalqının ən böyük hədəfidir, istəyidir. Lakin bununla yanaşı, mən əminəm ki, “Yaşıl Azərbaycan naminə” layihəsinin böyük bir önəmi var. Biz çalışmalıyıq ki, tədricən dünyanın inkişaf etmiş digər ölkələri kimi, məhz kondensiyalı enerjidən elektrik istehsalını alternativ bərpa olunan mənbələrlə dəyişdirək.

Burada çox maraqlı bir məqam var. Hamı çox gözəl

bilir ki, Azərbaycanın neft strategiyası bizim ölkəmizin böyük bir uğuru olmuşdur. Neft strategiyasında “British Petroleum” şirkəti əsrin müqaviləsində, kəmərlərin inşasında bizimlə birgə oldu. “British Petroleum” şirkəti öz strategiyasını 2030-cu ilə qədər kondensiyalı enerjidən məhz alternativ enerjiyə keçid kimi bəyan edib.

Bilirsiniz ki, bu yaxınlarda Böyük Britaniyanın naziri Azərbaycanda olmuşdur və Azərbaycan dövlət başçısı da bizim uğurlu əməkdaşlığımızla bağlı Azərbaycanın da öz strategiyasını məhz bərpa olunan enerji mənbələri istiqamətində dəyişdirdiyini bildirmişdir. Mənə elə gəlir ki, bu, ölkəmiz üçün çox mühüm strateji bir istiqamətdir. Sadəcə olaraq, mən bu məsələ ilə bağlı bir məqama toxunmaq istərdim.

Azərbaycan çalışmalıdır ki, alternativ enerji sistemlərinin istehsalına başlasın. Bizim hər bir fermerin, hətta haminin evlərini biz müvafiq panellərlə qızdırırıqsa, deməli, Azərbaycan da günəşlə işləyən panellərin hazırlanmasına başlamalıdır. Bunun texnologiyaları elə də çətin deyil. Azərbaycan məhz bu sahəyə, – necə ki, vaxtında neft sahəsində bizim öz texnologiyalarımız var idi, – artıq çox ciddi önəm verməlidir və özü istehsal etməlidir. İndi pilot layihələr var, biz beynəlxalq şirkətlərlə layihələri başlayırıq. Lakin gələcək planlarımız məhz Azərbaycanda emal olunan sistemlərlə davam etdirilməlidir. Çox sağ olun. Çox mühüm qanundur. Ölkənin strategiyasını müəyyənləşdirən qanunlardan biridir.

Sədrlik edən. Sağ olun, Asim müəllim.

İltizam Yusifov, buyurun.

İ.Yusifov. Çox sağ olun. Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli deputat həmkarlarım, elektrik enerjisi istehsalında bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi komitə sədri hör-

mətli Sadiq Qurbanov tərəfindən gözəl təqdim edildi. Biz bu qanun layihəsini komitə iclasında geniş şəkildə, müvafiq icra strukturlarının əməkdaşları, aidiyyəti mütəxəssislərlə birlikdə müzakirə etmişik. Doğrudan da, müasir dövrün tələblərinə cavab verən bir qanun layihəsidir.

Bu gün dünyada enerji sektorunda vəziyyət, ənənəvi enerji mənbələrinin qiymətindəki qeyri-sabitlik Azərbaycanda da alternativ bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadəni aktual edir. Bundan əlavə, enerji sektorunun özünün dayanıqlılığını təmin etmək, bu sahənin diversifikasiyası, ekoloji təmiz enerji mənbələrindən istifadə, insanların elektrik enerjisinə əlçatanlığının daha da təmin edilməsi, o cümlədən iqlim dəyişikliyinə töhfə vermək baxımından da bərpa olunan enerji mənbələri çox vacib bir sahə hesab olunur. Təqdim olunan qanun layihəsi bu sahədə gələcək işlərimiz üçün hüquqi bazanın yaradılması baxımından da əhəmiyyətlidir. Alternativ enerji sahəsinin yaranması dövrün tələbi olması ilə yanaşı, onun özünün yaranışı və inkişafı 4-cü sənaye inqilabının başlanması ilə eyni vaxta təsadüf edir. Bu gün bu sahədə bütün dünyada dinamik inkişaf gedir. Yeni texnika, texnologiyalar yaranır və hesab edirəm ki, zaman-zaman bu sahədə qanunvericilik bazası da təkmilləşdiriləcək.

Azərbaycan bu sahədə beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlıq edir. Biz 2014-cü ildən mənzil qərargahı Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Maştal şəhərində yerləşən Beynəlxalq Bərpa Olunan Enerji Agentliyi – İRENA-nın üzvüyük. Artıq beynəlxalq səviyyədə iki müqavilə imzalanıb. Onun birinin məhz dünyaca məşhur Maştal şirkətinin olması da təqdirəlayiq bir hadisədir.

Bu qanun layihəsi qəbul olunduqdan sonra onun tətbiqi artıq bizə imkan verəcək ki, biz özümüz elektrik enerjisi

istehsal edək. Necə deyərlər, biz artıq elektrik enerjisinin istehlakçısından istehsalçısına çevriləcəyik. Daxili tələbatımızı ödədikdən sonra artıq qalan həcmi isə təsdiq olunmuş dövlət tarifləri ilə mövcud olan şəbəkəyə sata biləcəyik. Lakin bu özü məsuliyyətli bir işdir. Belə ki, elektrik enerjisinin istehsalı və istehlakında elektrik enerjisinin keyfiyyət göstəriciləri çox mühüm rol oynayır. Bu baxımdan, mən hesab edirəm ki, qanun qəbul edildikdən sonra müvafiq icra qurumu tərəfindən bərpa olunan enerji istehsalı üçün avadanlıqlar, o cümlədən onun istehsalının AZS standartlarına uyğunluğunu göstərən tələblər də işlənilib hazırlanacaqdır. Bundan əlavə, qanunda bu sahəyə dövlət dəstəyi nəzərdə tutulur. Hesab edirəm ki, bu qanun qəbul edildikdən sonra yenə də müvafiq icra qurumları bu sahədə də dövlət dəstəyi mexanizmini işləyib hazırlayacaq.

Hamınız yaxşı bilirsiniz ki, əbədi dünyada hər şey müvəqqətidir. Lakin nəzərə almaq lazımdır ki, fizikada belə bir qanun var, enerjinin itməməsi qanunu. Əsas məsələ isə bu enerjinin bir formadan digər formaya transformasiya olunmasıdır. Bu baxımdan, mən hesab edirəm ki, təbiətin bizə bəxş etdiyi bütün bərpa olunan enerji mənbələrindən biz maksimum istifadə etməliyik. Ümumiyyətlə, qanun layihəsini məqbul hesab edirəm, lehinə səs verəcəyəm və deputat həmkarlarımı da buna dəvət edirəm. Bu qədər. Sağ olun, təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Razi Nurullayev. Buyurun, Razi müəllim.

R.Nurullayev. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli deputatlar. Bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə haqqında qanunu çox bəyənirəm və həvəslə səs verəcəyəm. Ümumiyyətlə, “Azərenerji” və “Azərişiq” da göstərdikləri münasibətə və az şikayətlər olduğuna görə mənim hörmət

etdiyim qurumlardır. Bu baxımdan, düşünürəm ki, ümumiyyətlə, bərpa olunan enerji sahəsində bu qanunun qəbul olunması həm də bizim işğaldan azad olunan ərazilərdə “yaşıl enerji” zonasının elan edilməsi üçün də bir stimuldur. Düşünürəm ki, bu, həm də Azərbaycanda digər sahələrdə də yeniliklərdən, texnologiyalardan və müasir üsullardan istifadəyə gətirib çıxaracaq.

Hörmətli Musa müəllim çox vacib bir məsələyə toxundu. Mən onunla bağlı bir az geniş danışmaq istəyərdim. Amma konkret olaraq sual verdi. Mən bir neçə dəfə bu xarici şirkətlərin də burada olan nümayəndələrinin, sərmayəçilərin müsahibələrini oxumuşam ki, onlar Azərbaycana bərpa olunan enerji sahəsində sərmayələrin qoyulmasını məhz ona qoyulan xərcin istehlakçılara enerjinin satılma qiyməti ilə tərs mütənasib olduğunu əsas gətiriblər. Bu baxımdan bu qanunun qəbul olunması, bu sahədə əldə edəcəyimiz inkişafın sonradan əhaliyə bu enerjinin satılmasında bahaçılığa gətirib çıxarıb-çıxarmayacağı hər kəsi narahat edir. Onun üçün mən də bu sualı dəstəkləyirəm və düşünürəm ki, buna əsaslı bir cavab verilməlidir.

Hörmətli Sahibə xanım, indi icazənizlə, dediyim məsələyə kiçik bir münasibət bildirim. Mən indi gördüm ki, WhatsApp-da mənə bir neçə məqalə atıldı. Jurnalistlər bunu başqa səmtə yozmaq istəyib. Mənim Səttar müəllimlə çox yaxşı münasibətim var. Səttar müəllimə mən bir ağsaqqal kimi yanaşıram. Aramızda söhbətlər də olub, görüşmüşəm də, ofisində də olmuşam. Bir ağsaqqaldır, ziyalıdır, Azərbaycanın hörmətli şəxslərindəndir. Özünün təşəbbüsü ilə hətta mənim olduğum ərazidəki 50 nəfərə də həmkarlar ittifaqı hesabına pul mükafatları da göndərir və sair. Yəni Səttar müəllimlə mən gözəl dost münasibətindəyəm və bunu kimlərsə başqa səmtə yozmaq istəyirlərsə,

səhv yoldadırlar. Mən Səttar müəllimin dediklərini qəbul edirəm. Ola bilsin ki, mənim Azərbaycanda olan sanatoriyalarla bağlı kifayət qədər məlumatım olmayıb. Mən yenidən Səttar müəllimlə görüşərəm və onları mənə yenidən göstərəm. Mən buna sevinəcəyəm. Onun üçün də mən hər kəsdən xahiş edirəm, heç kəs öz şəxsi və digər siyasi məqsədləri üçün heç bir deputatı istifadə etmək istəməsin və mən birmənalı demək istəyirəm ki, nə danışırımsa, nə deyirəmsə, birbaşa öz təşəbbüsumdür, içimdən gəlir. Mən bir sifarişi yerinə yetirirəm, o da xalqın sifarişidir. Mən heç kimin əlində alət olmamışam, olma-ram da. Səttar müəllim, Sizə dərin hörmətimi, dostluğumu bildirirəm. Sağ olun. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Amma Sizin bu dedikləriniz burada oturan hörmətli deputatlara aid deyil. Yəni dedikləriniz bizə aid deyil.

Fazil Mustafa. Buyurun, Fazil müəllim.

F.Mustafa. Çox sağ olun. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəkilləri. Mən hesab edirəm ki, Azərbaycanın bəlkə də ən çox gecikdiyi sahələrdən biri bərpa olunan enerji sahəsidir. Bu istiqamətdə Azərbaycan cəmiyyətində kütləvi savadsızlıq hökm sürür. Yəni kifayət qədər bu sahənin faydalı istiqamətləri təbliğ olunmadığına görə və bəzən də hesab edirəm ki, məqsədyönlü şəkildə bu təbliğ olunmayıb. Son illərdə diqqət edirsinizsə, ölkə Prezidentinin atdığı addımlar bir az atmosferi dəyişir. Xüsusi ilə Qarabağda işğaldan azad olunan ərazilərimizdə “yaşıl zona”ların elan olunması, bu məntəqələrdə “ağıllı şəhər”, “ağıllı kənd” modellərinin bərpa olunan enerji üzərindən qurulmasının təşviq edilməsi cəmiyyəti xeyli şəkildə düşünməyə və hərəkətə gəlməyə məcbur elədi. Yəni sizə açığımı deyim ki, bu sahədə olan kadrların,

yaradılan qurumların fəaliyyəti tam səmərəsiz olubdur. Siz ən kiçik Avropa ölkəsinə baxsanız, – Monteneqroda, başqa yerlərdə olanda müşahidə elədim, – hamısı bərpa olunan enerjiyə keçir. Çünki açıq, böyük problemləri var və orada istehsalın əksər hissəsinin ağırlığı bu istiqamətdə kompensasiya edilibdir. Ona görə də, fikrimcə, bu sahəyə diqqəti xüsusi ilə artırmalıyıq. Bunun üçün də dövlətin bu sahədə aktiv rolundan daha çox, dövlətin xarici investisiyaları bu sahəyə cəlb etməsi vacibdir. İndi baxın, bu qanunda nə nəzərdə tutulur. Yazılır ki, fəaliyyət planını dövlət qəbul edir. Bir məmurun anlayışına görə dövlətin özünə uyğun olan fəaliyyət planı qəbul olunacaqdır. Yaxud enerji mənbələrinin ərazilərini müəyyənləşdirmək yenə də dövlətin funksiyası olur. Dövlət bunu müəyyənləşdirməkdənsə, hansı yerdən daha çox enerji əldə etmək imkanını sahibkar daha məqbul, daha aydın şəkildə özü həll edə bilər. Məncə, buna üstünlük verilməsi vacibdir.

Sonra burada biz ötən dəfə hərraclarla bağlı məsələdən danışdıq. İndi hərraclarda, tutaq ki, ən aşağı qiymət təklif verən şəxslər hərracın qalibi hesab olunur. Hərrac baş tutmayanda dövlətin birbaşa cəlb etdiyi şəxslər bu prosesdə aparıcı rol alır. Bir çox hallarda məmurlar bu hərracın baş tutmasında da maraqlı olurlar. Biz elə mexanizm qurmalıyıq ki, bu sahənin nə qədər vacib olduğunu hamı anlasın. Küləyimiz var, günəşimiz var, suyumuz var, amma enerjimiz yoxdur. İstənilən sahədə vətəndaş özü belə, – dənizin qırağında villalar tikilir, yüzlərcə yerdə obyektlər salınır, – bunun mahiyyətin bilmir, çoxu yenə də köhnə qaydada əlavə məsrəf, elektrik enerjisinə vəsait ödəməklə bunu həll eləməyə çalışır. Halbuki bərpa olunan enerji variantında bunu etsə, daha ucuz başa gələcəkdir və daha rahat yaşayacaqdır.

Türkiyəyə baxın, Türkiyə son illərdə bu sahəyə böyük bir investisiya qoydu. Türkiyənin kurort zonalarına gedəndə, – burada yəqin çox adam o tərəflərə səyahət edir, – elə bir ev yoxdur ki, onun üzərində günəş enerjisi üçün panellər quraşdırılmasın. Əhalinin alt qatlarına qədər bunu təbliğ edə biliblər ki, insanlar bunu tətbiq edir. Ona görə, hesab edirəm, burada çox ciddi... Mənim fikrimcə, bu sahə elə bir sahədir, mütləq ya Türkiyədən, ya da Avropadan qabiliyyətli adamlardan birini gətirib qoymaq lazımdır işin başına ki, bu sahəni dirçəltsin. Bizim indiyə qədər bu idarəetmədə olan problem ona gətirib çıxarıb ki, bərpa olunan enerji məsələsində çox axsayırıq, ən geridə qalan ölkələrdən biriyik. Ona görə bu məsələdə mütləq dəyişiklik olmalıdır. Mən bu qanunu dəstəkləyirəm. Bu qanun bəlkə yeni bir dirçəliş üçün əsas verəcəkdir. Bütün hallarda biz müqavilələr imzalamışıq. Beynəlxalq agentliyin də üzvüyük. Bunlar hamısı müsbət tərəflərdir. Ən azı beynəlxalq standartları ölkəmizə gətiririk. Amma əsas kadr məsələsidir. Kadr məsələsini həll eləməsək, biz gələn il də, o biri il də yenə bu məsələdə nöqsanları müzakirə etmiş olacağıq. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Məşhur Məmmədov. Buyurun, Məşhur müəllim.

M.Məmmədov. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli deputatlar. Bu qanun çox mütərəqqi qanundur və bu qanunun qəbul edilməsi Azərbaycanda ekoloji mühitin, ətraf mühitin yaxşılaşmasına çox böyük, müsbət təsir edəcək. Amma bu qanunun qəbul edilməsi ilə bərabər, bu gün daha tez nəticə əldə edə biləcək bu qanuna əlavələr etmək olar. O əsasən nədir?

Bütün dünyada artıq elektrikli avtomobillərdən istifadə haqqında qanun qəbul olunur. Bu qanun bizim qonşu

ölkələrdə, hətta Gürcüstanda, Rusiyada, başqa ölkələrdə də qəbul olunmuşdur. Mən nəyi nəzərdə tuturam. Bütün ölkələrdə bu maşınların istər doldurulması, istərsə də dayanacaqdan istifadəsi mütərəqqi qaydalar vasitəsi ilə təmin olunur. Bunlar rüsumlardan azad edilir, mütərəqqi təşviq sənədləri verilir. Bizim Azərbaycanda isə hələ də bu maşınlarda gömrük rüsumları qalıb. Mənə elə gəlir ki, biz qısa bir müddətdə bu qanuna əlavə və ya yeni bir qanun kimi, – çünki bu qanunun qəbulunun əsas məqsədi ətraf mühitin qorunması, son nəticə olaraq əlavə investisiyalarla onun yaxşılaşdırılmasıdır, – qəbul etməliyik. Biz ətraf mühitin yaxşılaşdırılmasını təkcə dövlət vəsaiti hesabına və ya xaricdən investisiya gözləmək hesabına yox, vətəndaşların hesabına həll edə bilərik. Bundan əlavə bir güc kimi istifadə edə bilərik. Bu da Azərbaycana elektrikli avtomobillərin gətirilməsinin, istifadəsinin təşviq olunmasıdır. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Sadiq müəllim, sual var idi. Buyurun.

S.Qurbanov. Çox sağ olun. Mən istəyirdim, hər kəsə münasibətinə görə təşəkkür edirəm. Burada əsas suallardan biri hörmətli Musa müəllimin verdiyi maya dəyəri ilə bağlı sualdır. Bu, qanunun, sadəcə olaraq, təqdimatı idi və mən birinci oxunuşun tələblərinə uyğun, konseptual baxımdan izah etməyə çalışdım. Amma onun hissələrini, yəni 5 fəslin hər birini biz oxuduqca, orada verilən suallara müəyyən qədər aydınlıq gətirildiyi görünür. Burada ən böyük üstünlük ondan ibarətdir ki, yaşıl tarif tətbiq olunacaq. Yəni zəmanətli alıcı var. İnvestor gəlib bu sahədə hər hansı investisiya qoyanda, artıq onun istehsal etdiyi məhsulun əlində qalması mümkün deyil. Ən azı “zəmanətli alıcı” anlayışı var.

İkinci, bu qanunun digərlərindən üstünlüyü ondan ibarətdir ki, burada artıq “inhisarçı” sözü aradan qaldırılır. İltizam müəllim çıxışında bir cümlə ilə dedi, bəlkə də o, kifayət qədər anlaşılmadı. Məsələ nədən ibarətdir? Biz bu gün istehlakçıyıq. Bu qanun bizə istehlakçı ola-ola istehsalçıya çevrilmək imkanı verir. Yəni bizim quraşdırdığımız həmin bərpa olunan enerji mənbələri, həmin qurğular sayəsində sonra artıq enerji alınarsa, biz özümüz onu şəbəkəyə sata bilirik. Yəni onun təqribən belə üstünlükləri var.

Suallardan biri, Fazil müəllim dedi, orada dövlət tərəfindən həmin ərazilərin müəyyən olunması idi. Əslində, bu, atlasların yaradılmasıdır. Söhbət nədən gedir? Yəni küləkli ərazilərdir, günəşli ərazilərdir, bunların müəyyən edilməsi. Təbii ki, bununla bağlı komissiya yaradılıb, dövlət strukturları işləyir və beynəlxalq şirkətləri də buna cəlb edirlər. Bildiyimiz kimi, Laçın və Kəlbəcər rayonlarında küləkli ərazilərimiz çoxdur. Digər zonalarda isə, belə baxanda, Azərbaycanda 300 gün günəş olur. Bunların hamısı hesablanır. Xəritə yaradılır və sadəcə olaraq, investor gələndə artıq investisiya qoymaq üçün düşüb yer axtarmır. Azərbaycanın hansı nöqtəsində hansı enerjiden istifadə üçün nə qədər vəsait lazımdır, bilir, əlində xəritə var, gedib baxır, yeri xoşuna gəlirsə, yəni imkanları çatırsa və onun tələblərinə uyğundursa, sadəcə, bu, vaxta qənaət edilməsi və ona kömək məqsədi ilə tutulacaqdır.

Bir də, orada hərrac məsələsi, hərracın keçirilməsi ilə bağlı deyildi. Bir də, lisenziyaların alınması var. 10 meqavata qədər heç kimdən icazə tələb olunmur, daha yuxarı enerji istehsal edən müəssisələr, yaxud şəxslər üçün xüsusi icazələrin alınması tələb olunur.

Hərracla məsələsində də 10 minə qədər fiziki şəxs tamamilə özü istifadə edə bilər, heç kimdən icazə almadan

gedib qurğunu gətirib quraşdırıla bilər. Əgər enerji istehsal edib satmaq məqsədi ilə bu işləri görəcəksə, təbii ki, müvafiq icra hakimiyyəti orqanı ilə müvafiq prosedurlar var. Qanunvericilikdə də belə göstərilir ki, o işlər bu qanundan kənarında, yeni bir prosedur qayda olaraq müəyyən ediləcək. Yəni bu qanunun mövzusu deyil.

Məşhur müəllim bizim məsələ ilə bağlı deyil, elektromobillərin gətirilməsi, gömrük rüsumu ilə bağlı dedi. Biz komitədə də müzakirə etmişik və müəyyən nəticələr var. Öyrəndik ki, gömrük rüsumundan azaddırlar, çünki o mühərriklərin, elektromobillərin mühərriklərinin həcmi ölçülmədiyi üçün azaddır. Lakin xüsusi hesablama qaydası var, o da, yenə deyirəm, qanunun mövzusu olmadığı üçün bunu öz komitəmizdə müzakirə edə bilərik. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, çıxış etmək istəyən yoxdur. Xahiş edirəm, qanun layihəsinin birinci oxunuşda qəbul edilməsinə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.44 dəq.)
Lehinə	81
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	81
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, biz sonuncu məsələyə çatdıq. Bu, 18-ci məsələdir. “Dövlət qulluğu haqqında” Qanunda də-

yişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin üzvü hörmətli Kamal Cəfərova söz verirəm. Kamal müəllim, buyurun.

K.Cəfərov, *Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin üzvü.*

Çox sağ olun, hörmətli xanım Sədr. Müzakirəmizə təqdim edilən qanun layihəsinin əsas məqsədi dövlət qulluğu sistemində idarəetmənin təkmilləşdirilməsi və dövlət qulluğuna qəbulun optimallaşdırılmasıdır. Qanun layihəsinin ən vacib istiqaməti dövlət qulluqçusunun dövlət qulluğunun xüsusi növündə, yəni prokurorluq, ədliyyə, hüquq mühafizə orqanlarında, o cümlədən Mərkəzi Bankda staj illərinin dövlət qulluğu stajı ilə qarşılıqlı nəzərə alınmasıdır.

Digər vacib bir istiqamət bəzələrinde intizam tənbehi tətbiq edilmiş dövlət qulluqçuları hazırda 1 il müddətində müsabiqə və müsahibəyə buraxılmırlar. İndi isə bu müddətin 2 dəfə azaldılaraq 6 ay olması təklif edilir.

Digər vacib istiqamət isə elmlər doktoru dərəcəsi olan və siyahısı Nazirlər Kabineti tərəfindən təsdiq edilmiş vəzifələrdə və qurumlarda çalışan şəxslərin, – yəni burada söhbət vaxtı ilə müvafiq icra hakimiyyəti orqanlarında siyasi vəzifələrdə çalışmış, 10 il stajı olan şəxslərdən gedir, – dövlət qulluğuna imtahan, test vermədən müsahibə ilə qəbulu təklif edilir. Bildiyiniz kimi, hazırda bir vakant vəzifəni tutmaq üçün bəzi hallarda onlarca namizəd qalib olur. Onların arasında seçimin obyektiv olması məqsədi ilə daha yüksək ali təhsilə malik şəxsə, təhsil səviyyəsi eyni olduqda isə fərqlənmə ilə bitirən şəxsə və xarici dili bilənlərə üstünlük veriləcək.

Digər mühüm yenilik ondan ibarətdir ki, müsahibələrin nəticələrindən narazı qalan şəxslər digər müvafiq

qurumlarla yanaşı, eyni zamanda, Dövlət Qulluğunu İdarəetmə Şurasına da şikayət edə bilərlər və Dövlət Qulluğunu İdarəetmə Şurasının katibliyinin yaradılması təklif edilir. Qeyd edim ki, artıq həmin şuranın əsasnaməsində katibliyin yaradılması ilə bağlı müvafiq dəyişiklik edilib. Bu, uyğunlaşdırma qaydasında həyata keçirilir.

Yekun olaraq, dövlət qulluğunda çevik idarəetmənin təşkil edilməsi, dövlət qulluğuna qəbulun optimallaşdırılması məqsədi ilə 1–3-cü kateqoriyalar üzrə dövlət qurumlarında inzibati vəzifələrin birinci–üçüncü təsnifatlarına uyğun olan vəzifələrə dövlət qulluqçularının müsahibə əsasında qəbul edilməsi təklif edilir.

Qeyd edilən müsbət yenilikləri nəzərə alaraq, qanun layihəsinin lehinə səs verməyə dəvət edirəm. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

6 nəfər yazılıb. Etibar Əliyev, buyurun.

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

E.Əliyev. Bəlkə mənim əvəzimdən “səsə qoyun” deyənin biri danışsın?

Sədrlik edən. Mən çox üzr istəyirəm. Bu, birinci oxunuşdur, ona görə də çıxışlar da lazımdır. Buyurun.

E.Əliyev. Təşəkkür edirəm, hörmətli Sahibə xanım. Edilən dəyişiklikləri dəstəkləyirəm. Xüsusi ilə 5-ci maddədə edilən dəyişikliyi, dövlət qulluğunu idarəetmə orqanı olan şuranın katibliklə əvəz edilməsi olduqca vacibdir. Çünki bir sıra ekspertlər də deyirlər ki, bu şura çox fəaliyyətsizdir, uzun müddətdir, çalışmır və onun katibliklə əvəz olunmasını mən yerində, vaxtında edilmiş dəyişiklik kimi qəbul edirəm.

Digər tərəfdən, mühüm bir məqama toxunum, bunu Kamal müəllim dedi, 28.7-1-ci maddədə yazılır ki, “dövlət orqanının rəhbəri tərəfindən bu qanunun 28.7-ci maddə-

sinə uyğun olaraq təqdim olunmuş namizədlər sırasından seçim edilərkən müsabiqədə daha yüksək nəticə əldə etmiş namizədlərə, müsabiqə nəticələri bərabər olduqda ali təhsil pilləsinin daha yüksək səviyyəsini bitirənlərə, təhsil səviyyəsi eyni olduqda isə təhsil müəssisəsini fərqlənmə ilə bitirənlərə və xarici dil bilənlərə üstünlük verilir”.

Burada, mən düşünürəm ki, universitetlərin reytingi də önəm kəsb etməlidir. Fərz edək ki, dövlət qulluğunda iştirak edən bir məzun UNEC-in iqtisadiyyat üzrə hər hansı bir ixtisasını bitirib, digər bir məzun isə Lənkəran Dövlət Universitetində iqtisadiyyat ixtisası qazanıb. Lakin hər ikisinin də qırmızı diplomu, hər ikisinin də dil bilgiləri var və sair. Mən düşünürəm ki, burada universitetin beynəlxalq reytingi nəzərə alınmalıdır. Çünki fərz edək ki, UNEC iqtisadiyyat ixtisası üzrə ən tanınmış reytinglərdən biri olan “QS” reytingində önəmli yer tutur.

Həmçinin burada tapşırıqların asanlaşdırılması məsələsinə də toxunuldu. Əgər mən hər hansı bir tapşırığı bilirəmsə və dərk edirəmsə, mənim üçün tapşırıq asandır. Əgər əksinədirsə, bu mənim üçün çətin tapşırıqdır. Əgər imtahanlarda normativ hüquqi sənədləri bilmək tələb olunursa və bu, iş prosesində istifadə olunursa, bunu necə sadələşdirmək olar? Məsələn, Konstitusiyaya, eyni zamanda, Əmək Məcəlləsinə aid olan maddələrdəki sualları necə sadələşdirmək olar? Başqa bir tərəfdən isə, ola bilsin ki, burada bəzi məqamlar var və dəyişikliklər hazırlanarkən onlar nəzərə alınır. Məsələn, tapşırıqların istiqamətinə diqqət edək. 4 istiqamət üzrə gedir: müsabiqə proqramı, peşə bilgisi, dünyagörüşü, emosional vəziyyət və davranış. Məsələn, mən dünyagörüşünə aid suallara baxdım, bir neçə imtahan prosedurunda o sualların heç birinin dünyagörüşünə aidiyyəti yoxdur. Emosional vəziyyət və dav-

ranış istiqamətinə aid olan sualların əksəriyyətinin də heç bu istiqamətə aidiyyəti yoxdur. Ola bilsin ki, bu sahədəki mücərrəd suallar müəyyən narazılıqlara səbəb olur, ancaq düşünürəm ki, normativ hüquqi sənədlərə aid tapşırıqları heç cür sadələşdirmək olmaz.

Mən dövlət qulluğuna qəbulun ikinci mərhələsində Ədliyyə Nazirliyinin tətbiq etdiyi üsulun üstünlüklərini qeyd etmək istəyirəm. Müsabiqəyə neçə nəfər gəlibsə, həmin günün içərisində Ədliyyə Nazirliyində 5 sual hazırlayırlar. Əlbəttə, bunlar ədliyyə qulluqçularına aiddir. Bu, həm də çox şəffaf alınır və eyni zamanda, dövlət qulluğunda çalışmaq iddiasında olanların şəffaf seçiminə şərait yaradır. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Etibar müəllim. Həmişəki kimi maraqlı çıxış etdiniz. Ancaq bu çıxış ikinci oxunuşa aiddir. Bir də, Siz universitetlərin reytingini dediniz, reytinglər dəyişən bir şeydir. Yəni heç bir universitetin reytingi yerində qalmır. Çox sağ olun.

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Bəli, eləsi də var, düz deyirsiniz.

Fatma Yıldırım. Buyurun, Fatma xanım.

F.Yıldırım. Təşəkkür edirəm, hörmətli Sahibə xanım. Hörmətli Sədr, hörmətli millət vəkilləri. Ölkəmizdə dövlət qulluğunun vəzifələri və prinsipləri, həmçinin dövlət idarəetmə aparatının səmərəli fəaliyyəti, dinamik inkişafı, yüksək ixtisaslı kadrlarla təmin edilməsi ilə bağlı hüquqi əsaslar “Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda təsbit edilmişdir. Bu səbəbdəndir ki, bu hüquqi sənədin günün tələblərinə uyğun olaraq, təkmilləşdirilməsi, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən dövlət idarəçiliyi sahəsində həyata keçirilən genişmiqyaslı, mütərəqqi islahatlara uyğunlaşdırılması

mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Bununla əlaqədar olaraq, bildirmək istəyirəm ki, bu baxımdan “Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda təklif edilən yeni əlavə və dəyişikliklər hazırkı dövr üçün aktualdır və dövlət qulluğu sahəsindəki münasibətlərin təkmilləşdirilməsi, dövlət orqanlarının səmərəli fəaliyyəti, dövlət qulluğunun nüfuzunun yüksəldilməsi, savadlı, bacarıqlı və peşəkar kadrların bu sahəyə olan marağının artırılması baxımından zəruridir.

Qanunda dəyişikliklərdən biri Azərbaycan Respublikasının Dövlət Qulluğunu İdarəetmə Şurasının fəaliyyəti ilə bağlıdır. Belə ki, təklif olunan dəyişiklikdə şuranın fəaliyyətinin təşkili məqsədi ilə müvafiq katibliyin yaradılması nəzərdə tutulmuşdur. Katibliyin yaradılması ilə dövlət qulluğunun tənzimlənməsində şuranın səmərəli fəaliyyəti təmin ediləcək, dövlət qulluğuna dair qanunvericiliyin tətbiqinə səmərəli nəzarət ediləcək, dövlət orqanlarında dövlət qulluğu və kadr xidmətləri üzrə metodik işlərin əlaqələndirilməsi aparılacaq.

Qanunda təklif edilən digər bir dəyişiklik dövlət qulluqçusuna daimi dövlət qulluğuna qəbul edildiyi vaxtdan başlayaraq qulluq stajına görə əlavə haqqın verilməsini nəzərdə tutur. Burada mühüm məsələlərdən biri dövlət qulluqçusunun müvafiq stajı hesablanarkən onun həm dövlət qulluğunda, həm də dövlət qulluğunun xüsusi növündə olan stajının nəzərə alınmasıdır. Bu əlavə dövlət qulluqçularının maddi təminatının yaxşılaşdırılmasına şərait yaradacaqdır.

“Dövlət qulluğuna qəbul” maddəsində təklif edilən dəyişikliyə əsasən “Dövlət qulluğuna qəbul üçün test imtahanından keçdiyini təsdiq edən sertifikatı olan şəxs həmin sertifikatın qüvvədə olma müddətinin hər ili ərzində beş

müsaibədə iştirak etmək üçün ödənişsiz müraciət edə bilər.” Bu, namizədləri müxtəlif dövlət qulluğu vəzifələrinə iddia edərkən daha məsuliyyətli və məqsədyönlü yanaşmağa sövq edəcəkdir. Çünki müsahibələrdə iştirakla bağlı müvafiq məhdudiyyətlərin olmaması vətəndaşların kortəbii şəkildə çoxsaylı vəzifələrə iddia etməsi, bunun nəticəsi olaraq isə müsahibələrə hazırlıqsız gəlməsi və ya ümumiyyətlə, gəlməməsi ilə nəticələnir.

Statistikaya baxsaq, namizədlər 1 elan üzrə 50-yə yaxın vəzifə üçün qeydiyyatdan keçir və yalnız 3-4 müsahibədə iştirak edirlər. Qeydiyyatdan keçmiş namizədlərin sayına uyğun olaraq, müsahibə komissiyalarının təşkil edildiyini, resursların sərf edildiyini nəzərə alaraq, müsahibələrin daha səmərəli və operativ təşkili məqsədi ilə təklif edilən dəyişikliklər vacibdir.

Mən vaxtınızı çox almaq istəmirəm, vaxt məhdudiyyəti, reqlament var. Bununla bağlı bir neçə məqama da toxunmaq istəyirəm.

Belə ki, müvafiq maddəyə edilən vacib əlavələrdən biri də dövlət orqanının rəhbəri tərəfindən müsabiqədən uğurla keçərək ona təqdim olunmuş namizədlərin seçimi ilə bağlıdır. Belə ki, hazırda bu cür namizədlərin seçilməsi ilə bağlı dəqiq meyar olmadığına görə, bu seçim dövlət orqanı rəhbərinin mülahizəsinə buraxılmış olur. Bu zaman dövlət orqanının rəhbəri istədiyi təqdirdə, namizədlər içərisindən müsabiqə nəticəsi ən az olan namizədi də seçə bilər. Təklif edilən əlavə bu məsələdə ədalətliliyin təmin edilməsinə və subyektiv qərarlara yol verilməməsinə xidmət edir.

Sahə üzrə elmlər doktoru elmi dərəcəsi olan şəxslər, 10 il iş stajı olan şəxslər inzibati vəzifə üzrə dövlət qulluğuna qəbul olunarkən müsabiqənin yalnız müsahibə mərhə-

ləsində iştirak edəcəklər. Bu da çox mühüm məsələdir. Çünki bu dəyişiklik sahə üzrə ixtisaslaşmış kadrların dövlət qulluğuna cəlb edilməsinə imkan verəcəkdir.

Düşünürəm ki, təklif olunan yeniliklər dövlət qulluğuna qəbul sistemində mövcud olan boşluqların, səmərəsiz məqamların aradan qaldırılması baxımından önəmlidir. Mən deyərdim ki, belə yeniliklərin edilməsi sosial sifarişdir. Çünki bu barədə bizə də çoxsaylı müraciətlər daxil olur. Bu yeniliklər dövlət qulluğuna qəbulu stimullaşdıracaqdır. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Fatma xanım.

Ceyhun Məmmədov. Buyurun, Ceyhun müəllim.

C.Məmmədov. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli həmkarlar. Mən qanunda edilən əlavə və dəyişikliklərə səs verəcəyəm. Sadəcə, iş təcrübəsində razılaşdığım, – zaman-zaman bizə seçicilərdən müraciət olunur, – bir sıra məsələlərlə bağlı. Yəni namizəd imtahan mərhələsini, bütün prosesləri keçir və gəlir müsahibə mərhələsinə. Bunu, təbii ki, bütün qurumlarla bağlı söyləmək olmaz. Amma bir sıra qurumlarda bu problem özünü göstərir. Məsələn, mənim bir neçə seçicim var, imtahan mərhələlərini keçib və o, hansısa bir dövlət qurumuna qəbul edilə bilmir. Yəni burada bir sıra hallarda problem olur. Həmin namizədə deyilir ki, biz sizi ehtiyat kadr bankına daxil etmişik, aylarca gözləyir və bir sıra hallarda bu, müəyyən narazılıqlara gətirib çıxarır. Bu baxımdan burada bəzi qurumlar, demək, əvvəlcədən özlərinin istədiyi kadrların seçiminə üstünlük verirlər, yaxud orada hansısa digər proses gedir. Ona görə də yəni əvvəlki mərhələlər çox şəffaf, normal qaydada gedir. Amma sonuncu mərhələdə, – mən bilirəm, bu, kifayət qədər mürəkkəb bir prosesdir, – bunu biz necə həll edə bilərik, necə tənzimləyə bilərik,

mənə elə gəlir, biz bu barədə də düşünməliyik. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Əziz Ələkbərov. Buyurun, Əziz müəllim.

Ə.Ələkbərov. Sahibə xanım, təbii ki, qanun layihəsi mütərəqqidir və mən də səs verəcəyəm. Amma mən bir neçə məsələyə öz münasibətimi bildirmək istəyirəm.

Birincisi, elə hesab edirəm ki, “Dövlət qulluğu haqqında” Qanunun təkmilləşdirilməsinə bundan sonra da ehtiyac olacaqdır. Çünki təcrübədən görünür ki, idarə, müəssisə rəhbərləri tez-tez çətin vəziyyətdə qalırlar. Çünki parta arxasından qalxıb test eləmək təcrübəsi olan gənclər bəzən yüksək bal toplayıb, gəlib yüksək vəzifə tutmaq iddiasında olurlar. Onların heç birinin iş təcrübəsinin olmaması və on illərcə iş təcrübəsi olan bir işçinin kənara çəkilib təcrübəsiz birinin testdən keçəndən sonra vəzifədə oturması idarə və müəssisədə müəyyən problemlər yaradır.

Bundan əlavə, mən bir məsələyə də diqqət yetirmək istəyirəm. Burada dövlət qulluğu vəzifəsinin tutulması üçün nəzərdə tutulan təhsil tələbi. İxtisas üzrə elmlər doktoru elmi dərəcəsi olan şəxslərin, Kamal müəllim də dedi, yəni test imtahanına girmədən müsahibə yolu ilə vəzifəyə götürülməsi məsələsi əlavə olunub. Bu, çox yaxşıdır. Amma mənə elə gəlir ki, fəlsəfə doktorlarını da bura əlavə etmək olar. Çünki fəlsəfə doktoru ixtisası üzrə elmi dərəcə almaq elə də kiçik məsələ deyil. Mənə elə gəlir ki, bu kateqoriya insanlarımız da dövlət qulluğu sahəsində öz xidmətlərini göstərə bilərlər.

Məni narahat edən, həmişə düşündürən bir məsələyə də münasibət bildirmək istəyirəm. İnzibati vəzifələrin təsnifatları üzrə test imtahanlarına girən bizim vətəndaşlar çox maraqlı qiymətlərlə rastlaşırlar. 82 manatdan 129 manata

qədər müxtəlif təsnifatlar üzrə pul ödəməli olurlar. Bunu mən heç vaxt başa düşmürəm. Belə çıxır ki, hüquq ixtisası üzrə iş girmək istəyənlər qəbul imtahanı üçün bir qiymət ödəməlidir, başqa fakültəyə girmək istəyənlər isə başqa qiymət ödəməlidirlər. Yəni iş girmək istəyənlərin, sənəd verənlərin, heç şübhəsiz, çoxu işsizdir və bunu nəzərə almaq lazımdır. Onlar iş üçün imtahana girirlər. Həm məbləğ çox yüksəkdir, həm də söhbət bir vətəndaşın imtahan verməsindən gedir, nə fərqi var, hansı dərəcə üçün verir. Yəni bu fərq, biri 82, biri 94, biri 106, biri 108, biri 129 manat ödəyir. Mənə elə gəlir, – indi, təbii, bunu yəqin ki, Tarif Şurası müəyyən edir, – bu qiymətlərə baxmaq lazımdır. Məncə, qiymət standart olmalıdır. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Sahib Alıyev, buyurun.

S.Alıyev. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım Sədr, dəyərli həmkarlar. Mən çalışıb mümkün qədər qısa danışacağam. Bu dəyişikliyi, bütövlükdə, ölkədə aparılan şəffaflyq prosesi və vətəndaş məmnunluğu fəlsəfəsinə dayanan bir dəyişiklik kimi qiymətləndirirəm. Təbii ki, burada söhbət dövlət qulluqçularından gedir, amma vətəndaş məmnunluğu ifadəsini işlədirəm. Amma burada heç bir paradoks yoxdur. Çünki söhbət məhz vətəndaşlar üçün dövlət qulluğu pilləsinə qəbulda daha asan yoldan gedir. Bu dəyişikliklər, təbii ki, dövlət qulluğuna götürülmə məsələsində tam da olmasa, müəyyən dərəcədə şəffaflyq yaradacaq. Ona görə müəyyən dərəcədə deyirəm ki, istəməz müəyyən suallar da yaranır. Az öncə də onlardan bəziləri səsəndirildi və eyni zamanda, burada göstərilir ki, tutaq, 5 il inzibati işdə çalışan insanlar müsabiqə olmadan da dövlət qulluğuna götürülə bilərlər. Tutaq ki, bu zaman

kimə üstünlük veriləcək, ən yüksək reytingi olan bir təhsil müəssisəsini bitirib və yüksək göstəricisi olan hansısa bir iddiaçıya, yoxsa bu inzibati vəzifədə işləyən insana. O inzibati vəzifədə 5 ilədək işləyən necə, hansı prinsiplər əsasında ora götürülüb? Bununla bağlı, təbii ki, suallar var. Bütövlükdə, bir daha vurğulayıram ki, bu məsələ məhz şəffaflığa xidmət edən məsələdir.

Eyni zamanda, bu dəyişikliyin fəlsəfəsində peşəkarlığın, zəhmətkeşliyin qiymətləndirilməsinin də olduğunu nəzərə alaraq, bir məsələyə toxunmaq istəyirəm. 2013-cü ildən üzü bəri dövlət qulluqçularının məvacibləri bir neçə dəfə artırılıb və bütövlükdə, artım, demək olar, 2 dəfədən çoxdur. Amma nədənsə ixtisas dərəcələrinə görə artıma gedilmir. Səhv etmirəmsə, 2013-cü ildən necə var, elə də qalıb. Mənə elə gəlir, buna fikir vermək lazımdır. Çünki ixtisas dərəcəsi insanın nə dərəcədə iş yerinə bağlı olduğunun, öz üzərində işlədiyinin və peşəkarlığının göstəricisidir. Dövlət qulluqçusunun da əməyini qiymətləndirərkən, təbii ki, bütövlükdə, ölkədə məvacib, maaş, pensiya artımları nəzərə alınır, amma eyni zamanda, insanların öz üzərlərində nə qədər işləmələri, nə dərəcədə peşəkar olmaları da bu baxımdan çox önəmlidir. Ümid edirəm ki, gələcəkdə məhz bu ixtisas dərəcələrinə görə artımlara da fikir veriləcək. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Tural Gəncəliyev, buyurun.

T.Gəncəliyev. Təşəkkür edirəm. Hörmətli Sədr, hörmətli həmkarlar, mən də “Dövlət qulluğu haqqında” Qanunda dəyişiklikləri mütərəqqi hesab edirəm. Hesab edirəm ki, bu, dövlət qulluğu sisteminin təkmilləşdirilməsi, dövlət qulluqçularının peşəkar fəaliyyətinin daha da yaxşılaşdırılması, ümumilikdə, dövlət qulluğunun daha da

təkmilləşdirilməsi baxımından əhəmiyyətlidir. Mən də bəzi fikirlərimi bölüşmək istəyirəm.

İlk öncə, hörmətli Əziz müəllimin fikirlərinə dəstək olaraq, mən də elmi dərəcəsi olan şəxslərin, elmlər doktoru ilə yanaşı, fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi olan şəxslərin də müsabiqədən, yəni test imtahanından kənar keçirilməsini dəstəkləyirəm. Çünki bu şəxslər də əziyyət çəkib alimlik dərəcəsi alıblar və bu, nəzərə alınmalıdır.

Digər bir fikrim ondan ibarətdir ki, Azərbaycanda dövlət qulluğunun xüsusi növündə çalışan, məsələn, hüquq mühafizə orqanlarıdır, xarici işlər orqanlarıdır, burada olan dövlət qulluqçularının vahid reyestri yoxdur. Özüm uzun müddət xarici işlər orqanında çalışan, xüsusi dövlət kateqoriyasında olan bir şəxs kimi, çox istərdim ki, gələcəkdə məhz xüsusi dövlət qulluğunda olan dövlət qulluqçularının reyestri olsun və bu, nəzərə alınsa, yaxşı olardı.

Digər bir məsələ ilə bağlı fikrimi bildirmək istəyirdim ki, yüksək vəzifələr üzrə keçirilən müsahibələrdə namizədlərin konkret vəzifə üzrə müəyyən edilmiş kompetensiyalar əsasında qiymətləndirilməsi də yaxşı olardı. Məsələn, liderlik, kritik vəziyyətlərdə qərar qəbul etmək qabiliyyəti, mühüm dövlət qurumlarına rəhbərlik edərkən müəyyən səriştəsi olmalıdır və bu şəxslərin həmin müsabiqələr zamanı xüsusi keyfiyyətinin nəzərə alınması və qiymətləndirilməsi çox əhəmiyyətli olardı.

Digər bir məsələ ilə bağlı fikrimi bildirmək istərdim ki, bizdə mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarında dövlət qulluğuna qəbul müsahibə, test imtahanları təcrübəsi mövcuddur. Ancaq yerli icra hakimiyyəti orqanlarında bu təcrübə yoxdur. Hesab edirəm ki, yerli icra hakimiyyəti orqanlarında da dövlət qulluğunun test üzrə, müsahibə üzrə olması gələcəkdə aşkarlıq, peşəkarlıq prinsiplərinin

və yerli icra hakimiyyəti orqanlarına ictimai etimadın artması baxımından çox əhəmiyyətli olardı. Məncə, bu da bir təcrübə kimi bizim müvafiq ekspertlər, hüquqşünaslar tərəfindən nəzərdən keçirilə bilər.

Sonda onu da qeyd etmək istəyərdim ki, dövlət qulluqçuları potensialının daha səmərəli istifadə olunması üçün bəzi dövlət qulluqçularının səmərəli rotasiyası mexanizmi nəzərdən keçirilə bilər. Çünki bəzi vəzifələr vardır ki, orada korrupsiya riski mövcuddur və həmin o korrupsiya riskini sıfırlamaq, qarşısını almaq üçün məcburi rotasiya mexanizmi olsaydı, gələcəkdə həmin o korrupsiya riski olan vəzifələrdə də bu məsələlər problemsiz şəkildə öz həllini tapardı. Bir də, məsələn, prokurorluq orqanlarında, digər orqanlarda müvafiq vəzifələrə gedən şəxslərin əvvəlki stajı nəzərə alınır, ancaq məhkəmə hakimiyyətində işləyən şəxslərdə də həmin stajın nəzərə alınması məhkəmə hakimiyyətində çalışan dövlət qulluqçularının həm özü, həm peşəkarlıq fəaliyyəti, həm də səriştəsi üçün yaxşı olardı. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Kamal müəllim, yazılmışınız, buyurun.

K.Cəfərov. Hörmətli xanım Sədr, bütün sual və təklifləri qeyd etdim. Nəticəsini həmkarlarıma məruzə edəcəyəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, çıxışlar bitdi. Mən xahiş edirəm, qanun layihəsinin birinci oxunuşda qəbul edilməsinə münasibət bildirin. Səsə qoyuruq.

Səsvermənin nəticələri

(saat 14.09 dəq.)

Lehinə

72

Əleyhinə

0

Bitərəf

0

Səs vermədi

2

İştirak edir

74

Nəticə: Yetərsay yoxdur

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edildi.

İclasımız başa çatdı, mən hamıya təşəkkür edirəm. Növbəti iclasımız ayın 27-də olacaq. Sağ olun.

EDİLMƏMİŞ ÇIXIŞLARIN MƏTNLƏRİ

25 may 2021-ci il

Əliabbas Salahzadə. Məlum olduğu kimi, hazırda bütün dünya ölkələri ekoloji cəhətdən təmiz, həm də bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadəyə üstünlük verirlər. Yaşadığımız 21-ci əsrdə dünya ölkələri günəş, külək, dəniz və okeanların, çayların enerjisindən və digər təbii və bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə etməklə elektrik enerjisi alınması faizini günbəgün artırır. Bununla yanaşı, yeni bərpa olunan enerji mənbələrinin axtarışı da davam edir. Bütün bunlar dünyada gedən qlobal istiləşmə prosesinin qarşısının alınması və planetimizin ekologiyasının qorunması məqsədi daşıyır.

Hazırda uzun illər Ermənistanın işğalı altında olmuş ərazilərimizin düşmən tapdağından azad edilməsi və cənab Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə bu ərazilərdə “ağıllı kənd” layihəsinin icrasına başlanılması bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə edilməsi məsələsini aktuallaşdırır. Bu baxımdan birinci oxunuşda olan Elektrik enerjisi istehsalında bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə haqqında qanun layihəsi mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Məlum olduğu kimi, bərpa olunan enerji sektorunun, “yaşıl iqtisadiyyat”ın inkişafı ölkəmizin rəhbərliyi tərəfindən müəyyən olunmuş əsas prioritetlərdən biridir. İşğaldan azad olunmuş ərazilərimizin “yaşıl zona” elan edilməsi qəbul olunacaq qanun layihəsinin əhəmiyyətini daha da artırır. Bu qanun layihəsi qəbul edildikdən sonra 2030-cu ilə qədər ölkə üzrə ümumi elektrik enerjisi istehsalında “yaşıl enerji” payının 30 faizə çatdırılması nəzərdə tutulur.

Bu qanun layihəsinin hazırlanması da cənab Prezident İlham Əliyevin 2019-cu il 29 may tarixli Sərəncamından irəli gəlir. Cənab Prezidentin 2021-ci il 2 fevral tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər” sənədində iqlim dəyişikliyi və onunla mübarizə istiqamətində, eləcə də ölkəmizdə “yaşıl enerji” məkanı prinsiplərinə əsaslanan bərpa olunan enerjinin iqtisadiyyatın bütün sahələrində tətbiqi məsələləri göstərilib. Bu Milli Prioritet ölkəmizdə bərpa olunan enerji sahəsinə və “yaşıl iqtisadiyyat”a diqqətin yüksək səviyyədə olduğunu sübut edir.

Bu gün müzakirəmizə çıxarılan bu qanun layihəsi elektrik enerjisi istehsalında bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadənin hüquqi, iqtisadi, təşkilati əsaslarını, habelə bərpa olunan enerji mənbələrindən elektrik enerjisi istehsalının təşviq edilməsi üçün dəstək mexanizmlərini müəyyən edəcək və bu sahədə yaranan münasibətləri tənzimləyəcək. Layihədə bununla bağlı bir sıra məsələlər, o cümlədən elektrik enerjisi istehsalında bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə sahəsində dövlət tənzimlənməsinin prinsipləri, dövlətin vəzifələri, dəstək mexanizmləri, bərpa olunan enerji mənbələrinin əraziləri, istehsalçının seçilməsi, bərpa olunan enerji mənbələrindən istehsal edilən elektrik enerjisinin qiymətləri, texniki və təşkilati tələblər, icazənin alınması və bir sıra vacib məqamlar öz əksini tapıb.

Amma mən layihənin 8-ci maddəsi üzərində xüsusi dayanmaq istərdim. Bu maddə “Bərpa olunan enerji mənbələrinin ərazisində elektrik enerjisi istehsalı üçün istehsalçının seçilməsi” adlanır. Burada göstərilir ki, istehsalçının seçilməsi hərrac və ya birbaşa cəlbətmə yolu ilə həyata keçirilir. Düzdür, burada birbaşa cəlbətmənin hansı hallarda tətbiq edildiyi də göstərilir. Amma 8.3.2-ci

bənddə isə deyilir ki, hərrac baş tutmadıqda istehsalçının seçilməsi birbaşa cəlbətmə yolu ilə aparıla bilər. Hesab edirəm ki, 8.3.2-ci bənd bu işdə sui-istifadəyə şərait yarada bilər. Ona görə də bu bəndin ya çıxarılmasını, ya da ona yenidən baxılmasını təklif edirəm.

Ümumi yanaşdıqda, bu qanun layihəsini ölkəmizin inkişafı, gələcəyi baxımından çox mühüm hesab edirəm və konseptual olaraq onu dəstəkləyirəm. Qanun layihəsinin lehinə səs verəcəyəm.

Sahib Aliyev. Mən öz çıxışıma Tanrıya şükürlə başlamaq istəyirəm. Ona görə ki, son bir ilədik burada qəbuluna böyük ehtiyac duyulduğunu qabartdığımız iki-üç qanundan biri məhz işğal altındakı torpaqların statusuyla bağlıydı. İndi isə həmin torpaqlardakı baş və tac şəhərimiz – Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı Şuşa haqqında qanun layihəsi gündəliyə çıxarılıb.

Şuşa yalnız Azərbaycanda deyil, bütövlükdə, bu regionda nadir bir şəhərdir. Burada söhbət təkcə onun coğrafiyasından, təbiətindən getmir. Şuşa o nadir şəhərlərdəndir ki, onun ruhu var. Mən fikir vermişəm, cənab Prezident Şuşa haqqında danışanda onu bir növ personlaşdırır ki, bu da dediyim bu realıqdan qaynaqlanır. Siz o ruhun gücünə baxın ki, 30 il müddətində vəhşi, xəstə xislətlilər ona təsir edə, məhz bizə xaslığını aradan qaldıra bilmədilər.

Gündəlikdəki layihədən də göründüyü kimi, qarşımızda duran vəzifə elə bu ruhun bizə xaslığının əbədiliyini təmin, üstünlüyünü təsdiq etməkdir.

Dövlət başçımız Şuşamıza mədəniyyət paytaxtı adı verdi. Mədəniyyət isə maddi və mənəviylə yanaşı, həm də sosial dəyərlərin məcmusudur. Yəni mədəniyyət paytaxtı deyəndə, söhbət təkcə həmin şəhərdəki abidələrdən, artefaktlardan, orada yaşamış, yaşayacaq insanların yüksək

yaradıcılıq potensialından getmir, eyni zamanda, mühitdən, əsrlərin sınağından çıxan və bizi biz kimi tanıdan adət-ənənədən, davranış qaydalarından gedir.

Bu baxımdan götürdükdə, Şuşa təkəcə mədəniyyət paytaxtımız yox, həm də bizim milli generasiya mərkəzlərimizdən biri və bəlkə də birincisi olmalıdır. Qloballaşma adı altında kosmopolitizmin bütün milli dəyərləri silib-süpürdüüyü indiki dövəndə həmin kosmopolitizmin ayaq açmasına bir növ yardım edən texnologiyalardan, çağdaş şəhər quruculuğu konsepsiyasından əks məqsədlə faydalanmaqla Şuşamızın milli generasiya mərkəzinə çevrilməsində də mən yenə bu gözəl yurd yerimizə xas bir nadirlik, həm də rəmzilik görürəm. Yəni Şuşa dünyadakı nadir şəhərlərdən biri olacaq ki, çağdaş texnologiyalar kökə, soya bağlılığın və milliliyin xidmətində duracaq.

Qanun layihəsində Şuşa şəhərinin məhz dövlət qoruguna çevrilməsi, onun görünüşünün və ekologiyasının qorunması üçün gərəkən nə varsa hamısının öz əksini tapması, şəhər həyatının bütün sahələrində innovasiyanın tətbiqinin, məhkəmə və hüquq mühafizə orqanları istisna olmaqla, digər xidmətlərin 3 inzibati mərkəzdən – ASAN, DOST və KOB evlərindən elektron yolla göstəriləcəyinin nəzərdə tutulması o deməkdir ki, bizim qədim mədəniyyət mərkəzimiz həm də ilk “ağıllı şəhər”lərimizdən biri olacaq. “Ağıllı şəhər” isə təkəcə fərqli, üstün yaşayış standartı demək deyil, həm də söhbət məmurlardan gedirsə, ağıllı idarəçilik, əhalidən gedirsə, ağıllı davranış, yüksək birgəyaşayış mədəniyyəti deməkdir. Bu baxımdan da Şuşadakılar sözün bir çox anlamında onlardan aşağıda olanlardan üstünlüklərini göstərməlidirlər.

Layihədən də göründüyü kimi, gələcəkdə beynəlxalq tədbirlərə də ev sahibliyi edəcək, ölkənin turizm mərkəz-

lərindən birinə çevriləcək mədəniyyət paytaxtımız ekolojiya mədəniyyətinin, birgəyaşayış mədəniyyətinin yüksəkliyi ilə də seçilməli, örnək olmalıdır. Ümumiyyətlə, artıq hamılıqla anlamağın vaxtı çatıb ki, mənzilinin təmizliyindən daha önəmli ətraf mühitin, yaşadığın küçənin təmizliyi, evin həyətinin, onun dəhlizlərinin, qalxdığın pilləkənlər və yaxud girdiyin liftin təmizliyidir. Vətəne sevgi də elə ilk növbədə yaşadığın yerdə bu təmizliyə riayətdən, düzgün davranış qaydalarından, ən əsası təbiətə qayğıdan başlanır.

Mən indiyədək bu fikirdə idim ki, bizim yurd yerlərini itirməyimizin səbəblərindən biri də onların qədrini yetərinəcə bilməməyimiz olub. Tanrı indi millətimizə səhvlərimizdən nəticə çıxarmaq şansı verib. Qayıtdığımız yurd yerlərimizi indən sonra göz bəbəyi kimi qorumalı, hər daşını sevməli və kimlərin sayəsində ora döndüyümüzü heç vaxt unutmamalıyıq.

Bundan sonra Şuşa deyiləndə göz önünə təkəcə mədəniyyət incilərimiz gəlməyəcək, həm də Azərbaycan hər b sənətinin ortaya qoyduğu möcüzə, Ali Baş Komandanımız cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi altında müzəffər ordumuzun təkrarsız qələbəsi xatırlanacaq.

Karate ustaları bədənin bütün enerjisini bir nöqtəyə konsentrasiya etməklə üst-üstə qoyulan bir neçə kərpici sındırmağı necə bacarırlarsa, bizim Müzəffər Ali Baş Komandanımız da eyni ustalıqla xalqımızın bütün pasionarlıq potensialını bir “dəmir yumruq”da toparlayaraq, bir yox, bir neçə düşməni birdən sındırıb bizə qələbə sevinci yaşatdı, Şuşamızı özümüzə qaytardı. Bu yolda canından keçən şəhidlərimizin ruhu qarşısında baş əyir, cənab İlham Əliyev başda olmaqla ölümün gözünə dik baxan, əlbəyaxa döyüslərdə sayca özündən bir neçə qat

Çox düşməni məhv edib Őşanı onlardan təmizləyən
oğullarımıza bu yüksək krsdn sayğımı çatdırıram!
Layihəyə səs vercm.